

1724.

1. a. d. Crellius, Christophorus Ludovicus: De jure aetatis
2 8 exempl. 1724 et 1750.
2. Crellius, Christoph Ludov: De jure manuum et
pauis . . . 2 8 exempl.
3. Daegenius, Carl Matthias: De inventarii perfectione
et rationum redditione, matri tutrice et haereditate
in dispositione patris inter liberos instituta,
remissa invalida.
4. Dornfeld, Johann Jacob: De arbitris.
5. Guertner, Carl Gu. Ludov: De materia possessionis
territorium J. R. J. G. immediatorum in titulis
et modis acquiritur, retinendi et amittendi.
6. Hausen, Christ. Augustus: De phaenomenis solis
a luna lecti.
7. Hausen, Christianus Augustus: Loca quaedam Saxon-
niae Hugoniana et annali phases Sol. Aug. Sept. 1725.
simulque et praelectiones hgematis iur. Lat.

1724.

8. Hoecknerius, Johannes Friburgensis: *Commercium*
Belgii Austriaci cum Indis adversus Belgas
federatos ex legibus nationum et gentium defen-
dit simulque ad orationem auspicialem invitatur 15
9. Tenichen, Gotthard Friburgensis: *Nico, quod iustum ac*
decorum est circa iocos et facetas. 16
10. Haestner, Abraham: *De clausula: Was End-Wort* 17
band - Mauer - Nisch - Nagel u. Schraubenfest ist
que ut plurimum emtionis - ventilationis . . . adpici
solet simulque collegia sua aestiva intimat
11. Haestner, Abraham: *De conceptione libri ingressus tem.* 18
pediente simulque collegia sua aestiva intimat
12. Haestnerus, Abrahamus: *De apostolis eorumque von in foro*
13. Huenthold, Friburgensis Altona: *Programm, quo ad orationem* 19
auspicialem . . . invitatur. 20
14. Huentholdus, Friburgensis Altona: *De repudiatione herede.* 21
Dilatoris, a debitore invito concursu creditorum facta.

1724.

15. Ludwig, Gerhard Thomas: De fundo censuali.

16. Meissius, Johannes Christianus: De renovato vicibus
Saxonicarum privilegio & Selgen etc.

16¹/₂ Otto, H. F.: De testimonio Fratrum testamentario
pag. 1-10 desunt.

17 Philippus, Fridericus, procancelarius fac. jur.:
Programma, quo actum solennem presentationis sep-
tem licentiariorum (Johanni Jacobi Vorfeldii
etc) indicit.

18 Philippus, Fridericus, procancelarius fac. jur.: Pro-
gramma, quo actum solennem promotionis septem juris
licentiariorum (Johanni Jacobi Vorfeldii) indicit.

19. Reichel, Joh. Gottlob: De substitutione nominum. . .

20 Reichel, Joh. Gottlob: De fundamento et usu interpre-
tationis ex phantasia naturalis. . .

21. Rivinus, Joh. Feor: De ambiguitate aliqua venditionis
patris et liberorum et potestate juris cuius sententiam.

1724.

22. Salig, Joh. Christianus : De eo, quod justum est circa
oculos - - -
23. Schnadersbach, Fridericus : An optima minoris heres.
quam vulgo vocant : Das K^uber. Reich, tantum locu
sit in allodialibus ? an et in feudaliibus locis ?
simulque ad protectiones juris civilis i. . . iuris
24. Siegel, Johann Gottlieb : De indossata reconveniendo.
25. Hoyer, Fr. Daniel : De eo, quod justum est circa
ministeriorum ecclesiae substitutos.
26. Thomarius, Gottlob : De documentorum originalibus
etiam post recognitionem ad certum tempus in
judicio retinendis.

170.

1724, 2 6

DE
JVRE. MANVVM. ET. POENIS
IN. JVDICIO. CRIMINALI. GERMANICO
INPRIMIS. AMPVTATIONE

Vom. Rechte. der. Handt
in. Peinlichen. Sachen

ILLVSTRIS. JCTORVM. ORDINIS
LIPSIENSIS. AVCTORITATE

PRO. LICENTIA

DOCTORIS. IN. VTROQVE. JVRE
DISSERET

CHRISTOPH. LVDOV. CRELLIVS
A. M. ET. POES. PROF. PVBL. E.

LIPSIAE. D. X. AVGVSTI. ANNO. MDCCXXIV

ET. OFFICINA. BREITKOPFII.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several lines and appears to be a list or index of some kind.

AD
PERILLVSTREM. ATQVE. EXCELLEN-
TISSIMVM. DOMINVM
D O M I N V M
LVDOVICVM. ALEXANDRVM
DE. SEEBACH

DYNASTAM. GERSTADII. ET. VTRIVSQUE
FAHNERII

AVGVSTISSIMO. AC. POTENTISSIMO. POLO-
NIARVM. REGI. ET. ELECTORI. SAXONIAE

A. CONSILII. STATVS. ET. SENATVS
SANCTIORIS

DOMINVM. ET. MAECENATEM
SVVM. INDVLGENTISSIMVM

ODE. SVPPLEX

DEMISSISSIMI CLIENTIS
CHRISTOPHORI. LVDOVICI. CRELLII.

DExtra, lugubri mihi saepe sylvæ
Dum vagor, coctis trepidus medullis
Anxius mecum, queruli ministra
Tinnula cantus!

Dextra, desertæ comes una vitæ
Et decus parvum, misero poetæ
Blandiens sola, & super a benignis
Unica Divis!

Vellica intensos numerosa nervos
Et lyram nostris animans querelis
Infona arguto gemebunda totis
Fragmine chordis.

Quodque non raro, tacita sub umbra
Sponte tentabas modulata vati
NO MEN EXCELSUM, fidibus canora
Exprime totis.

Non potes? sed nunc pudibunda rauco
Murmure invitis strepit aegra nervis
Atque nequidquam nimis obstinata
Plectra fatigat.

Scilicet sacro quia dira ferro
Crimina insanæ gravis amputanda
Dixeram dextræ, metuit cruentam
Dextra securim,

Ne quid offenser; trepido poetæ
Obsequi non vult; TUA, neu profana
Turbet infelix sacra, ne superbam
Sacriligamque

Dixeris. Sacrae studiosa vestis
Syrmata extremæ tamen, obligatum
Pignus exsolvens tremebunda mecum
Pallida tangit.

Cerne clementi mea dona vulnæ,
SLEBACHI, & mitem mihi tende dextram.
Frigidæ Regi fuit & probata
Gutula Persæ.

Sic ego fretus superis, meoque
Cognitus coelo bene, non peribo!
Vel lupos inter tamen & leones
Agnæ vagabor

Tutus ac insons, superisque nostra
Fura commendans, animorque coelo
Inferens felix, seriam sonantem
Ter pede terram.

CAP. PRIMUM PROOEMIALE
DE JURE MANUUM IN FORO
CRIMINALI GERMANICO,
IN GENERE.

§. I.

Ut compesceret impatientissimum freni animal hominem sapientissimus artifex orbis terrarum, immortalis ejus animam, dum exsequitur consilia, corporis uti ministerio coegit, quod imbecillitate & cunctatione sua illam ab impotentia & temeritate, possit avocare. Corporis officium per omnia membra dispensatum est, & illa Agrippae Menenii (a) fabella docet, nihil in illo deprehendi, cui non suus usus, sua munia data sint. Inter famulantia membra, manus prima est. Illa omnium necessitatibus una maxime prospicit, aptissima artibus & rei gerendae. Illa nisi cibum pararet atque afferret; os non acciperet, neque dentes conficerent. Illa corpus totum alimentis conservat, oris officium litterarum artificio etiam apud externos plenissime sustinet, mentis consilia maxime sola exsequitur, omnes partes ab injuria protegit & defendit. Inde cum reliqua membra nobis fere cum brutis animantibus communia sint, homini manus soli tributa est, ejusque cura tam tenere a natura nobis commendata, ut vel reliquorum omnium usus sine ejus opitulatione nobis parum profuturus videatur. Hinc si quem noveris, in quo magnam tibi spem & expectationem constitutam habeas, illum soles manus tuam, manum dextram appellare. Inde manus appellatione Legislatores ipsam potestatem hominis, & virtutem & jura fere omnia significarunt. pr. Inst. de Libert. & quem de manu dimittis, ille potestati tuae exemptus est. L. 4. ff. de Just. & jure. Inde inter immania facinora desperatio Mucii Scaevolae habita est, qui torrere manum dextram inter tormenta sponte potuit, ut ne

De manu in genere.

A

sua

sua quidem necessitate & tenerrimo naturae sensu a consilio avocari potuisse videatur. At manus, quo facilius colitur atque ad rerum usum adfertur, tanto magis ad facinora & fraudes ingeniosa, tanto plenior mali exempli, tanto gravius legum sanctione notata est. Atque adeo ad omnia fere facinora aliquid suae fraudis attulit, ut pauca invenias, in quibus non pars aliqua & ministerium culpae ad manum videatur pertinere. Hinc tandem accidit, ut quemadmodum poena suos auctores sequitur. L. 22. ff. de Poenis, ita in corporibus ea potissimum parte facinorosos luere sua delicta Legislatores voluerint, qua maleficium perpetratum est, (b) & variis in manus poenarum ingeniis animadverterint, quibus illae in officio contineantur. Tulit hoc me nuper, cum Mucii Scaevolae vitam perscriberem, in illam cogitationem, ut de manuum jure & poenis in judicio criminali Germanico commentari susceperem, quod, ut feliciter successisse credam, tua, Benevole Lector, humanitas & mite de rebus meis judicium praestabit.

a) LIV. II. 32.

b) CONSTIT. NEAP. Lib. I. tit. 12. de Percussoribus apud LINDENBROGIUM Codice LLgum antiquarum p. 706. Aequum est enim, ea parte corporis plecti maleficum, cum qua maleficium perpetratum est.

*Jus manuum
Das Faust-
Recht.*

§. 2. Dum de jure manuum agere molior, non antiquas illas Germanorum monomachicas injurias & civilia bella quibus de controversiis mutuis disceptabant, & Dei sententiam gladio experiebantur (a), quae a multis etiam Jus manuum s. das Faust-Recht appellata sunt (b), copiose tangam quod officium alii studiosius oberunt. Sed jus manuum mihi omne illud, quod de manibus jure Criminali Germanorum & Saxonum maxime constitutum est, das Recht der Hand in peinlichen Dingen, notabit. Poteram ibi longa praefatione de vocis hujus significationibus, manuum signis & ritibus commentari; sed has partes & alii, & ante omnes Excellentissimus WILDVOGELIVS (c) studiosissime expleverunt. Ego ad illa propro, quae vel ab his non adducuntur, vel in nuce saltem exhibita fuere.

a) LEGE ALEM. T. LXXXIV. apud LINDEN. p. 385 CONST. SIC. II. tit. 32. n. 777. & JOACHIMVS JOANNES MADERVS in Dissert. de Duello Ordalii specie.

b) SCHILTER de jure obsid. c. 11. §. 6. das Faust-Recht, i. e. die Sache im Kampf zu Gottes Urtheil stellen.

c) WILDVOGEL in Diss. de jure manus dextrae, habit. Jenae 1700.

*Divisio juris
manuum &
quantum ad
judicem per-
tinet.*

§. 3. Jus manuum in criminalibus vel ad judicem, vel ad partes pertinet. De jure pauca sancita sunt, quae ad jus manuum possint referri; & quae adducuntur ad nostrum consilium fere nihil faciunt, quod magis in enucleandis poenis occupabitur. Ita tamen breviter habe. Omne judicis officium manu obeundum vel in ritibus quibusdam vel in sententiis

tentis exsequendis versatur. Primo Saxones ipsum jurisdictionis locum erecta cruce vel statua, cui *manum ligneam* & gladium impostuere, significarunt, & GRYPHIANDER (a) ex Glossario antiquo auctor est, manum ligneam & gladium jurisdictionis criminalis & Superioris insigne potestatem de capite & manu sententiam ferendi praetulisse. Und ist vor Alters dabey bedeuert gewesen, daß man † ein groß hölzern Creuz in einer Stadt oder Flecken aufgerichtet, darauf eine Hand oder Schwerdt gesteket, zum Zeichen der Gerichte über Hals und Hand. Et HEINISCHIVS (b) territorii olim significari lignea cruce in finibus solitum, cui imposta manus & gladius, zum Zeichen der Gerichte über Hand und Hals ꝛc. testatur. Cujusmodi cruces & hodie passim extant, & quae Numburgi in loco immunitatis, auf der Freyheit, deprehenditur, huic rei extantissimo argumento est. Ipsum etiam forum competens ab Assessoribus signum manus, daß Hand-Wahl, olim appellatum, daß ist ihre ordentliche Gerichte, daher genemet, daß man mit der Hand dazu schweeret, ut explicat Glossa ad art. 51. L. 1. LandR. p. 121. Et Gloss. ad art. 26. LandR. L. 3. p. 344. & Weiche. art. 33. ita commentatur: Hand-Wahl ist nichts anders, als die Städte der Gerichte da einer Schöff zu ist, und heist darinn ein Hand-Wahl, daß er oder seine Ethern mit der Hand da auf den Heiligen geschworen haben, und daß er noch sein Hand-Zeichen hab auf den Schöffen-Stuhl. Ita ipsae judicii criminalis dum constituantur origines, ex jure manuum derivantur.

a) GRYPHIANDER de Weichbildis Saxoniciis c. LIXVII. n. 17. p. 167.

b) HEINISCHIVS in thesauro suo ad verb. Bild.

§. 4. Et suas, judex dum jus dicit, aliquas partes *manu* ex sequitur. In *Judex manu* *gladium tenet* *in judicio so-* *lemnii crimi-* *nali.* *judicii criminalis* solemnibus publicis judex primo ad venerationem & decus se componit, Collegis confidentibus ipse sedens gladium s. ex locorum consuetudine etiam baculum *manu* tenet, atque ita jus reddere jubetur. (a) Seinei Stab oder bloß Schwerdt nach ländlichen Herkommen eines jeden Ortes in der Hand haben, und ehrsamlich sitzen bleiben. Alii judicem ante manum chirotheca armare, dein gladium vagina reconditum in conspectu populi demum pro tribunali extrahere & manu comprehendere jubent, quod CARPZOVIVS (b) ex Koenigio observat. Erstlich darf man das Schwerdt nicht ausgezogen haben; wenn sie sich aber niedergeset, so zeucht er das Schwerdt heraus, und hält es in der rechten Hand mit einem Blech-Handschuh angethan. Id certe exinde constat, gladium non esse unicum jurisdictionis criminalis insigne, neque baculum modo in civilibus judiciis praeferrri. Sed utrumque promiscuum est. In causis militum certe, quamvis non criminales sint, Praeses judicii gladio insigni utitur. (c) Er soll sich zu derselbigen Stelle da Recht gehalten wird, allemahl ein bloß Schwerdt vortragen lassen. Et in causis civium majorem olim baculi usum quam gladii fuisse hinc auguror, quia ipse Imperator baculi prius quam gladii mentionem fecit d. art. 82. O. Cr. & quia sub finem judicii baculus, quo jus dictum est, recitata publice sententia frangitur. O. C. art. 96. qui mos procul dubio ab illis frequentari coepit, qui baculo insigni

jurisdictionis suae utebantur, ut fracto jurisdictionis instrumento atque insigni de reo actum esse neque de mutanda posse sententia amplius deliberari, testarentur. Hodie apud multos utrumque insigne ad manus est. In militari equitum judicio criminali non iudex modo (d), sed Assessores etiam nudos gladios manu praeferunt (e), quorum cuspides, cum suffragia feruntur, ad terram demittunt, mox cum dicitur sententia, ad coelum erigunt, atque ita reum condemnant. (f). In civium criminali judicio etiam cum conclamatur reus, (wenn der Beklagte beschrien wird,) a iudicis ministro accusator gladium manu praeferri curat. (g) Et tritt alsdenn der Kläger herfür, und bietet ihm den Trohnbothen zu seihen, daß er der Trohne, seine geschlossene Wehre raus ziehe und ihm dem Kläger mit gewapneter Hand fürtrage, daß vergönnet der Richter ic. Reliqua solemnia operumque, uti moribus definitum est, peragit.

- a) ORD. CRIM. CAROL. V. art. 82. b) CARPZ. Prax. Ctim. P. III. q. 136. 14.
 c) Reuterbestall. de A. 1570. art. 4. & 6. in Rubr. wie das Reuter-Recht soll gehalten werden. in Corp. RECESS. IMPERII p. 801.
 d) Reuterbestall. de A. 1570. d. art. 6. p. 801.
 e) Reuterbestall. art. 4. d. Rubr. f) Reuterbestallung d. A. 1570. art. 17. sub Rubr. wie das Reuter-Recht soll gehalten werden.
 g) CHIL. KOENIG. in process. tit. wie der Richter sein Noth-peinl. Halß-Gerichte hegen soll.

*Judex manu
gladium fran-
git.*

§. 5. Cum sententia recitanda est, militaris iudicii equestris praesens militum Mareschallus, gladium ante in tabula repositum manu apprehendit & cuspidem sursum erigit, (a) quod etiam assessores imitari supra diximus. Dicta capitali sententia continuo baculus manu iudicis frangitur. O. C. Carol. V. art. 96. ut fracto jurisdictionis insigni actum de reo, & sententiam mutari non posse, ostendat (b). Hoc alterum iudicis officium est, cuius solemnia manu peraguntur. Illud in plerisque locis ad naturam dicendae sententiae pertinet, & tam studiosè ab ipso obeundum est, ut si huic rei superfedeat, duci reus non possit: adeo, ne militari quidem jure, cuius moribus a multis solemnitatibus abstinetur, capitis reus, nisi fracto baculo, damnari non potest (c). Tandem ubi post solemnes interrogationes mittenda concio est, quorundam locorum moribus manu vel pede saepius iudicis sella, cui insederat, & mensa, in qua celebrata solemnitas sunt, deiciuntur. Illud tertium munus, quod manu exsequi iudices solent. Sed haec ab aliis plenius tradita sunt, & a nobis obiter, ne quid desit commentationi, monentur.

- a) Reuterbestallung d. A. 1570. art. 16. Rubr. wie das Reuter-Recht gehalten werden soll. b) LVDOV. Anhang der Einl. zum Weiml. Process. c. II.
 c) Reuterbestallung de A. 1570. art. 17. Rubr. wie das Reuter-Recht gehalten werden soll.

*Apprehensio
reorum.*

§. 6. Haec ad solemnes iudicii criminalis ritus pertinent; restat, ut de reliquis iudicium officii in criminali causa obeundis pauca addamus.
 Hac

Huc apprehensionem s. capturam reorum, quam vulgo dicunt, cum iudex *manibus* trahi apparitorum ministerio in forum reos curat, maxime, quamvis improprie, referunt. Illa, quia famae reorum male consulitur, parcius saevire iudices jubentur, illamque rectissime in solis capitalibus causis, aut quarum poena corporis afflictiva est, arg. L. 3. ff. de custod. reor. & l. 2. Cod. eod. tit. (a) non in pecuniariis aut levioribus (b), neque in illis tuto semper, quae arbitraria poena coercentur, quia tunc nescit iudex, an non forte mulctâ statui debeat, in reum sufficientibus, legitimis (c) & probabilibus (d) indicis suspectum Ordin. Crim. Carol. art. 18. it. art. 218 l. 2. Cod. de custod. reor. decernit. Quare d. art. 218. O. Cr. inter consuetudines perditissimas unter Mißbräuche und böse unvernünftige Gewohnheiten refertur: Daß durch die Obrigkeit auch etwa leichtlich ehrbare Personen, ohne vorgehende Berücksichtigung, bösen Leumuch und genugsame Anzeigung angegriffen und ins Gefängnis gebracht werden, und in solchen Angeviff etwa geschwinde und unbedächtlich gehandelt wird, dadurch der Angegriffene an seinen Ehren Nachtheil leydet. Aut si in his excedat, injuriarum potest a reo conveniri l. 32. ff. de Inj. & d. art. 218. atque ita Dnos. Scab. Elect. Lipsf. respondisse, CARPZOVIVS (e) auctor est. Quin & iudicem ad emendam teneri, si personae dignitas & conditio hinc gravius afflicta sit, dubium esse non potest. Illud jam tum a majoribus nostris ad nos propagatum & Lege Salica (f) qui hominem ingenum sine causa ligaverit, ICC. denariis qui XXX solidos continent, Lege Bojorum (g) & Burgundiorum (h) XII solidis damnatus & totidem mulctae nomine numerare iustus est. Unde majorum nostrorum in his rebus sollicitudinem & curam non obscuro argumento colligimus. Quae cum trita sint, & ad nostrum consilium nihil faciant, tetigisse sufficiat, ne illorum obliti videamur. Id unum adjicio, magistratum, qui reos, quamvis non adeo suspectos, in iudicii locum sponte descendentes in carcere detinet, injuriarum actione & emenda facilius absolvi, quia tunc minori dedecore reus affligitur, & injuria levissima est, quam praesumptio juris de magistratus integritate & fide facilius diluere videtur.

- a) JVL. CLARVS L. V. sent. §. ult. quaeft. 28. n. 1. & 2. PROSP. FARINAC. Pr. Crim. L. I. tit. 4. qu. 27. n. 38. b) *ne custodia durior sit poena.*
 c) FARINAC. Prax. Crim. Lib. 1. tit. 4. qu. 27. n. 112. d) MENÖCH. de praesumptionibus L. I. 88. n. 8. e) CARPZOV. Pr. Crim. P. III. qu. III. n. 3. f) Lege Sal. tit. 34. l. 1. apud LINDENBROGIVM Cod. LLgum antiquarum p. 328. g) Lege Bojorum tit. 3. c. 1. l. 7. l. c. p. 409.
 h) Lege Burgundionum tit. 32. apud LINDENBROGIVM p. 280.

§. 7. Si de re tormentis habenda quaestio est, carnificis *manibus* Tormenta iudex utitur, & videtur illud etiam ad jus manuum pertinere. In quibus quomodo a illa a iudice possint decerni, infra in poenis manuum persequemur. Qui vel iudice in causa illegitima, vel modo injusto torqueri reum iusserit, illum *Widigo-vanda* sint. thorum leges (a) CCC. solidis condemnarunt; si mors dolo iudicis sequatur,

tur, capitis reum habuere (b), si culpa & oscitantia judicis occidat, D. Solidis mulctarunt (c). Hodie qui dolo reum torquet, ut exinde moriatur, morte punitur (d), qui culpa excesserit, Syndicatus, injuriarum, Legis Aquilae tenetur, apud Saxones ad praeflandam Emendam, s. dimidium Wehrgeldum, restitutionem damni & poenam arbitriam Confl. El. 42. proinjuria, modo, quem ex laesi dignitate & tormentorum atrocitate aestimamus, O. C. art. 20. & 61. subeundam obligatur. Neque ab illis actionibus praeflita Urpheda, si superior juramentum relaxet, reus excluditur. Ita Dn. Scab. Lips. M. Febr. 1590. pronunciarunt: und ihr seydt dessen ungeachtet, jedoch auf desselben vorgehende relaxation vorbemelte Grafen des angelegten unschuldigen Gefängniß, Tortur und zugezogenen Injurien halber rechtlich zu belangen wohl befuget, möget auch derothalben vor meineydig nicht gescholten werden. v. N. w.

a) WISIGOTH. L. V. tit. 1. §. 5. apud LINDENBROG. p. 121. sqq. b) ibid. l. 2. inf. c) ibid. d. l. d) BRUNNEM. *tr. de Indic. ad tort.* P. II. n. 5. n. 19. CHIL. KOENIG in proc. c. 2. n. 37. PROSP. FARINAC. *Pr. Crim.* l. 1. tit. 5. qu. 37.

*Notariorum
in judicio jus
manuum.*

§. 8. Notarii & scribae etiam manu officium suum exsequuntur. Quod cum eadem in civilibus, qua in criminalibus causis, ratione obeundum, omnis rei gestae historia studiose perscribenda, & undique ingenna fide agendum sit, vix est quod de illis moneamus, nisi quod in criminalibus circumspicte magis agere, omnia verba sine interpellatione aut mutatione consignare, ex ingenio alia non substituere, (a) quae torturam & responsionem circumstant curiosius attendere, denique in omnibus sollicit magis versari jubeantur, O. C. Carol. Art. V. aut si quid illorum culpa aut oscitantia perditum neglectumve aut fraude suppositum & subtractum fuerit, vel manus amputatione, vel talione, vel alia poena arbitraria, tanto graviori ac in civilibus coercentur, quanto gravius in illis momentum & praesudicium vertitur civium & reipublicae universae. Haec in manuum delictis & poenis copiosius persequemur. Hinc etiam cum formam & modum inquisitionis Judici Jctorum responsa definiunt, scribae ad sollicitudinem his fere verbis solent excitari: Wenn nun des Inquisiti Antwort sowohl als der Zeugen Aussage mit besondern Fleiße aufgezeichnet, in eine ordentliche Registratur gebracht und wieder überschicket wird, ergeth seiner Person und verwirkten Strafe halber, oder sonst in der Sache was Recht ist. v. N. w.

a) LUDOV. Anhang der Einl. zum peinl. Proceß C II.

*Jus manuum
in accusatore.
Inscriptio ac-
cusatoris*

§. 9. A giudice criminalis causae ad partes, accusatorem & reum convertor. De accusatore pauca in genere dicam, quia de solis reorum delictis & poenis cum sollicitudine agere animus est. Accusatoris manus ritus quidam ante judicii criminalis plena auspicia seu litis contestationem maxime obeundi sunt, quibus accusator serio se rem agere, neque frustratum judicis operam restatur. Antiquitus, si quis reum in judicio publico accusabat, manum suam inscriptionis seu subscriptionis vincu-

vinculo obligare jubebatur, l. 3. ff. de delict. privat, quod primum ad jus manuum in accusatore potest referri. Illa & se perseveraturum in iudicio, usque ad sententiam l. 7. §. 1. ff. Accus. & Inscr. & si reus absolvatur, propter accusationis temeritatem subiturum talionis poenam spondit. Hujus legis severitate accusatorum libido, ne praemii, quod ipsis constitutum erat, (a) cupiditate ad accusationem facile, cum tanta reorum injuria, proflant, & miseris temere insultent, coercenda fuit, ut sciant inultam, si non probaverint, accusationem non futuram, l. 7. pr. ff. de Accus. & Inscript. Hoc consilio similitudinem custodiae pati, & impunitam mentiendi licentiam non credere jubentur. l. fin. 17. Cod. de Accus. & Inscript. cum calumniatores ad vindictam poseat, supplicii similitudo, l. ead. C. h. t. Illud BOJI (b) & majores nostri fere omnes, studiosissimi Romanorum imitatores, in exemplum traxere, & Carolus M. accusatorum proterviam inscriptionis vinculo severissime coercuit, (c) & legem finalem Cod. de Accusat. & Inscript. sua auctoritate iisdem verbis fancivit. (d) WISIGOTHI ne accusatori quidem soli, quamvis inscribat, fidem habere, sed trium testium subscriptione illam confirmari (e) & si fallat, accusatorem, quam reo voluerit infligi poenam sustinere in Siculo-Constantinibus FRIDERICUS I. (f) imperavit; quia, quanto durius nocentes persequimur, tanto studiosius ingenuorum innocentiam sanciri atque defendi principis pietas, & rerum publicarum ratio jubebat. (g) Quod vinculum quamvis magno olim consensu a Germanis acceptum, postea tamen quia nostris moribus raro operae praemium accusatoribus constituitur, a Carolo V. mitigatum est, qui pro subscriptione in talionem accusatores vel in vinculis teneri, vel fide jussoribus caveri reo de expensis & damnis si absolvatur, restituendis voluit, Ord. Crim. Carol. art. 12. 13. 14. quam cautionis summam, quia damnum incertum est, minimum pleni WERIGELDI i. e. 20. imperialium summam apud Saxones continere, KOENIGIUS (g) tradidit; & CARPZOVIVS pro iudicis arbitrio & causarum gravitate, & in civilibus negotiis ad centum vel ducentos pluresve imperiales, exigi posse, & si in eodem territorio, in quo jus experitur, possessiones habeat accusator, quae pignori esse possint, illum cautionis onere absolvi arbitratur. (i) Quod ad Germanos a Wisigothis propagatum videri potest, qui jam tum suis legibus a talione abhorruerunt, & trium testium subscriptione & fidejussione accusatorem, quod si reus absolvatur, ipsi vel perpetuo serviturus, vel tantum ex opibus, quanti ipse damnum aestimaverit, redditurus sit, spondere voluerunt (k). Et hodie jus talionis teste BARTOLO ad l. 7. ff. de Accus. & Inscr. ne ab accusando homines deterreantur, & delicta maneant impunita l. 51. §. 1. ff. ad Leg. Aquilianam, consuetudine plane abrogatum est (l). Cumque saepius delicta per modum denunciationis & inquisitionis hodie excutiantur, ne in carcere quidem saepius accusator solet detineri. Sumendam tamen a frivole denunciantibus etiam hodie pro injuriarum modo, quem ex laesi dignitate

tate & criminis imputati atrocitate aestimamus, poenam arbitrariam esse, infra in delictis & poenis manuum studiosius docebitur.

- a) BRISSON. antiq. l. 3. c. 17.
 b) LEGE BOJORUM tit. 8. l. 17. apud LINDENBROGIUM p. 420.
 c) in CAPIT. CAROL. M. & LUDOV. VII. l. 180. p. 1081. *Penam, quam reus passurus erat, accusator excipiat, si convincere eum non potuerit.*
 d) Ibid. C. 338 p. 1113. e) WISIGOTH. VI. tit. 1. l. 2. p. 120.
 f) CONST. NEAP. II. tit. 14. p. 769. g) Id. ibid.
 h) CHIL. KOENIG. ad Proceff. c. 47. tit. vom peinlichen Vorstandt §. 2. LUDOVICI ad art. 12. der N. Halß- & Ordn. in §. p. 13.
 i) CARPZ. Pr. Crim. §. III. q. 106. n. 50.
 k) WISIGOTH. L. VI. tit. 1. l. 2. princ. apud LINDENBROG. l. c. p. 120.
 l) vide DIONYS. GODOFREDI Not. ad l. 17. C. de Accusat.

*Jus manuum
in praestatione
Guarandae.*

§. 10. Saxonico Jure accusator etiam solemnii stipulatione, manu judici vel ejus Actuario porrecta in praestatione Guarandae, durch die Angekennung der Gewehr obligatur. Illa etiam ad criminalis causae solemnii pertinet. L. II. §. art. 16. p. 204. Gewehr soll auch ein jeglicher Mann thun und geloben, so er klagt vor seinen Herrn oder Principaln oder Mündlein um Todtschlag, um Wunden und Lehmniß. Et peccant, qui Guarandam ad solum civile judicium traxere, cum vel prius, quam in civilibus causis, in foro criminali & causa sanguinis Guaranda frequentari coepta, ex *Glossa Germ.* in pr. art. 16. L. II. §. *Gloss. nov.* art. 14. ad lit. A. in f. I. III. p. 326. §. *Glossa* & CARPZOVIO quaest. 106. n. 49. & KOENIGIO c. 48. n. 2. videatur, utreo contra occisi agnatos caveatur. In quibus causis tanto minus negligenda est, quanto plus refert, omnia in illis cum studio & sollicitudine curari: Hujus in criminali causa effectus est, ut libelli mutari nequeat. art. 14. L. 3. §. nevereus a Domino accusatoris & agnatis in jus trahatur. d. *Gloss.* ad art. 14. §. 1. 3. 1. A. Und die Gewehr ist verhalten von nöthen, denn sonst müste einer seinen Herrn und Schwere Wagen auch dafür antworten. Neque tamen inde accusator excluditur, quin nova indicia, quibus libelli substantialia non invertuntur, possit asserere, & reum criminis convincere. Quod in violatores Guarandae, so die Gewehr gerühret, manus, qua peccatur, amputandae poena constituta sit, *Gloss.* ad art. 14. §. 3. p. 326. & L. II. 15. p. 201. in manuum delictis & poenis docebitur. De *Jure Saxonico* illud adhuc notandum videtur, quod accusator, qui ad manus amputationem criminaliter egerat, dicta sententia ante executionem, cavere olim debuerit, se si reus ex amputatione manus moriatur, non velle aufugere, sed rursus parere judicio propter mortem secutam quasi ex homicidio arg. l. 3. C. de Adult. *Gloss.* ad art. 16. L. II. §. p. 205. Videbatur etiam de Vadatione & antestatione Romanorum, qua actor libello instructus, reum ipse in judicium praesentibus aliquot testibus citabat, utque facti vadimonii meminissent, testium auriculas manu apprehensas vellicabat (a), aliquid monendum esse;

esse; & antiqua illa in jus vocatio, qua reum vel invitum actor per *Legem XII. Tabb. vi & manu*, obtorto collo in judicio rapiebat (b), ad jus manuum pertinet; verum, quia haec apud Germanos, de quorum moribus nobis maxime controversia est, inaudita sunt, atque ad civile iudicium potius pertinent, ad illa properabo, quae magis ad nostrum consilium facere videbuntur.

a) CIC. Orat. pro Quinct. 19. LIV. III. 44. HORAT. Sat. I. 9. 76. SIGON. de Judic. I. 29. b) HOTTOM. de Lit. Ordin. c. 3.

§. II. Ab accusatore ad reum ordo argumenti me defert. Rei in *De jure ma-* foro criminali & delicta & poenae excutiuntur. Nobis igitur & de *manu, quod* manuum delictis & poenis agendum est. Poterat utrumque solum & *ad reum per-* separatim exponi, sed quia pleraque manuum delicta manuum poenis *inet. Ejus-* luenda sunt, ut unde facinus processit, ibi & sensus mali haereat, utrum- *que divisio.* que conjunctim exhibebo, ne crambe bis cocta te fatigem. Cumque manuum delicta fere magis trita & cognita sint, quae de poenis manuum dicuntur, magis perplexa atque impedita, de his studiosius & in specie agam. Ubi cujuslibet poenae, qua manus affligitur, naturam exposuero, per omnia manuum delicta ibo, & quoties manuum poena manuum delicta coerceat, exsequar. Jam illud tua venia, Benevole Lector, juvabis, cujus causa totum hoc negotium a nobis susceptum est.

CAP. II. SPECIALE DE MANUUM POENIS ET DELICTIS, MAXIME AMPUTATIONE, ET ILLIS FACINORIBUS, QUIBUS AL- TERIUS PECCATUR.

§. 12.

Poenam manuum nobis non illam modo factorum illicitorum coercitionem, qua in manus post delicti confessionem probationemve dicta sententia animadvertitur, sed paulo latiori & magis improprio sensu, omne malum, quo reorum manus in judicio criminali ex legum sanctione propter reipublicae salutem affliguntur, notabit; ut etiam tormentorum dolores & vinculorum molestias complectatur. Illae vel in perpetuas, ut amputationem & stygma, vel temporarias, ut tormenta & vincula dividuntur. Manuum delicta sunt facta illicita dolo contra alicujus securitatem & salutem, manuum maxime ministerio perpetrata. Haec vel in alicujus corpus tantum, vel in opes, vel in famam, vel in horum alterum promiscue injuria sunt. De utrisque seorsim agemus.

§. 13. Poterat forte ad utramque definitionem aliquid moneri. Primo, quod custodiam & tormenta & vincula inter poenas referamus.

B

*Definitio poe-
narum manus.*

Et divisio.

*Definitio de-
lictorum ma-
nus*

Et divisio.

*Definitio ab
illis, quae dis-
te*

bia videri poterant, vindicatur.

te offendet, quorum aliqua poenarum numero l. 8. §. 9. ff. de Poenis juris auctoritate expresse eximuntur. Sed ipse Imperator CONSTANTINUS l. 2. C. de Custodia Reorum, carcerem & vincula quia corpus affligunt poenam appellavit, neque illud a legum consuetudine alienum est, omnes dolores corporis a iudice excitas inter poenas referre. In delictorum definitione nos notabis, quod manibus delicta tribuamus, quae tamen ad solum animi consilium pertinent, cum corpus non peccet, si animus insons sit, arg. l. 40. ff. de R. J. neque possit corpus ad supplicii miseras sine alterius partis societate advocari; unde, & furiosus, & infans, & qui manibus sine consilii fraude peccat, *Legge Cornelia* de Sicariis non tenetur, quamvis vel ad alterius caedem furor & impotentia consilii ipsos pertulerit. l. 12. ff. ad Legem Corn. de Sicar. Sed neque non peccare manus sine mentis consilio arbitramur, verum consilii perveritatem ex manuum, quae illam exsequuntur, ministerio, manuum delicta appellamus, ut ex organo & corporis ministerio delicta carnis dicuntur.

De amputatione membrorum in genere.

Hujus poenae origo.

§. 14. Ubi de poenis & delictis manuum mihi agendum est, facile illis superfedeo, quae ad solos digitos pertinent, cum haec ab aliis dicta sint, atque ad manuum poenas haec magis pertineant, quae totum illud membrum, quod a summis digitorum articulis ad cubiti inferiores apophyses porrigitur, affligunt. Huc manus *amputatio* maxime pertinet, de qua curiosius ex instituti ratione agendum est. Membrorum amputatio & corporis mutilatione in genere olim in capitalis supplicii locum surrogatae videntur. Ut si quod atrocium crimen esset, cui coercedo civilis poena aut corporis dolor, qui brevi spatio expirat, non sufficeret, mortis vero supplicium crudelius videretur, hoc quasi medio uterentur, quod neque corpus morte perimeret, & perpetuo tamen malo reclusus ad obsequium, quam brevis dolor, aut alia corporalis poena, facinorosum revocaret. Hujus rei tot omnium gentium leges, quibus membrorum abscisso capitali poenae substituta est, argumento sunt. Hinc *Philosophus* LEO (a), cum majorum suorum de adulteris capite plerumque sanctiones non probaret, ut hujus supplicii loco nasus adulteris ambo abscindatur, constituit: & ACTISANES *Aethiops* ne capitali in latrones supplicio animadvertat, neque ipsos tamen dimittat impunitos, naribus amputatis in ultimas deserti oras deportavit; (b) qui poenae hujus consilium ipsi interpretantur. Deinde, quia membrorum mutilatio conspectior poena est, & in oculis omnium incurrit, reipublicae intererat, hoc facinorosus consilio nasum, oculos, aures, virilia, manus amputari, ut ipso corporis atque membrorum habitu supplicii notam atque ingenii faciem praeferant, & illis se quasi facinorosorum insignibus & ordinis scelesti monumentis abominandos exhibeant. Licet illius poenae origines ex Legibus gentium antiquissimarum reperire. In HEBRAEIS sanctissima post hominum memoriam gente, cui *Hebraeos* bu- alias gloriari licet, nulli populo mitiores placuisse poenas, quarum sanctionem

Apud primos Hebraeos bu-

ditionem ad ipsum immortalem Deum possint referre, prima hujus ^{ius poenae ve-} poenae vestigia deprehendo. Illorum legibus reales injuriae membro- ^{stigia depre-} rum amputatione pledebantur; excussio oculi, oculo, dentis, dente, manus averruncatio, manus jactura, pedis, pede, vulneratio, vulnere, cutis adussio, adussione luenda est. *Exod. XXI. 24. Levit. XXIV. 20.* Calumniatores talione, & qui ad membri amputationem contra alterum falso & de industria five dolo malo agerent, ejusdem membri jactura coercebantur. *Deut. XIX. 21.* PAULUS FAGIUS quidem ad hunc locum, Auctore RABBI KANAM (c) talionis hanc legem nunquam a Hebraeis observatam esse, credit, sed proverbii more haec dicta esse, & per oculi excutiendi seu manus amputandae talionem saltim damni aequalem compensationem a Deo desiderari arbitratur, quia reipublicae oneri futurum esset, si tot homines membris mutilarentur; & cum corpora saepe teneritudine & mollitie differant, si proprie haec acciperentur, laedens durius, quam laesus affligi posse videatur. Verum haec coacta, & in interpretatione legis, cujus summa esse propter vulgus claritas debet, incongrua videntur. Neque enim idcirco reipublicae oneri sunt, quibus membra amputantur, cum vel tunc saepe adhuc operis quibusdam sufficiant, vel, quod apud Germanos hodie solemne est simul in exilium agi potuissent; neque profecto exinde, quia tunc reus magis quam laesus affligeretur, poenae refingendae sunt, sed saepius propter exemplum & reipublicae commoda praeslat, in laedentem acerbius animadverti, quam ipse laesum afflixit. Denique certe, si compensatio damni saltim desiderata esset, tam longa serie a sapientissimo Legislatore omnia vulnerum genera enumerata, & toties in Exodo, Levitico & Deuteronomio eandem proverbialem dictionem repetitam esse, non arbitror, nisi mens haec seria fuisset. Tandem tot gentium aemulatio, qua hanc talionis legem ab Hebraeis ad suos transtulere & imitati sunt, de quibus HARMENOPOLUS (d) & GODOFREDUS (e) copiose egerunt, haec in usu quondam fuisse, testatur. Quae omnia argumento sunt, quod Dei haec sententia fuerit, quamvis deinde propter reorum aut facinoris conditionem illam interdum limitari, atque in pecuniariam poenam mutari passus videatur. Illud certe extra controversiam est, mulieris, quae ad virorum luctam accurrat, & hominis cum marito certantis genitalia apprehendat, manum amputandam fuisse, quia conjugem viri alieni genitalia contrectare nefas habebatur (f). Et quamvis Græcius haec quoque uti pleraque distorqueat, atque hac lege uxori veniam, genitalium viri cum marito certantis torquendorum, & manus etiam hosti amputandae licentiam datam esse, non sine textus sacri perversione arbitretur, tamen ex Hebraeo textu, tum a multis aliis, tum maxime a CALOVIO explosus est (g).

a) NOV. LEONIS 32. b) DIOD. SICVL. Bibl. Hist. L. I. edit. Hannoverana p. 55. ἔτε θανάτωσας τὰς ἐνόχας, ἔτε ὀλοχέρως ἀφ' αἰς ἀτιμωρήτως.

- c) HVGIO GROTIUS ad Exod. XXI. 24. d) HARMENOPVLVS in Promptuario Juris L. 6. tit. 5. 6. περί ἑγοσούλων. teste GODOFR. in not. ad Avth. Novo Jure C. de serv. fugit. e) GODOFRED. in Nomenclat. Graec. apud HARMENOPVLVM. f) Deut. XXV. II. 12. g) GROTIUS & CALOV. ad Deut. XXV. II. 12.

Apud Aethiopes.

§. 15. Proximi antiquitate & legum religione Hebraeis Aegyptii & Aethiopes habentur. Ad illos quoque poenae hujus quaedam imitatio pervenit. Illi non solum, quod superius commemoravi, latrones narius truncatos in desertum abegere (a), & adulterum mille plagis, adulteram nasi dispendio coërcuere, quia huic deformitas gravior poena videbatur (b), sed etiam in epitaphio *Osymandiae* regis captivos αἰδῶν καὶ τὰς χεῖρας ἐν ἐχόντων virilibus & manibus truncatos pictura expressere, ut inglorios & facinorosos milites hac poena dignos ostenderent. (c) infantibus quibusdam genitalia amputarunt. (d) denique quod maxime huic pertinet, si qua Rex parte corporis mutiletur, & alicujus injuria vel casti afflicti pede claudicat, aut manu truncetur, omnes regis familiares & amicos, quamvis infantes sint, easdem partes sibi sponte sua abscindere, atque in hujus mali societatem venire voluit, ne quis injicere manus regi audeat, qui eandem sibi cum ipso fortunam esse subeundam cognoverit (e). *Graccos* etiam iudices, si quis uno oculo oculum excutiat, illum amorum, jactura plecti SOLON imperavit (f). Et ZALEUCUS *Locrensius* Legislator adultero erui oculum curavit. (g) Harmenopolus l. c. hanc poenam Graecis maxime familiarem fuisse, ostendit.

- a) DIOD. SIC. L. I. Hannov. p. 55. b) DIOD. SIC. L. I. le. & MATTHAEI de Criminibus ad ff. L. XLVII. tit. i. c. 2. n. 5. p. 75. c) DIOD. SIC. L. I. p. 45. d) ID. L. III. p. 165. e) DIOD. SIC. L. III p. 146. f) DIOG. LAERT. L. I. 57. εἰάν τις ἀφαιρήσῃ ἑκόντος ἑκρόφη τῆς, ἀντιόπτειν τὰς δύο. g) MATTHAEI de Crim. l. c. p. 75.

Origo hujus poenae apud Romanos.

§. 16. Romani decoris & splendoris studiosiores fuerunt; & quia ad corporis majestatem & venerabilem habitum aspirabant, ante Imperatorum tempora hoc supplicio ne in servulos quidem, necum in cives suos animadverterent, donec Imperatorum tempore barbarorum commercio ad ipsos poenae hujus quaedam vestigia pervenirent. Neque facile in Pandectis hujus poenae exemplum deprehendes, nisi quod l. II. ad *Leg. Jul. de Pec. graecus* textus sacrilegos excrucari jubeat, quam tamen poenam potius d. l. ex antiquitate exempli loco adductam, quam reis unquam fuisse irrogatam, ex l. 9. pr. ff. eod. tit. colliges, ubi sacrilegos capite apud Romanos puniendos esse, sancitum est. Et *Decemvirali* lege, si quis membrum ruperit, nec cum eo *pacit*, talionis poena constituitur (a), quam tamen & ipsam frequentari apud Romanos non solitam, ipsa limitatio ostendit, dum reo paciscendi venia permittitur, qua illos semper vivos esse, & naturalis ratio & *Gellius* testatur (c). Nisi aliquis forte corporis per quadrigas dilacerationem & in partes dissectionem ad

ad membrorum jacturam referat, quod parum memor humanarum legum apud Romanos exemplum in METTII SUFFETII supplicio existisse, LIVIUS auctor est (c). Mortuis interdum membra amputata sunt, ut supplicii & facinoris monumentum exstaret. ANTONIVS trucidati MARCI TULLII caput inter utramque ejus *manum*, quas cadaveri absciderat, pro Rostris in loco sublimiori exposuit, neque tenere lacrymas populus confecta ad caput ejus deligata *manu* dextra, divinae eloquentiae ministra, tot supplicium, tot reorum liberatrice, potuit (d).

- sparsamque cruore nefando

Canitiem, sacrasque manus operumque ministras,

Tantum pedibus quidem projecta superbis,

Conculcavit ovals. (e)

Et in alios usus membra cada veribus saepe abscissa FESTUS auctor est. Et M. ZUERUS BOXHORNIVS Romanos saepe digitos & manus, amputasse mortuis refert vel ut reliquo cadavere combusto iusta ad illas corporis reliquias facerent; vel ut amicitiae usque ad mortem illibatae monumentum, servarent (f). Imperatorum temporibus illo supplicio etiam in vivos animadversum. Primum inter ludibria & crudelitatis spectacula praecipua haberi coeptum, & cum GALBA nummularii non iuste versantis manus detruncaret, atque ejus mensae affigeret (g), & ALEXANDER scribae nervos incideret (h), posteri haec inter tyrannidis facinora immodica commemorarunt (i), quia tot quasi vivos efferre funeribus videbantur, quot membra illis sensim detracta sunt. Illud magno argumento est, hunc morem ipsis barbarum atque adventitium fuisse. Deinde atrox illud supplicium cum a barbaris totum perdisceretur, CONSTANTINI JUSTINI JUSTINIANI LEONIS Philosophi (k), maxime Novellis, inter legitima exempla haberi coeptum & membrorum amputatio legum publicarum religione sancita est. Ita adulteris natus, l. 37. ad. L. Jul. de Adult. NOV. LEON. 32. pes, servo fugitivo, l. 3. C. de servis fugit. capilli, quos improprie huc etiam referimus, sacrilegis l. 2. C. de crim. sacril. NOV. LEON. 60. & 96. manus in plurimis causis, quas infra sub suis quasque delictis afferemus, adimebantur.

a) ANT. THYSII Collat. Attic. & Rom. legum apud GRONOVIVM Antiq. Graec. T. V. p. 1389. b) A. GELL. L. XX. c. 1. c) LIV. L. I. c. 28.

d) DIOD. CASS. L. XLVII. p. 378. e) CORNEL. SEV. & FRANCO FABRIC. in vita CICERO. p. 51. f) M. ZVERUS BOXHORNIVS in Quaest. Rom. qu. 24.

g) SVETON in vita GALBAE c. 9. h) LAMPRIDIVS in vita ALEX.

i) SVETON. l. c. k) LEO Philosophus quidem magis ad Graecos pertinet, quia tamen inter Imperatores Orientis habetur, ad quos a Romanis imperium profectum, hic merito recensetur.

Videtur ad Romanos a Wisigothis & Longobardis Imperatorum tempore translata.

§. 17. Videtur hujus ad Romanos supplicii atrocitas majoribus ipso- rum incognita Imperatorum temporibus maxime a WISIGOTHIS & LONGOBARDIS, cum quibus tum maxime coaluerant, cum barbarie & crebris victoriis in convictus usu atque negotiorum commercio translata fuisse. Illis hujus supplicii severitas admodum familiaris fuit, & vix magni exempli existit crimen, quod non capite, multa, membrorum amputatione heretur. Ita Wisigothi mulieribus, qui partum abegerant, aut infantes opprimerant, *omnem visionem oculorum exstinguere* sanciunt (a). Profugos & proditores *effusionem oculorum perferre* jubent (b); masculorum stupratores & Sodomi as castravere, (c) manum secari Lib. VII. tit. 5. l. 1. t. & eod. libro tit. 6. l. 2. p. 151. & 154. & multis aliis locis, quos infra investigabimus, constituerunt. LONGOBARDI latronum primam culpam oculo, secundam naso multavere: (d) Seditionum auctores, si rei malae convicti fuerint, nasum & capillos sibi invicem procidere coguntur (e) manum L. I. tit. 26. C. 6. apud LINDENBROGIUM Cod. LL. Antiq. p. 574. & frequentissimi aliis legibus amputarunt. Siculi lenones naso (f), alios manu (g) saepius multavere. Neque in LEGE SALICA FRANCORUM & SAXONUM CAROLI M. & LUDOVICI I. capitulis desunt huius supplicii exempla, quae infra plenius persequemur.

- a) WISIGOTH. Lib. VI. tit. 3. l. 7. apud LINDENBROG. Cod. LL. antiquarum p. 127. b) Ibid. L. II. tit. 1. l. 7. p. 16. c) WISIGOTH. L. III. tit. 5. & 7. apud LINDENBROG. p. 71. & 72. d) LL. Longobard. L. I. tit. 25. l. 61. & 67. apud LINDENBR. p. 570. & 571. e) Ibid. L. I. tit. 77. l. 1. p. 545. f) CONST. SIC. L. III. tit. 52. & 53. apud LINDENBROG. p. 819. g) CONST. SIC. L. III. tit. 25. l. 1. p. 810. & L. I. tit. 12. p. 706.

§. 18. A WISIGOTHIS deinde & LONGOBARDIS illius poenae exercitium etiam ad GERMANOS & SAXONES pervenit. Saxonum certe moribus manum reis saepe amputatam fuisse, vel exinde constat, quia ipsam jurisdictionem criminalem erecta cruce, cui manus lignea & gladius appendebatur, significabant, ut illo loco, ubi haec insignia conspiciebantur, de capite & manu amputandis jus dici, ostenderent. Quod ex GRYPHIANDRO (a) & HEINISCHIO (b) supra derivatum est. Neque enim illius poenae simulacra praetulerunt, aut his insignibus jurisdictionem criminalem potuissent interpretari, nisi capitis & manus amputandae supplicia maxime tunc inter omnes reliquas poenas apud illos fuissent celebrata. Hinc etiam ad nostra haec tempora, quibus a barbarie magis ad virtutem & decus aspiratum est, antiqui moris vestigia nostris legibus pervenere: Maxime in sancienda militari disciplina nostris corporis mutilatione efficacissimo ad militum atrociorum ingenia & feroces animos remedio saepius usi sunt. Ita, qui e militia profugerunt, & signa reliquere, naso & auribus

bus olim truncati, membra amputata patibulo aut alio loco infami affixa sunt (c). Et si qua malae notae inter milites in castris foemina versabatur, (wenn sich bey denen alten Teutschen ein liederlich Weibsbild in dem Lager finden ließ,) naso luere petulantiam, teste PAPPIO, debuit (d). Digtos etiam deserentibus castra abscissos esse, SCHWARTZIUS testatur, atque ita anno 1653. binis militibus Johanni Wahrmanno, & Bernhard Bögmen desertae militiae reis dictam sententiam esse, auctor est; (e) quin & pedes castra deserentibus saepe abscissos, ANTONIUS MATTHAEI tradidit (f). Denique & manum frequentissime militibus amputari, inferius suo loco studiosè persequemur. Neque CAROLUS V. qui iudicii criminalis ordinem totum de novo composuit, & Germanorum poenas ad necessitatem gentis nostrae, & aequitatis jura refinxit, in Ordinatione Criminali Carolina his poenis plane abstinuit. Hinc blasphemos capite, corpore & *membris*, ex reorum & facinoris indole puniri voluit, O. C. Carol. art. 106. Perjuris digitos art. 105 & 106, amputavit, pasquillorum s. libellorum famosorum auctores, qui alios criminis, quod membrorum amputandorum poenam mereret, accusarunt, eorundem membrorum jactura punivit, O. C. art. 110. Leonibus aures & nasos amputat art. 123. & quod aliquo modo huc pertinet, quamvis partes saltem membrorum afficiat, corpus forcipibus candentibus ustulandum proditoribus, infanticidis & homicidis quibusdam art. 124. 131. & 137. imperavit. Jura ELECTORATUS SAXONICI ab his non dissentiunt, cum in blasphemos amputandae linguae poena ORDIN. POLIT. d. A. 1612. f. So lassen, & P. IV. CONST. EL. I. prefatione forcipum CONST. EL. III. d. P. IV. in homicidas quosdam statuatur, aliorum membrorum mutilatione CONSTIT. VIII. 12. 13. 44. 47. diversa crimina vindicentur. Denique nihil agere, qui illius poenae usum in foro Saxonico expirasse credunt, vel solus §. 9. *Noviss. mandat.* de Duellis d. A. 1712. Ostendit ubi castellorum violatio, der Burg-Friedens Bruch, sub manus amputandae poena expresse interdicta est. Ita de membrorum amputatione in genere, & manus inprimis abscindendae origine habendam.

a) de Weichb. Saxon. p. 167. b) in Thes. suo sub voce Bild.

c) BVRG. Cent. II. cap. 88. HOYER, in corpore Juris Milit. ad art. 46. des Brandenburgischen Kriegs-Rechts. cit. LVDOV. Einl. zum R. R. p. 201.

d) PAPPIVS in Corp. Jur. mil. L. VI annot. ad art. 4. des Holländischen Kriegs-Rechts. cit. LVDOV. l. c.

e) SCHWARTZIVS decif. milit. apud LVDOV. in der Einl. zum R. R. p. 201.

f) MATTH. de Crim. ad D. Lib. XVII. tit. 1. c. 2. p. 75. n. 5.

§. 19. Inde cum tam familiare Germanis hoc esse supplicium coeperit De interpre-
saepe membrorum in genere poena legibus irrogata, nec qua corporis par- tatione legum
te, animadvertendum sit, definitum est. Et mira sollicitudo vexavit in- quibus mem-
terpre-

brorum amputatio in germanis irrogatur.

terpretes quo supplicii genere animadvertant & quando his verbis ORD. CRIM. CAROL. art. 106. impudentissimi mortales corpore, capite vel membris pro facinorum & reorum conditione plectendi sunt, Sollen an Leib, Leben oder Gliedern gestrafft werden. it. in ORDIN. PROC. EL. SAX. d. A. 1555. tit. von Gotteslästern §. Wir ernstlich x. daß er am Leben oder mit Beschmugung etlicher Glieder soll gestrafft werden, in ORD. CRIM. CAROL. art. III. de falsatoribus monetæ, sollen nach Rath am Leibe, oder Guts, art. 112. am Leib und Leben art. 113. de falsariis librarum, an seinem Leibe, als: mit Ruthen ausschauen oder dergleichen gestrafft werden, art. 114. de term. moto, der soll peinlich am Leibe x. gestrafft werden, difficile fuit arbitrari. Mihi videtur hic posse modus controversiæ haberi. Si simpliciter poena corporalis a capitali distincta constituta sit, quod art. III. & 112. O.C. factum esse, ostendimus, de castigationis seu fustigationis poena (a) quæ in hominibus inferioris ordinis ex usu legum frequentissima est, interpretare. & quia membrorum amputatio plerumque clarius uti sollen an Leib, Leben und Gliedern gestraffet werden, indicatur, ad membri amputationem temere non prolabere, nisi forte reorum dignitas, aut consuetudo & statuta, aut facinoris facies atque conditio illud videbuntur imperare. (b) Si membrorum poena quidem expressa, & judicii optio relicta fuerit, O. C. art. 106. verb. Er soll an Leib, Leben oder Gliedern gestrafft werden, illud membrum, quo facinus perpetratum est, amputatur; quia hic maxime finis membrorum amputandorum habendus est, ut eadem, qua peccavit corporis parte facinorosus puniatur, quod ex WISIGOTH. LEG. L. III. tit. 5. l. 5. & 7. C. & CONSTIT. NEAP. L. I. tit. 12. (c) infra ostendemus. Hinc quia in blasphemias crimine lingua sceleris ministra est, illius membri amputationem d. art. 106. O. Cr. indicari constat. Nisi forte ex aliarum gentium legibus moribusve colligas, de quo maxime membro Legislator cogitarit. Inde in delictis carnis loco partium genitalium, in quas olim animadversum est, si membrorum poena constituta est illud, cujus factura formam maxime deturpat, ut nasus aut aures, abscinduntur; quia in illis delictis & formæ quodam abusu & illecebris peccatum est, & aliae leges hoc supplicio in adulteros animadvertere. l. 37. C. ad Legem Juliam de Adult. Si aliquot membra, *Ordin. Prov. El. Sax. d. A. 1555. tit. von Gotteslästern §. Wir ernstlich x. mit Beschmugung etlicher Glieder, abscindi Lex jubet, illud de manibus raro interpretare, quarum utramque simul amputari & apud Romanos Nov. CXXXIV. c. 13. interdicitum, & antiquis Germanorum moribus vix unquam permissum est. Rectius nasum & aures amputabis, quæ sola conjunctim membra olim abscissa sunt. Serenissimus quidem Legislator Saxo verba *Ordin. Polit. etliche Glieder de sola lingue amputatione Constat. I. P. IV. authentice interpretatus est; sed hæc potius tunc de novo constituuntur, neque Sereniff. Legislatori, in d. *Ordinatione Provinciali* hæc in mentem venire potuerunt, quia**

quia sola lingua *aliquot* membrorum appellatione indicari non potest. Denique, si nihil Lex addidit, sed membris rerum plechi imperatum sit, *er solle an Gliedern gestrafft werden*, neque alterum in illo delicto magis, quam caetera peccarit, manus amputatur, cujus poena & legis aptissime finem implere visa, & Germanorum Saxonumque moribus maxime frequentata est. Alii tunc mitissime interpretandam legem arg. l. 42. ff. de poenis & in dubio illud membrum, cujus levissima jactura est, amputandum credidere. Et nos in illo consentimus, & vel hoc titulo manus amputationem reliquis in dubio praefendam esse, arbitramur. Enim vero cum natura binas homini indulerit, & alterius officium possit altera expleri, manus unius, quam nasi, aurium, oculorum mitior jactura est, quarum partium mutilatio vel nostris necessitatibus magis infesta, vel certe difficilius tegitur, atque ad infamiae notam contrahendam & turpitudinem conspectus magis composita videtur. Qui vero, ut legem mitissime interpretentur, in dubio maxime priores digitorum articulos, quibus facile caremus, abscidendos arbitrantur peccant, atque contra Legislatorum finem & mores statunt. Enimvero digiti in solo perjurio amputantur; manuum frequentissima poena est. De his Legislatorem cogitasse rectius suspicabere, In urphedae tamen violatores, qui ex *Ord. Cr.* art. 108. digitis manuve, judicium optione truncandi sunt, nisi facinoris atrocitas & indoles, vel locorum mores, ex quibus optime legem interpretaris, aliud suadeant, merito digitorum amputatione animadvertitur.

a) LVDOVIC. Annot. ad Ord. Crim. art. 110. b) CARPZ. Prax. Crim. P. III. q. 129. n. 38. c) apud LINDENBR. Cod. LL. Antiq. p. 71. & 72. & CONST. SIC. apud LINDENBR. l. c. p. 706.

§. 20. Neque tamen est, cur hujus severitatis pudeat Germanos, quamvis haec inhumana aliis poena & execrabilis videatur. Et profecto durum erat, aptissimum animal hominem ad pulchritudinis coelestis concinnitatem & similitudinem compositum tam turpi clade deformare, utque vivus quasi cernat sua funera, manum tam tenere nobis a natura commendatam, omnium fere necessitatum ministram, omnis injuriae abstricem unicam atque propulatricem, sine consilio & magna republicae necessitate civi eripere atque in tantam ipsum calamitatem magno communis boni dispendio deturbare. Verum hujus supplicii Germanorum majoribus atrocitatem, & ipsa naturae atque rerum suarum necessitas & maxime civium suorum ingenia extorserunt. Omnis poena extremum aliquod consilium est, periculosa medicina, & nulli commendabilis, nisi malum immedicabile fuerit. Poenae modus ex republicae necessitate aestimandus, quod leviori consilio prohiberi injuriae nequeant. Quicquid ultra necessitatem constitutum, illud iniquum illud crudele est. Quod si vero medela mitior morbo adhiberi non possit, supplicii coerceri facinorosorum injuriae, atque aliis quod vident, in exemplo

*Finis hujus
poenae ostenditur.*

exemplo debet ostendi. Illud consilium majoribus nostris, tam atrocis supplicii foeditatem imperavit. Enimvero GERMANI, WISIGOTHI & LONGOBARDI, quia militibus & servis indigebant, perpetuo a capitalibus poenis abhorruere; & si qua poterat mitiori remedio salus publica sanciti, civium vitae paritum est, ne qua hominum penuria laborarent: Hoc consilio multis atrocibus delictis poena pecuniaria constituta, ut de civibus mitius statuatur, quod fere tota *Lex Salica* (a), *Alemannica* (b), *Saxonum* (c), *Ripuariorum* (d), *Wisigothorum* etiam & *Longobardorum* leges copiosissime omnibus paginis ostendunt. Adeo & homicidia *Ripuariorum* (e) & *Alemannorum* (f) Legibus VIII Wergeldis luebantur. Neque tamen pecuniarum jactura satis facinorosos coercuit, neque indigentibus poterat multa extorqueri. Inde quorundam certe facinoram atrocitas, corpore etiam expianda videbatur. Ita in capitalis poenae locum, quia mortis supplicio peraebant, amputatio membrorum successit. Hoc maxime ex LEONIS *Philosophi* Novellis, qui hanc poenam a Germanis didicit, patet. Ille quoties majorum suorum poenam capitalem, ut in adulteris (g), castratoribus (h), sepulchri violatoribus detestatur (i), corporis poenam, membrorumque & manus etiam saepe (l) amputationem substituit. Et CONSTIT. SAXON. ELECTORALIBUS, si quis probabili excusatione a mortis supplicio absolvitur, & veniam meretur, capitalis poenae loco membrorum amputatione animadvertitur, CONST. EL. 8. & 13. & 43. P. IV. Ita satis mite consilium erat, capitis poenam remittere. Sed an in capitalis supplicii locum levior poena eodem republicae fructu & emolumento surrogari potuerit, magis disputatum. Enimvero in tanta temporum illorum licentia coerceri hominum plerumque rigidorum & militum injuriae aptius non poterant, quam si illis facinorosi membris truncarentur, sine quorum ministerio perpetrari facinora non poterant; ut hac illos necessitate, a nequitia & fraude avocarent. Ita vultus mutilatione a libidinis materie & occasione adultera, linguae defectu blasphemus ab execrabili sermone, manus amputatione a violentia & fraude maleficus optime prohibetur. Hoc consilio manu maxime facinorosi, in manuum delictis WISIGOTH. L. VI. tit. 4. l. 3. (m) & multis aliis legibus, quod infra docebitur, per juri digitis O. C. art. 108. die zween Finger, damit er misshandelt, abgehauen u. naso in carnis criminibus adulterae & lenones NOV. LEON. 32. & 137. C. ad L. *Fulde* Adult. quia tunc maxime forma peccatum est, truncantur. Die Gottes Vasserung soll also bestrafft werden, daß die Worte: oder mit Beschmutzung eßlicher Glieder, von der Zunge, damit er sie verwirret, verstanden werden. CONST. EL. I. P. IV. Et posset quodammodo Imperator in NOVELLA 134. c. 13. accusari, qui furibus manum amputari prohibuit, quibus cum maxime sit infanabile ingenium, nocendi libido hac optime poena exenti potuisse videbatur. Ita recte SICULI (n), qui alterum manu percusserat, illum manus jactura laere facinus jubebant, ne possit ad eandem denno temerita-

meritatem invitante natura reverti. Et quamvis Medicorum, teste ANTONIO MATTHAEO (o), in curandis morbis ea ratio sit, ut non semper loco affecto medicinam adferant, sed dolente capite stomachum purgant aut clysteres adhibeant, neque tam quod doleat, quam doloris causam intueantur; tamen & apud Medicos saepe incongruum est, medelam parti integrae adhibere, & pestem a morbosa per alterius titillationem avocare & quasi divertere, quae gravior deinde & acerbior ad eandem revertatur, atque per totum corpus grassata partes omnes inficiat. Illi etiam saepe perditum & insanabile membrum fecant & amputant, & omne malum in perpetuum sopiunt, ut nulla doloris vicissitudine atque iteratione affligantur. Eadem & delictorum ratio est. Omnis corporalis poena, quamvis vim malorum supplicii paululum sensu inhibeat, atque moretur, in facinorosis tamen, si membrum, quo prius peccatum est, liberum & non impeditum relinquatur, totam pestem non extirpat; sed improbi materia & potestate peccandi relicta ad eandem temere vel inviti revertuntur. Ita praesertim Germanis hominibus, tunc barbaris, & impatientissimis disciplinae, membrorum amputatione omnem peccandi potestatem & nervum succidere, quam eandem ab ipsis injuriam quotidie praesolari. Hinc melius propemodum reipublicae membrorum amputatione, quae perpetuo incommodo reum de priori delicto admonet atque deterret, quam suffigatione & castigationibus consultitur, quarum molestia, cum primum exantlata est, expirat, & libido nocendi intra praecordia reviviscit. Porro cum omnis gens Germanorum olim bellatrix & aspera, usu militiae ad cupiditatem praedarum & victoriae accensa esset, armorum frequentiori usu omnia supplicia contemneret, atque praeliorum ferocitate atque licentia solaretur, non alius mali sensu rectius poterant coerceri, quam si a bellorum & militiae usu hujus illos supplicii calamitate in perpetuum avocares. Neque potest enim civibus suis Legislator rectius consulere, quam si illam partem in quoque tetigerit, qua sciat tenerissime affici facinorosos atque advocari ad frugem solere. Denique salubre reipublicae visum est, si malefici ipso corporis conspectu animi sui indolem praeferant, & se facinorosos esse ostendant. Ita exemplo bene prospicitur, si omnibus membrorum delictis sita propria poena sit, & crimina eadem parte corporis, qua perpetrata sunt, expientur, ut cum supplicii notam in corpore facinorosorum deprehendas, ipsum etiam duntaxat facinus, quo supplicium meruerunt, eadem parte commissum possis suspicari. Ita ex manus clade falsarium vel pacis violatorem, ex nasi jactura adulterum cognosces, & ubi supplicium deprehendes, ibi & facinus execrabere. Ita, cum perjurus O. C. art. 107. digiti abscinduntur, utrumque efficitur, tum ut ne possint amplius digitis pejerare, tum, ut hos alii perjuros esse intelligant. Et si recte olim latrones Romani in eodem loco, ubi grassati fuerant, furca fixerunt, ut reliqui conspectu deterreantur, l. 28. §. 15. ff. de Poenis, quanto tenerius perveni-

perveniet ad animos spectatorum, si in eodem membro & facinus & supplicium deprehendit. Ita cum RUDOLPHUS SUEVICUS forte in praelio MARTISBURGENSI contra HENRICUM inter reliqua vulnera etiam manus dextrae cladem passus esset, ipse animam efflaturus & dextram de vulnere sauciam ostendens: *ecce haec est manus!* dixit, *qua Domino meo HENRICO firmavi fidem sacramento &c.* *Qui igitur finis nos exceperit, videtis, quia in manu, unde juramenta violavi, mortale hoc vulnus acceptum est:* (p) & AUCTOR ANONYMUS, *ad mortem RUDOLPHI accessisse etiam hujus membri poenam, refert, ut per poenam agnosceretur & culpa.* Haec de consilio hujus poenae habetas. Nunc de ipsa amputatione manuum in specie agendum est.

- a) in Cod. Legum antiq. apud LINDENBROG. p. 315. b) ibid. 363. c) ib. 474.
 d) ibid. 450. e) LEX RIPVARIOR tit. 64. p. 464. f) LEX ALEMANNORVM tit. 49. p. 376. g) NOV. LEON. 32. h) NOV. LEON. 60.
 i) NOV. LEON. 96. l) NOV. LEON. 35. m) apud LINDENBR. p. 129.
 n) CONST. NEAP. L. I. c. 12. p. 706. o) ANT. MATTH. de Crim. ad L. 47. tit. 1. c. 2. p. 76. p) ALBERT. STADENSIS ad A. 1080. CONRADVS VRSPERGENSIS ad A. 1080. f. 238. q) AUCTOR ANONYMVS de vita HENRICI p. 383. apud STRVV. in Hist. Univerf. German. p. 454 sqq.

Definitio hujus poenae.

§. 21. Manus amputatio est poena criminalis, corporis afflictiva, non-capitalis, hodie arbitraria, qua membrum, quod a digitorum summis articulis ad inferiores cubiti apophyses pertinet, propter fidem & securitatem civium manus quodam ministerio violatam pro indole facinoris & reorum, dicta sententia reo abscinditur, ut ab ulteriori injuria prohibeatur, & poena in illo loco, quo peccatum est, propter exemplum statuatur.

Axiom. I. Quod illa sit poena criminalis & corporalis

Consuet. 1. Quod criminalis in quibus manus absconditur, ad jurisdictionem superiorem pertineant.

§. 22. Juris Romani sensu criminalem esse amputandae manus poenam, exinde clarum est, quia solius reipublicae utilitati hac poena prospicitur, & interesse publicum, quod dicunt, quaeritur, ad privatorum vero commoda ex alterius mutilatione nihil accedit, quae criminalium poenarum in jure civili natura est, l. i. ff. de publ. Jud. arg. l. 9. §. 5. ff. Publican. & §. 10. J. de injuriis. SAXONICI (a) & hodierni Juris usu criminalis est, quia corpus affligit, (weil sie auf Leib, Haut und Haar gehet,) atque ad causam sanguinis quodammodo pertinet. Patet exinde, quod omnia delicta, quibus amputatio manus supplicium imminet, ad criminalem f. superiorem jurisdictionem referenda sunt, cujus solius est, de poena corporis afflictiva statuere (b), quod in GLOSSA WEICHBILDI egregie his verbis traditur: *Heimliche Klage ist anders nichts, denn ta man fordert von denen Bruchhaffigen seine verbiende Pein und keinen Abtrag, noch Buße.* (c) l. i. c. & apud majores nostros SAXONES, quod supra ostendimus, affixa manus lignea & gladius insigne jurisdictionis criminalis habitum, & judicium criminale, die Gericht über Hals und Hande, appellatum,

tum, (d) ut ostenderent, capitis & manus amputandae poenas ad criminalem jurisdictionem pertinere. In Electoratu Saxonico de manu amputanda cognitio ad superiorem jurisdictionem expressa functione relata, ORDIN. PROV. d. A. 1550. §. Was hohe Brüche (e), & de anno 1555. §. eod. (f) ubi capitis, manus amputandae, aliaeque corporales poenae longa serie enumerantur: Was hohe Brüche sind, welcher Strafe, Hals, Hand, und andere Leibes-Strafe ic. alle solche sollen in die Ober-Gerichte gehören, und von denselbigen gerüget und gestrafft werden. Et quamvis SCHILTERUS falsati ponderis & moduli causam, cujus supplicium manus amputationem fuisse, infra ostendemus, ad Consulem civitatis inferiori jurisdictione instructum, referat, (g) ex *textu Weichbildi c. 10.* Ein Bürgermeister hat die Gewalt, daß er richten mag über allerhand falsche Waas, falsche Wage, ic. tamen ille, cujus jura in *Weichbildo* recensentur, jurisdictione superiori per investituram instructus mihi visus est, quia expresse additur: und misset einer wieder gesetz Recht, der wetter Haut und Haar, cujus poenae corporalis cognitio ad solam superiorem jurisdictionem potest referri. Hodie certe *Dni. Scabin. Elect. Lips.* M. Febr. A. 1620. ad Consult. senat. zu Eisleben in catalogo malefactorum, quae ad superiorem jurisdictionem pertinent, daß diejenigen, welchen die Ober- und Halß-Gerichte zustehen, ohngefährlich folgende Mißhandlungen zu rechtfertigen befugt, falsationem ponderum *expresse* recensentur: falsche Gewicht oder Waas, so zu kauffen und verkauffen gebraucht wird. (h) Et quamvis posteriori tempore manus amputatio flagratione levior & poenis civilibus simillima fuisse videatur hanc tamen civilem non esse, sed ad criminales pertinere, ex illis, quae dicta sunt, satis confectum arbitramur.

- a) Vide ILL. & MAGNIF. DN. LUDERVM MENCKENIVM, Patronum & Praeceptorem meum religiose colendum in tractat. Synopt. Pandect. p. 688. & BARTOL. ad l. 37. ff. de publ. Judic. b) Idem ILL. MENCKEN. ib. p. 25. c) GLOSSA WEICHBILD. art. 17. post. pr. verb. *Teinliche Klage.*
 d) GRYPHIAN. l. c. e) CORPVS JVR. SAXON. d. A. 1672. p. 26.
 f) CORP. J. S. E. p. 37. g) SCHILT. Exerc. ad ff. 49. §. 134.
 h) CARPZOV. P. III. q. 109. n. 31.

§. 23. Cum poena haec corporis afflictiva sit, an etiam in mortuos *Consect. 2.*
 ad movendos spectatorum animos possit manus amputatione animad- *An etiam*
 verti, dubitatum est. Certe militum jure, apud quos multum interest, *mortuis posse*
 ut disciplina militaris religiose sancitur, neve soluta in castris licentia per- *manus abscin-*
 vim & petulantiam domi & foris omnia turbandi rempublicam mala re- *di.*
 misceat atque totam evertat, aliquando cadavera facinorosorum post
 mortem supplicio affecta fuisse, BEYERUS (a) locuples testis est, qui
 militem occisi crudeliter hospitis reum dicta sententia ante supplicii diem
 mortuum ex consilio *Storum Magdeburgensium* sellae alligatum capite
 truncatum, caput furcae in conspectu totius concionis impositum. pro-
 didit.

didit. Hodie, si reus crimen confessus, aut de illo convictus atque damnatus fuerit, in atrocissimis causis, ut laesae majestatis, veneficii, (b) interdum propter spectaculi foeditatem & exemplum supplicii quodam simulacro cadaver afficitur, corpus in partes dissectatur, exiit, aut loco infami deformatum exhibetur. Quod tunc maxime decerni credo, si corpus praeter capitale supplicium etiam rotae imponendum, aut in partes dissectandum, vel membra publice exponenda sunt: Haec enim poena, si vel usque ad supplicii horam reus vixisset, mortuo tlemum irroganda erat, quare hujus sententiae spectaculum, quod mortem sua natura sequitur, morte non potest interpellari. Et tunc etiam, si manus abscindendae & publice exponendae sunt, quod de proditoribus in Dania fancitum est, manum mortuis posse amputari & in loco publico constitui, arbitror. Si tamen vel non confessus sit, vel reo confesso de corpore & tempore delicti non satis constet, aut sententia nondum dicta sit, in corpus defuncti, qui ne vivus quidem hac rei conditione capitali supplicio affici poterat, ordinariae poenae simulacro animadverti non potest, sed omne supplicium inhonesta interdum vel minus solenni saltem sepultura absolvitur. At vero in minus atrocibus causis, quarum (c) poena duntaxat corporis afflictiva, non capitalis est, iudex eo temere non procedit, sed corporalis poena morte, quae & ipsa quodammodo corporalis est, expirat, arg. l. 6. ff. de publ. Jud. & l. f. C. *Si reus, vel accusat, mortuus fuer.* atque ita, in causa homicidii culposi, quod manus amputatione saepius punitur infra ostendemus, a *Dnis. Scabinis Lipsiensibus* A. 1603. M. Jan. responsum est. Obwohl Wink Jengger, seines Alters 58. Jahr, in guten bekande, daß er einen Jungen von 15. Jahren mit einem Stock zutodi geschlagen ic. Die weil aber dennoch derselbe, Euren Bericht nach, an der seh. R. gestorben, so mag wieder seinen todten Körper ferner nichts vorgenommen werden; sondern es wird derselbe vom Todten-Gräber auf den gemeinen Kirchhoff, jedoch ohne die gewöhnlichen Ceremonien billig begraben, v. R. w. (d) Quare nostris moribus, si sola manus amputatio irroganda est, illus poena morte videtur expirare. Apud GRAECOS tamen, qui manus sibi ipsis intulerunt & mortem conscivere, quia vivis medicina adhiberi non potest, mortuis manus, qua peccaverant, abscissa, & deinde sejuncta a reliquo corpore, tumulo separato prope corporis totius reliquias sepulta: ita AESCHINES *contra Ctesiphontem*: ἐάν τις αὐτὸν διαχρήσεται τὴν χεῖρα, τὸτο πρῶτον ἀποκόπῃεν καὶ χωρὶς τῆ σώματος θάψῃεν. Qui sibi manus violentas intulit, illi manus, quae id perpetravit, praecidit, neque eodem cum corpore tumulo sepelitor (e). Quo consilio manus Romanorum cadaveribus saepe abscissae sunt, superius traditum est. Illi in pignus amicitiae, utque possent ad illas reliquias corporis sacra facere, manus seu digitos amputabant. Videntur illos alio *Saxones* animo imitati esse, qui mortuis maxime occisis olim non supplicii neque exempli causa, verum vel ad probationem corporis delicti, vel ad Jurisdictionis criminalis confirmationem, manus vel digitos abscide-

Leib: Zei-
chen.

runt, quod *signum corporis*, Das Leib-Zeichen appellatum. Man nahm von dem Entleiben ein Leib-Zeichen durch Ablösung ganzer Hände oder Finger, dadurch man die Ermordung beweisen wolte (f). Quo consilio tunc maxime opus fuit, cum vel antea de homicidio, non conflitit, & corpus per incuriam humatum est. Tunc cadaver eruitur, & ne iudicem fordities affligat, cadaveri, exigua portio adreum, si obveniat, rectius convincendum detruncatur. Vel, si tempore exsequiarum homicida auferat, ut monumentum s. corpus delicti extet, ante solemnia sepulturae manus mortui vel digitus amputabatur. Ad confirmationem vero jurisdictionis criminalis ideo hoc pertinet, quia in genere levatio corporum mortuorum, das Aufheben der todtten Körper ex *Ordin. Prov. El. d. A. 1555. §.* Was hohe Brücher. ad jurisdictionem criminalem refertur, ut adeo signum corporis detruncatum. altae jurisdictionis argumentum haberi, dubium esse non possit. Atque hoc animo illud ab incluta Academia Lipsiensi factum esse, constat, & in nuperrimis pactionibus cum Incluto Senatu hujus urbis de his rebus studiose statutum est. Neque tamen illud hodie frequentatur, vel, si qua necessitas urgeat, vestis vel indusii duntaxat particula, seu capillorum exigua compages abscinditur. Wenn man ja bey der Gewohnheit bleiben will, nimmt man gemeinlich nicht mehr, denn nur einen Zipfel von dem Kleide des Entleibten, oder einen Lock Haars (g).

- a) BEYER, de Expenf. Execut. Crim. c. 15. p. 806. b) PETR. HEIG, P. II. q. 37. n. 32. FARINAC, Pr. Crim. I. tit. 1. q. 10. n. 78. JVL. CIAR. L. V. Sent. Fr. Crim. §. ult. q. 51. §. 9. §. 10. CARPZ, Pr. Crim. q. 131. n. 44.
 c) PROSP. FARINAC, Pr. Crim. L. I. tit. 1. q. 2. n. 6.
 d) ANT. GOM. Tom. 3. var. resol. c. 1. n. 78. p. 454. PETR. THEOD. in Colleg. Cr. Disp. 10. th. 3. lit. B. e) AESCHINES contra CTESIPHONTEM vid. ANTON. THYSII Collat. Attic. & Roman. Legum apud GRONOV. T. V. Graec. Antig. p. 1390. & PVFFEND. de Jure Nat. & Gent. L. II. c. 6. p. 259. f) CHILIAN KOENIG in Process. tit. von der Acht. Rubr. Hiet nach folget der ordentliche Proceß. LUDOV. Einl. zum peinl. Proceß p. 6.
 g) CHILIAN KOENIG l. c. & LUDOVIC. l. c.

§. 24. Porro, cum corporalis sit haec poena, an absente reo, aut mortuo possint etiam in ejus effigie supplicii solemnia peragi, & reorum *Confect. 3. An possit in effigie manus amputari.* imagini manus amputari, dubitatum est, quia sensus doloris ad corporalis poenae naturam pertinere videbatur. Enimvero poenae publicae solemnibus maxime exemplo prospicitur. Illi vel effigies suppliciorum conflitit. Hinc in criminibus atrocibus, & quae poena capitali, einer Lebens-Straße sancita sunt ne populus crimen inultum putet, tabula imagine illita rei nomine insignita supplicio quod defunctus merebatur deformatur. Suspendi certe, edictaliter, quod vulgo dicunt citatos, in effigie, reos obscurum non est, atque ita nuper in causa homicidii contra Lentznerum ab incluta Facultate Juridicali ad Conf. Acad. Lipsi. respon-

responsum est. Capitis certe, membrorumve in imagine detruncatorum exemplum a nobis Halae deprehensum est, quia illud aliarum poenarum exempla suadere videbantur. Aliqui exinde, quia & mortui interdum capite vel membris truncantur, (a) argumentum ducunt. Verum & vix amputari manus supra ostensum est, neque eadem cadaveris quae imaginum ratio habetur. Cadaveris, quod vere ad defunctum pertinet, & cui quisque consultum bene, tenerrime cupimus, supplicium irrogatum, cum videatur sacros manes quodammodo affligere atque turbare, occulto quodam animi sensu & horrore movet atque percellit, utque pro ejus injuriis divina humanaque omnia tentemus, sacro quodam stimulo invitat. Imaginis simulacra, cum reo praeter nominis commune non habent. Illius levior iactura est: cujus facilius forte, quam tui membrorumque tuorum obliviscere. Illud iudicibus magis familiare est.

a) FELZII *tr. de Execut. in effigie.* b) BEYER. c. I. de Expenf. Execut. c. 15. p. 806.

*Consect. 3.
An infamet.*

§. 25. An infamiae effectus civiles ex manus amputatione, corporali poena deriventur, inter Doctores magis controversum est: Scilicet fustigatione levior habetur, quae, nisi ex causa famosa descendat, teste Marcello l. 22. ff. de his qui not. inf. non infamat. Atque eadem ratio etiam in reliquis poenis, nisi ex causa famosa descendant d. l. 22. ff. d. inf. & l. 14. C. ex. qu. e. inf. irrog. habenda est. At vero manus amputatio & omnis fere corporalis poena hodie ex iudicio publico & causa famosa, propter dolum malum & fraudem, plerumque irrogatur, cujus sententia notatus infamiam l. 1. ff. de his qui not. infam. contrahit. Et perpetuam relegationem plerumque conjunctam habet, quam exilii speciem infamiae notam contrahere, BARTOLUS, teste CARPZOVIO (a) arbitratur. Reclius tamen infamiae nota illos saepius absolvas. Neque fastidium ictus nec perpetua relegatio semper infamat ex alleg. l. 22. ff. de poenis l. 28. §. de poenis. Et quamvis maxime ad exstimationem haec supplicia referre l. 28. ff. de Poenis videatur, illud de exstimationis fugillatione certius, quam de infamiae, odiosis effectibus civilibus, quas clarius notare leges solent, interpretabere. Neque arbitrariae poenae ad quas manus amputatio pertinet, natura sua infamant. (b) Neque qui infamia reum in sententia non notavit, infamiam iudex in arbitrariis creditur irrogasse, a. l. 4. ff. 2. ff. d. suspect. tut. Hinc nisi aliud expresse sancitur maxime nobiles qui hac poena notari solent, reliquorum commercio & dignitatis suae iuribus vix excludes. Et, quod si infamare hanc sententiam credas, restitutione principis plenaria tamen quam dicunt & supplicio remisso infamiam quoque hac sententia contractam exspirare. arg. l. 10. ff. de his, qui not. inf. l. 1. 3. & 4. Cod. de sent. pass. & restitut. arbitrari non potest.

a) CARPZ. Pr. Crim. P. III. q. 135. n. 52. b) WESENBECK. Vol. I. Conf. 19. n. 34. HARTM. PISTOR. Obs. 177. n. 33. CARPZ. P. III. q. 135. §. 53.

§. 26. Recte etiam qui de crimine, quod manus amputatione sancitur, *Consect. 4.* suspectus est, carcere detinetur; quo omnes, quibus corporalis poena *An in crimine* probabili conjectura imminet, recte custodiuntur (a). Tam tenere enim quod manus & sollicita natura ad fugiendas corporis molestias & dolorem composita *amputatione* est, ut omnes vias & aditus studiose circumspectat, & tentet, divina huma-coercetur, na omnia machinetur, & si elabendi reo copiam facias, fugae ipsi con-*reus* carere filium certissime suaesura videatur. At vero in levioribus criminibus *de-possit detineri.* tinendi potestas judici fieri non solet? (b) Enimvero illud de his maxime criminibus, quibus pecuniaria saltem poena est, plurimi interpretantur, ne custodia quae paululum affligit corpus, & illud quod dulcissimum est humano ingenio, libertatem & famam hominis interpellat, ipsa pecuniaria poena, in qua corpori parcuritur, & opibus minori mortalium bono, quod ad nos tam tenere non pertinet, saltem infesta est, esse durior videatur. Haec ratio in corporalibus poenis expirat, quibus reorum corpora durius, quam sola custodia affliguntur. adeoque in illis carcere reum indicium suspectum iudex recte detinebit.

a) JUL. CLARVS L. V. sent. §. ult. q. 28. quamvis dissentiat PROSP. FARIN.

Pr. Cr. I. tit. 4. q. 27. n. 34. p. 356. CARPZ. Pr. Cr. P. III. qu. CXXI. n. 7.

b) ANT. GOMEZ, Tom. III. resol. c. 9. n. 8. lqq. de captiv. reor. p. 527.

§. 27. Torturae eadem ratio est. Hinc, quia tormentorum quae- *Consect. 5.* sio corpus lacerat, illa in civilibus causis, seu quarum poena civilis *An possit reus* est non recte decernitur, ne investigatio incerti facinoris ipso supplicio, *de his crimi-* quod poterat causa evicta irrogari acerbior videatur. Hinc in illis sal- *nibus suspe-* tim criminalibus causis, quae ultimo supplicio aut corporis afflictiva *tus torqueri.* poena coercenda, aut ubi de manus amputatione controversia est, tormen- tis recte quaeritur (a) si probabili suspitione per l. i. ff. §. 1. *de quaest.* ad extremum illud consilium iudex videatur advocari. Qui tormentorum quaestionem manus utriusque amputatione atrocior crediderunt (b), indulgisse ingenio videntur; cum corporis breves dolores, perpetua clade, & membri, tam tenere nobis a natura commendati, peractura, exiguum & obscurum dedecus, perpetua infamia, quae amputationi interdum conjungitur, redemptum iri falso crediderunt. At hodie tamen saepius in nobiliores dignioresq; hac poena & plerumque ex arbitrio iudicis animadvertitur. Hinc caute in illis rebus & sollicita iudex circumspectat, ne vel in clariores illis doloribus faeviat, quos dignitas & ordo ab illo dedecore exemit (c), neve in his criminibus, in quibus civiles poenae seu multa in manus amputandae locum facile succedunt, *Wenn der* *Wess. an Gutß, Ehre, Leib, Leben oder Gliedern soll gestrafft werden,* quaestio- nem tormentorum temere decernat. Jure SICULORUM de illis, qui manus iacturam meruerant, si crimen negarent ut tormentis quaeratur studiose sancitum est, & LONGOBARDORUM legibus falsatae monetae reis, quibus manus amputatio ab illis constituta poena est, inficiantibus veritas tormentis exprimitur (d). In causa homicidii tamen, quae & ipsa

D

ipfa

ipsa manus amputandae poena interdum sancitur, si plures facinoris correi plagis occisum impetierint, & ex cuius ictu mortuus sit, non conflet, neque praereliquis alter probabili conjectura suspectus sit, a tormentis iudicem abstinere, & singulos multa, relegatione, carcere, vel alia poena ex arbitrio damnare, Serenissimus Legislator SAXO *Constit. El. 7. P. IV.* voluit. Et qui inculpatae defensionis excusatione probabili homicidium purgat, & aliqua Juris praesumptione juvatur, quamvis testibus rem omnem non possit evincere, *tormentorum* quaestioni exemptus est; & sola manus amputatione coeretur. *CONST. EL. 8. P. IV.* De reliquis iudex ex facinoris indole suo arbitrio cognoscit.

- a) JVL. CLAR. L. V. sent. §. ult. qu. 64. 4. p. 226. MATTH. STEPH. in not. ad art. 18. Ord. Crim. b) HYPOLIT. de MARS. ad l. 9. ff. de quaest. PROSP. FARINAC. in Prax. Crim. l. tit. 5. q. 42. n. 14. p. 657. CARPZ. III. q. 119. n. 10. c) vid. CARPZ. P. III. q. 118. n. 66. 72. 76. 80. &c. d) LEG. LONGOB. I. 7. 1.

*Consect. 6. an
liberet a prae-
statione We-
rigeldi manus
amputatio.*

§. 28. Manu amputata & omni corporali poena irrogata, maxime in vulnerationum & homicidii causis, in quibus haec poena pro facinoris indole interdum irrogatur, apud Saxones praeter corporalem poenam Werigeldum & multa non exigitur, atq; ita D. AUGUSTI *CONST. EL. XI. P. IV.* dispositum: *Wo einen ob excessum magnum & dolosum in Fällen den Todtschlag belangent, Staupenschläge oder Abhaunung der Hand, und also Leibes Straffe zugesprochen werden, daß derselbige desfalls neben der Leibes Straffe mit keinem Wehr-Geld zu belegen seyn solle.* In relegationis poena tamen civili illud solvendum esse, eadem lege sancitur. Forte illud ex Jure Saxonico communi tractum est: ubi pacis violatoribus, qui & ipsi manus amputatione saepius puniuntur, in quibusdam casibus Werigeldum remittitur. Ita GLOSS. L. I. Land X. ad art. 53. n. 6. p. 131. de poena capitis disponitur: *Wäre auch einer um Friedens-Brech willen mit Recht getödtet, der giebt förder kein Gewette mehr, denn er mit dem Todte, (& in genere poena corporali.) dem weltlichen und geistl. Rechte gebüßet hat. & Gloss. Germ. in art. 35. L. II. Land X. n. 4. p. 242. mit derselben richtet der Kläger nichts aus, als daß er den Beklagten zur Straffe bringet, denn mit dem Todte wettet man zugleich den Richter und büßet den Kläger, und also ist sie peinlich.* (a) Quae ultima maxime verba indicant, haec in genere de poena corporali accipienda esse. *Quin art. 50. L. 3. Land X. p. 388. item expresse de manus amputatione sancitur: Wo ein Mann seinen Leib oder Land verurthelet mit Unge-richt, so nimmt man kein Gewette noch Buß darum, denn er wettet damit den Leib.* & Gloss. *ibid. n. 2. wer um einer Sache willen sein Bluth vergewist, daselbige ist kein Gewette und Buße ic. wird damit los.*

- a) CARPZ. P. Cr. P. I. q. 34. n. 43.

*Consect. 8.
Liberat haec
poena a soluti-
one expensa-
rum.*

§. 29. Quia corporalis poena est, in processu accusatorio a restitutione expensarum reos liberat; & qui corpore luit facinus, accusatori ad pensandas operas aut pecuniarum erogationes non tenetur. In homicidii causa Serenissimus ELECTOR Saxonicus hoc studiose sancivit. *Const.*

CONST. EL. 12 P. IV. Wenn jemand auf peinliche Beschuldigung am Leben, oder auch nach Gelegenheit mit Abhauung der Hand gestraft und verwiesen worden, derselbige soll des umgebrachten Sohn oder nechsten Freunden die Gerichts-Kosten oder einigen Abtrag zu geben nicht schuldig seyn. jung. MAND. NOST. AUGUST. REG. & ELEC. f. de d. 27. Jul. 1719. §. Wir wollen auch Et quamvis CONSTIT. XLIII. qui magistratum injuriam realem vulneratione aut verberatione intulit, non solum manus amputatione interdum puniri, sed etiam expensas omnes restituere jubeatur; der soll der verwundeten Person nicht allein Abtrag, Arztlehn, Zebrunge, Unkosten und Verschämniß zu entrichten, sondern auch darüber aus Richterlichen Amte willkürlich mit Verweisung, Abhauung der Hand u. gestraft werden; tamen restitutio expensarum cum sola relegatione, quae illam immediate sequitur, conjungenda, de reliquis vero corporalibus poenis, quae postea recensentur, non intelligenda esse, visa est, ne leges sine necessitate committamus & fingere de industria antinomias videamur.

§. 30. Denique ultimo, & manus amputationem plerumque cum relegatione perpetua conjungi; & in genere corporis afflictiva supplicia delinquentibus exilii necessitatem imponere a Doctoribus traditur. *Consect. 9. An manus amputationi semper conjuncta relegatio.*
 (a). Ego quidem illud de omnibus poenis corporalibus dicere vix ausim, cum ad eas etiam castigatio in carcere pertineat, cui tamen relegatio non semper conjuncta est; Et digitis abscissis reos saepe in tempus aliquod saltem relegari, constat (b). Hodie certe in manus amputatione illud usu & moribus introductum esse, ut relegatio perpetua conjungatur, so wird er mit Abhauung der Hand, dero er am besten entzathen kan, des Landes billich verwiesen, dissimulari non potest. Et quamvis expressa quidem lege illud nunquam sancitum sit, neque solae Jctorum interpretationes in Criminalibus maxime legem facere posse videntur (c), tamen causas probabiles hanc ipsis interpretationem suasisse, certum est. Primo enim ipse Serenissimus Legislator SAXO in quibusdam CONSTITUTIONIBUS hanc relegationem cum manus amputatione conjunxit: Wenn jemand am Leben oder auch nach Gelegenheit mit Abhauung der Handt oder Staupenschlägen gestraft und verwiesen worden. CONST. 12. P. IV. it. Wenn aber die Verwundung und der Schade groß, mit Abhauung der Handt, oder Staupenschlägen des Landes ewig verwiesen werden sollen. CONST. XIII. ex quo non obscure colligitur, Serenissimum Legislatorem hunc supplicii illius modum statuere, ut cum relegatione perpetua conjungatur. Secundo, quamvis exinde quod Legislator haec interdum copulavit, illa perpetuo conjungenda esse, non sequatur; & mulierum tamen gravidarum ratio suasisit, ut index illos, qui tam foedo supplicio notati sunt, a civium conspectu removeat, ne lugubri conspectu terreant interdum inopinantes, atque abortuum partuumque mutilorum matribus tristem imponant necessitatem. Porro, quia plerumque dolosa, vel saepe etiam capitalia delicta, quorum poena propter facinoris conditionem mitigatur, CONST. EL. 11. 12. 13. P. IV. hoc supplicio expiari solent, consultius visum est, quos

in tam atroci causa deprehensus constet, illos a conspectu & commercio civium amovere. Denique contemptus & infamiae, quam poena haec reis infligit, impatientia, novarum contentionum dissidiorumque materiem conflatura videbatur. His consiliis recte in exilium exiguntur. At si relegatio perpetua cum manus amputatione conjungitur, duplicem reo mutilationis & relegationis poenam irrogabis? Sed poenas cumulare leges non solent, & electo severiori supplicio, mitior, quae irrogari poterat, poena expirat (d). Verius tamen est ex opinione Jctorum, hanc poenam duplicem non esse, sed relegationem ad alteram per consequentiam, quod dicunt, pertinere. Et poenas, quae ad diversum finem & effectum tendunt, cumulari posse, plerique Jcti concedunt (e), adeoque a DNIS SCABINIS LIPS. ad requisit. d. Andr. E. in Eisleben, ita pronuntiatur: So wird der gefangene J. von W. willführlich mit Staupenschlägen, oder Abbauung einer Faust, die er am besten entbehren kan, des Landes ewig verwiesen. B. R. B. M. Dec. 1631.

- a) CARPZ. Prax. Crim. P. I. q. 40. n. 45. & P. III. q. 132. n. 73. & 74.
 b) CARPZ. P. I. 47° n. 14. 15. 16. 17.
 c) ILLVST. GRIBNER. T. IV. Op. Jur. Publ. p. 47.
 d) CARPZ. P. III. q. 132. n. 21. & 24. e) BARTOL. ad l. 2. ff. de Privat. del. ANT. GOMEZ. T. III. var. resol. c. l. de delict. n. 39. p. 434.

*Consect. 9.
 An possit pecunia redimi
 manus am-
 putatio.*

§. 31. Denique, quia corporalis poena est manus amputatio, an possit pecunia redimi, aut in multam arbitrio judicis converti dubitatum est. Antiquitus illud reis aliquando integrum fuisse, vel sola NOV. LEON. 92. suaserit, in qua esse bonorum multari, qui manus jacturam meruerat, jussum est. SAXONUM antiqua Lege apud LINDENBROGIUM (a). Cap. I. L. XI. DCCXX. solidis manus redempta est, & jure provinciali Saxonico ultra summam dimidii Werigeldi pro manu redimenda exigi non potuisse, ex art. 16. §. 9. Welcher Mann ic. L. II. Landr. apparet. (b) At vero nostris hodie magistratibus vel jurisdictione superiori instructis, ex dispositione Ord. Prov. Sax. d. A. 1555. §. Nachdem wir auch. Tit. daß peinliche Sachen ic. nicht bürglich gemacht werden sollen, ne poenas quasdam criminales sine principis consensu in civiles suo arbitrio convertant, interdictum videtur? Enimvero, cum Serenissimus Legislator in cit. §. poenas saltem capitales sine sua auctoritate in civiles mutari noluerit, daß peinliche Sachen, dadurch das Leben verwircker, mit Gelb-Straffe oder anderwegen nicht bürglich gemacht, erörtert und verglichen werden sollen, exceptio videtur regulam in casibus non exceptis confirmare. CONSTIT. EL. VII & VIII. P. IV. hujus poenae in multam convertendae optio judici studiosè relicta est, als: mit Faust abhauen, Staupenschlägen, Verweisung, Gefängniß oder einer Geld-Buße möchte gestraffet werden ic. & Resol. Gravam. d. an. 1653 & 1657. Grav. 59. (c) fustigationem ex justa causa per sententiam approbata in multam, cujus quantitas sententia determinetur, in solas tamen pias causas erogandam, mutari posse, de

de novo sancitum est. At manus amputatio hodie vel par fustigationi, vel illa levior habetur. Ergo illa sanctio ad eandem extensiva interpretatione recte refertur. Quibus in perjurii poenam, manus amputanda est, illos propter criminis atrocitatem, supplicium pecunia redimere majores nostri ex CAROLI M. & LUDOVICI Capitulis (d) prohibuerunt.

a) apud LINDENBROG. p. 474. b) vid. ILL. MENCK. l. c. p. 692.

c) Sachsén Sp. p. 104.

d) CAPIT. CAROL. M. & LVDOV. P. tit. 125. p. 946. *De eo qui perjurium fecerit, ut nullam redemptionem solvat, sed manum perdat.*

§. 32. Porro amputationem manus poenam non capitalem esse supra §. 21. diximus. Operae pretium est, de illa re fusius commentari. Apud Saxones, cum vitam non adimat, *da es seine Lebens- & Traße ist*, ad capitales certe non pertinet. Sola enim capitis supplicia nobis capitalia dicuntur. De jure civili magis dubitatum, quod illas etiam poenas ad supplicia capitalia refert, quibus libertas aut civitas amittitur. Libertatem non amitti manus amputatione, certum est, quia hodie omnis servitus poenae sublata. Quid vero de civitate? BARTOLUS & PAULUS DE CASTRO non amitti manus amputatione civitatis jura, credunt, quia l. 10. ff. qu. test. fac. poss. ejus, qui manum amisit, valere testamenta jubentur; sed haec probatio, haud est concludens, cum videatur d. l. 10. ad illos, qui manum casu seu errore naturae vel in militiae conflictu amiserunt, pertinere. Quod ANTONIUS MATTHAEUS (a) & ALCIATUS recte observarunt. Fortius argumentum inde ducitur: quod civitatis jura nunquam amitti posse videantur, nisi expressa lege adempta sint; quia poenas stricte interpretamur: At vero nulla lege, qui membris mutilati sunt, civitatis jure excluduntur. Quid vero quod exilio gravior est manus amputatio, in ejus locum illud surrogatur? Nov. 134. c. ult. Et videtur capitale exilium esse, & nos civitatis juribus excludere. Enimvero sola deportatione civitas amittitur l. 6. ff. de interd. & releg. §. 2. j. de capit. deminut. Simplex relegatio quae dicta Novella 134. amputationi substituitur, civium juribus non periculosa est. Sed saepe tamen capitalem poenam amputationi surrogatam, *an sequitur* exinde, quod manus amputatio etiam ipsa capitalis sit. Minime. Quamvis enim, quae substituitur poena, mitior sit, multae tamen capitales, poenae mitius quam aliae affligunt. Et pictori certe aut artifice facilis est extra Romam integrum & arte sua occupatum degere, quam in suis laribus manu truncatum, miserum, otiosum, egenum oberrare, neque suis, neque aliorum necessitatibus sufficere. (b) Adeoque, quamvis capitale supplicium in ejus locum videatur surrogatum esse, manus tamen amputationem & ipsam capitalem habendam, non confectum est. Si manus utraque pedesque abscedantur, quod Imperator Nov. 134. interdixit, poenam capitalem esse, MATTHAEUS l. c. paullulum liberalior quodammodo concessit. Sed neque hoc penitus

*Axiom. 2.
An capitalis sit.*

verum est. Illo enim supplicio punitis capitis saepius & vitae periculum non ex natura poenae, sed ex accidenti quod dicunt incurrit. Neque vero ex accidenti potes manus amputationem perpetuo capitalem appellare.

a) ANT. MATH. de Crim. ad L. 48. ff. tit. 18. c. 1. n. 12. p. 763.

b) Egregie haec observata sunt ab ANTONIO MATTHAEO d. l. praeterea de hac quaestione consule MENOCH. de arbit. Jud. q. 86. n. 18. p. 810. GENTIL. de Jurisd. g. Capitem esse affirmat FARINAC. l. c. 1. §. tit. 3. c. 19. n. 25. p. 270.

*Consect. 1.
Non triduo
ante execu-
tionem de-
nuncianda est*

§. 33. Quia ad non capitales poenas manus amputatio pertinet, neque triduo ante executionem, quod quidam crediderunt, reo denuncianda est, sed dictam & recitatam sententiam iudex nisi defensionis, provocationis aut supplicationis uti reus beneficio velit, continuo recte exsequitur. Tridui hoc consilium est, ut possit reus animum ad mortem & futurae vitae cogitationem componere, corpus ad poenam comparare. Illud poenarum non capitalium natura non postulat. Hinc quotidie rei statim audita primum sententia castigantur, fustigantur (a). Interdum tamen propter poenae hujus solemniam in aliquod tempus post dictam sententiam, publicum hoc supplicium differtur.

a) CARPZ. Pr. Cr. P. III. qu. 137. n. 37. seqq.

*Consect. 2.
An possit de
crimine, quod
transactio manu-
amputa-
tione coer-
cetur, transi-
gi.*

§. 34. Neque transigere de criminibus, quae manus amputatione coercentur, tuto potes. Omnis enim de accusatione criminali revocanda crimine, quod transactio l. 1. & 6. §. 1. ff. de his, qui not. inf. sub nota infamiae interdictionis manus amputatae; & solae sanguinis causae excipiuntur l. 18. C. de Transactionibus. Hinc ad poenas non-capitales transactionis venia non pertinet. At videtur tamen membrorum mutilatio ad sanguinis causas posse referri, quia & ipsa cruenta est? Certius tamen, teste SCHILTERO, (a) sola, quibus mors irrogatur, supplicia, neque ex solo vulnere cruento, nisi mortiferum sit, sanguinis poenae appellantur. Et FRIDERICUS I. falsi crimen, quod manus amputatione ab ipso (b) olim coercitum est, inter causas, quae poenam sanguinis non irrogant, (c) ipse retulit certissimo argumento, sola supplicia capitalia ad sanguinis poenas pertinere. De solisigitur capitalibus causis recte ex hac ratione transigi l. 1. ff. de bon. eorum, quae ante sent. dicitur, quia in tam miserabili fato Legislatores illi, qui sanguinem suum quacunque ratione redemptum voluerit, ignoscendum crediderunt. At etiam membra nobis natura tam tenere commendavit, ut vel quovis studio ab interitu & mutilatione vindicanda videantur. Eadem transactionis excusatio, eadem misericordiae causa. Quia tamen hoc jus singulare. & solius misericordiae est, atque contra jus commune sancitum, rectius stricte illud interpretatur atque ad membrorum mutilationem non pertrahimus.

a) SCHILTER. Exerc. ad ff. XI. §. 27. CARPZ. P. III. q. 102. n. 9. 10. II.

b) CONSTIT. SIC. L. I. tit. 92. l. 2. p. 754. c) CONST. SIC. L. II. tit. 16. in fin. 770. aliis, quae poenam sanguinis non irrogant, praeter falsi accusationem in suo robore duraturis.

§. 35.

§. 35. Ex eodem argumento, si quis ex altero crimine capitale supplicium, ex altero manus amputationem mereatur an illa supplicio capitali expiret magna alea disceptatum est. *Glossa* (a) BARTOLO (b) & JULIO CLARO (c), testibus majus delictum tollit minus, & poena capitalior poena minorem absorbet. Et videtur illorum consilio si quis ex crimine homicidii culposi manus amputatione, ex parricidio morte plectendus sit, ante mortis poenam manus abscindi non posse. Cum tamen & ex ipso dissentientium consensu si varia delicta cumulentur, possit in augmentum ordinarii capitalis supplicii saepe forcipum adassultatione, & alio cruciatu in reum animadverti, quod augmentum poenae semper novum doloris & mali genus est, recte videtur, vel propter numerum delictorum, vel maxime propter alterius criminis atrocitatem ante mortis supplicium poena corporis afflictiva, & si facinoris indoles illud patiat, manus amputatio in augmentum poenae, propter exemplum, atque ad deterrendos a facinore spectatores, decerni. Hoc maxime in perduellionis & proditionis criminibus saepe antiquitus statutum, & hodie apud exteros assidue frequentatum esse constat. Ita *Suecos* ARNOLDI MESSENIUM filium, qui carmine famoso in Regiam injurius, Carolum X ad gentem regiam exstirpandam & regnum occupandum excitaverat, ante capitis supplicium manu, qua peccaverat, truncasse ex THEATRO EUROPAEO (d) & PUFFENDORFIO (e) infra commemorabo. Atque haud ita pridem quaestori cuidam PAULO JULIO in *Dania*, majestatis laesae reo, priusquam corpus in partes dissecaretur, *manum*, qua pejeraverat, amputatam, & exstructo ad hoc spectaculum ferculo, e regione palatii in foro expositam, ex Nouellis publicis constat. Quin *Suecorum* quas supra commemoravi, antiquae leges, parricidis ante capitis supplicium manus, quae in parentes injuria fuerunt, abscindi, jubent. Ita hodie etiam nostri Iudices, si poenae pro arbitrio augendae sunt, maxime, si aliquot poenis corporalibus supplicium exacerbandum est, art. 137. O. C. mit etlichen Leibes-Strafen, als Zangenreissen, u. si homicidio in personas illustres, conjugem & cognatos peccatum sit, aut ex aliis, quae factum committantur atrocius esse facinus videatur O. C. art. 124. in poenae augmentum, pro facinoris indole, manum tuto amputabunt, quamvis illud in usu non esse cum FARINACIO dissimulari non possit. (f)

- a) GLOSS. ad l. 9. C. de Accus. b) BARTOL. ad l. 2. §. 4. ff. de priv. delict. c) JVL. CLAR. l. v. sent. §. ult. q. 84. n. 2. 3. 4. qq. CARPZ. P. III. qu. 132. n. 23. 24. 25. & 26. d) THEATR. EVROP. T. VII. p. 80. e) PUFFEND. de rebus Succieis p. 996. f) FARINAC. Pr. Crim. l. tit. 3. q. 22. n. 31. p. 519.

§. 36. Diximus quarto in supplicii hujus definitione: manus amputationem hodie ad arbitrarias poenas pertinere. Jure Civili Romanorum, Longobardorum, Wisigothorum, Sicularum & Saxonum olim *varia poena?* in quibusdam criminibus certe definitam & ordinariam fuisse manus amputa-

Consef. 3.
An manus
an putandae
tali supplicio
consumatur.

Axiom. 3.
An sit arbi-
traria poena?

amputationem ex NOV. 42. l. 1. §. 2. qua scribae, qui Haereticorum libros propagant, manus jactura puniuntur, ex NOV. 17. c. 8. ubi tributorum incurii & vasti exactores hac unica poena coercentur, & multis WISIGOTHORUM L. VI. §. 1. VII. 6. 2. LONGOBARDORUM Aliarumque gentium legibus copiose apparet, quod infra in homicidii aliisque criminibus varii generis exemplis curatius exsequemur. Hodie certe & imperii sanctionibus O. C. art. 108. aliisque constitutionibus Electoralibus P. IV. CONST. VIII. XI. XII. XIII. XLIII. & NOVISS. MANDAT. AUGUST. REGIS POLO. & ELECT. SAX. d. A. 1724. M. Jan. Wieder die Banquerottiers §. 12. cum aliis, & plerumque cum fustigatione, relegatione aut reliquis corporalibus suppliciis conjungitur, atque judicis optione ex facinoris atque reorum indole irrogari jussa est. Quid? quod SERENISSIMUS ELECTOR ipse saepius ut judices ex arbitrio, willkürlich oder nach Gelegenheit, de hac poena cognoscant studiose sanciat, ita CONST. VIII. P. IV. willkürlich ohne Torum, als mit Faustabbauen, Staupenschlägen, Verweisung u. CONST. 43. willkürlich mit Verweisung, Abbauen der Hand, Staupenschlägen, nach Gelegenheit derer Personen und anderer Umstände, CONST. 12. oder nach Gelegenheit mit Abbauung der Hand, oder Staupenschlägen u. gestrafft werden, inter arbitrarías poenas manus amputationem referat. Hinc posse etiam hanc poenam, quia e judicis arbitrio pendere jussa est in multam, piis causis inferendam, converti, & cum simpliciter corporalis poena, Leibes-Straffe dicitur, suadente facinoris indole manus amputationem judicis optione irrogari, supra §. 19. demonstratum est. Jure militari hodierno e ducum arbitrio hac poena animadverti, Celeberrimus LUDOVICI testatur (a), es werden die Verbrecher nach Gelegenheit der Umstände damit bestrafft. At videretur tamen locorum quae privilegio quodam sacrosancta esse jussa sunt, maxime castellorum §. 9. Noviss. Mand. Duell. d. A. 1712. curiarum, rerumque aliarum quarundam violatio hodie interdum manus amputatione ordinaria poena esse introducta, & jure statutorio maxime, saepius si quid religiosum custodiri principes cupiant, illud manus amputatione sanciri? Enimvero si vel provinciali jure, & statutis sola & ordinaria constituta poena sit, eodem tamen quo omnes poenae ordinariae ex illis quae facinus circumstant, saepius hodie in mitius aut asperius supplicium refinguntur, consilio, interdum ex arbitrio judicis, quia satis atrox poena est, remittitur, atque in mitiorem convertitur. Quin Glossa Lat. ad art. 16. tit. L. II. l. C. p. 205. ex jure Canonico observat quod si vel statuto manus amputatio poena ordinaria sancita sit, puero & seni vel qui filios habeat infligenda (b) iudex illam possit in aliam mutare. Eodem consilio aliquando Dni. Sabini Electoral. Lipsienses, verba privilegii obscura, quibus magistratui potestas arbitrarías poenas inferendi data erat, etiam de manus amputatione interpretati sunt (b). So möchte dadurch Geld-Buß, Gefängniß-Straffe, zeitlich und ewige Landes-Verweisung, oder auch Staupenschläge, Faust-Abbauen u. verstanden werden. M. Maj. A. 1631.

a) LUDOV.

a) LVDOV. Einl. zum Rr. Recht. p. 201.

b) JVL. CLAR. L. V. §. ult. q. 85. n. 11. p. 278. & BAJARDI not. ad illum p. 290. n. 41. c. CARPZ. Pr. Crim. P. III. q. 133.

§. 37. Cum arbitraria poena sit, pro facinoris & reorum conditio- *An fustigati-*
ne irrogatur; neque omnes casus satis folicite possunt definiri. Quo ta- *one mitior*
men atrocitatis gradu & intervallo distincta sit a reliquis, sciendum est. *bonestiorve*
Serenissimus Elector Saxo manus amputationem fustigationi ipse com- *fit?*
parat. Decis. Elect. 75. Daß die Entnehmung derer Glieder, und Staupenschlag
einander gemeinlich gleich geachtet werden; quare etiam plurimorum] Cto-
rum consensu in fustigationis locum sine magno discrimine manus ampu-
tatio substituitur. So wird der gefangene J. von W. willführlich mit Staupen-
schlägen oder Abhaug einer Fants, deren er am besten entrathen kan, des Lan-
des ewig verwiesen, uti a Do. Scab. Lipsi. pronunciatum esse, supra
ostendimus. Alii non parem modo fustigationi, sed vel leviozem esse ma-
nus amputationem arbitrantur; atque hoc consilio in iisdem delictis, qui-
bus plebeji fustigatione coercentur, milites, nobiles, Doctores, & dignitate
quadam extantiori conspicuos magis manus amputatione plectendos cen-
suere. Illa major disputatio est. Antiquitas certe, nec mali seu doloris fen-
su & incommodo levior, nec fama dignior & honestior fustigatione habi-
tatur. Fridericus I. enim SICULORUM legibus non solum impudic-
as mulieres, cum primo in facinore deprehenduntur, fustigari, post
delicti iterationem vero demum naribus truncari constituit (a), ex quo
satis apparet, membrorum amputationem fustigatione graviorem habi-
tam fuisse; Sed manus amputationem etiam in specie acerbiorem fusti-
gatione ostendit, cum illos, qui falsa opera faciunt seu cibaria prohibita
vendunt, *primum* deprehensos fustigari, si secundo repetant facinus,
manu truncari, tertio morte plecti, imperavit. (b) At vero omnia crimi-
na iterata gravius puniuntur. Et BURGUNDIONES fustigati-
onem saepius augmentum saltim supplicii quod manus amputatione
irrogatur esse voluerunt; & qui fugitivo servo sciens litteras fecerit, illum
ingenuum manus amputatione damnarunt, servum acceptis CCC. fusti-
bus manu truncari voluere. (c) At vero augmentum poenae ipsi suppli-
cio levius est. Hinc etiam mortis supplicio antiquae leges manus atque
membrorum amputationem saepius compararunt, atque inter poenas
atrocissimas commemoravere. Ita apud Saxones omnis iurisdic-
tio criminalis gladio & manu lignea significata, & die Gerichte über Hals und
Hand appellata est, quia haec sola olim supplicia majores nostri
gravissima arbitrabantur. (d) In *Electoratu* etiam *Saxoniae Ord. Prov.*
Sax. d. A. 1550. & 1553. §. Was hohe Brüche, inter severissimas poe-
nas, was hohe Brüche sind, deren Straf Hals, Hand u. primo fere loco
recensetur, quia proxime ad poenas capitales illae perveniunt, in quibus
sanguis profunditur. Hinc & apud milites nasi & aurium detruncatio
capitali fere supplicio gravior habetur. (e) At vero fustigatione hone-
stior & quodammodo equestris forsitan olim habita est? Ita certe multis
videtur. Neque illud tamen ex GERMANORUM, LONGOBARDO-
E
RUM,

RUM, WISIGOTHORUM moribus antiquis recte derivabis. Illi enim manus amputationem maxime poenam servilem habuerunt, & servus illam saepius quam ingenuis amputavere. Ita servo, qui theclaturam in sylva alterius fecerit, manus LONGOBARDI inciderunt (f). Falsarios WISIGOTHI, si honestiores rei fuerint, media parte bonorum mulctantur, *vilioribus* manum detruncavere. (g) Solidos adulterantem, si ingenuus erat, comprehendi, si *servus* puniri manus jactura volvere. (h) BURGUNDIONUM Lege *servo* etiam qui fugitivo litteras sciens fecerit, manum amputatam esse modo commemoratum est. (i) *Servo* qui dentem alteri excusserit (k), *Servo* qui in exercitu furetur BOJI (l) *Servo* qui in curte ducis scandalum fecerit; (m) Qui manum ubi *campiones pugnaverint* levaverit, (n) *servo* qui in aedibus incendium fecerit, (o) vel culmen dejecerit, quae crimina BOJI FIRSTFALLI, a First, i. e. culmine, & fall ruina appellarunt, (p) manum incidere. ex quo satis apparet, manus amputationem inter poenas equestres, & honestiores, ut canum & ephippiorum portandorum supplicium (q) Das Huade-und Sattel-Tragen, habitas a majoribus nostris non fuisse. Hodie tamen nobiles aliique digniores amputationem manus, olim servilem poenam, sibi quasi propriam debere arbitrantur. Videtur id maxime hinc accidisse, quia manus jactura argumento plerumque est, manu seu gladio peccatum esse quod delictum ad animi magnitudinem magis compositum arbitrantur; cum fustigatio etiam in fures & latrones, & quoscunque plebeji ordinis decernatur, a quorum commercio, vel ipso supplicii genere, distingui maluerit. Sed ne hoc quidem illis simpliciter successit, cum furibus quoque secundum O. Cr. art. 159. & latronibus quibusdam, & falsariis & scribis manus amputetur. Neque profecto recte argumentantur, qui supplicia, quae plebejis non communia sunt, leviora, & magis honesta esse credunt. Capitis supplicium plebejis etiam commune est, neque tamen ideo honestius habebitur aqua suffocari, aut praecipitari de saxo, quod modis puniendi prohibitis accensetur. l. 25. §. 1. ff. d. poen. Neque enim honestior aut levior hodie manus amputatio fustigatione est, quia plebejis rarius irrogatur; verum quod pro leviori aut magis honesta haberi solet, inde ostenditur. Et quamvis forte multi, quod CARPZOVIVS credit (r), manum sibi abscindendam fustibus puniri, malint, vix tamen nobis persuadebit, quod ratione hoc & recto consilio faciant. Hodie tamen cum illud praedictum usum inoleverit, amputatio fustigatione honestior est. Hinc propter vulgi estimationem ex qua multa pendent, milites, nobiles Doctores & reliqui clariores illa potius in dubio, quam fustigatione plectuntur. Maxime, cum SERENISSIMUS SAXONIAE ELECTOR in CONST. 48. P. IV. Urphedae violatoribus primo digitorum abscissionem, delicto autem iterato fustigationem irrogandam indicat, illamque hodie membrorum amputatione quodammodo graviolem habere videatur.

a) CON-

- a) CONSTIT. SIC. L. III. tit. 52. l. 1. apud LINDENBR. p. 819.
 b) CONSTIT. SIC. L. III. tit. 36. l. 1. p. 810.
 c) LEGE BVRGVNDION. tit. 6. l. II. apud LINDENBROG. p. 272.
 d) GRYPHIAND. de Weichb. Sax. p. 167. l. 1. e) LVDOV. Einl. zum R. R. 9.
 p. 201. f) LONGOBLLI. tit. 26. l. 6. p. 574. g) WISIGOTH. L. VII. tit. 5. l. 1.
 p. 151. h) WISIGOTH. L. VII. tit. 6. l. 2. p. 154. i) LEGE BVRGVND.
 tit. VI. l. II. p. 272. k) ibid. tit. 26. l. 4. p. 279. l) BOJORVMLEGE tit. 2. c. 6. l. 1.
 m) LEGE BOJORVM tit. 2. c. II. l. 2. n) ibid. tit. 2. c. 12. l. 1.
 o) ib. tit. 9. c. 4. l. 5. p) GLOSS. LINDENBROG. ad Cod. L. L. antiq. p. 1401.
 q) ILL. DN. HENR. DE BVNAV Leben Friedrichs des Ersten p. 541qq.
 r) P. III. q. 129. n. 38.

§. 38. At vero, cum vel manus amputatio vel flagratio, eligenda sit, ad quem optio pertineat, major dubitatio est. Et videtur in criminali causa reus debitoris locum explere. At debitoris vero in alternatis electio est arg. l. 25. ff. de Conflit. pec. & in gratiam rei debitatum esse creditur; & possit forte reus statuere, quam ipse sibi poenam levisimam arbitretur. Enimvero arbitrium illud, quo poenae arbitrarie imponuntur non temeraria optio aut solutissima ex ingenio eligendi licentia est; neque reipublicae nihil refert, qua maxime poena statuitur. Sed ex facinoris gravitate & reorum conditione & dignitatibus magna arbitrantium sollicitudine & *auspicien* consultandum est, quod supplicium reo coercendo sufficiat, ne quid remissius crudeliusve decernatur. Neque reus in sua causa de criminis sui atrocitate recte iudicat. Solus iudex ipse de poena eligenda cognoscit. Ipsi datum arbitrium est; neque vilioris conditionis reus, qui manu truncari, quam plecti flagratione malit, invito iudici illud supplicium extorquebit. Atque ita a Dnis. SCABINIS ELECTORALIBUS responsum est: So stehet auch der Obrigkeit frey, welche unter gedachten beyden Strafen nach Beschaffenheit der Sache und des Delinquenten ihr ihm anzuthun gemeynet, der Delinquent aber hat sich der Wahl selbiger Strafe nicht anzumassen, v. R. w. M. Majo 1631. it. und es ist Inquisitus ein oder andere Strafe seiner Beliebung und Gesallen nach zu tessen nicht berechtigt. v. R. w. In die Hoch-Gräf. Solmische Käthe zu Sonnenwalda. M. Febr. 1634.

§. 39. Porro in hujus supplicii definitione illud membrum, quod a digitorum extremis articulis usque ad cubiti inferiores apophyses protrahitur, (a) in manus amputatione abscindi, dictum est: haec enim corporis portio minima est, quae manus extremae nomine anatomicorum usu continetur, quamvis vulgi sermone manus appellatio latius interdum vagari videatur. Legibus certe qui maxime manus articuli & quo numero abscindendi sint saepius definitum satis non est. Interdum etiam membrum in genere saltem indicatum solum mit *Sauß* abhau- en gestrafft werden, CONST. EL. VIII. P. IV. Vexavit igitur illud interpretes annon manus utraque possit, maxime cum facinus, quod manuum amputationem meretur, aliquoties iteratum est, abscindi? Majoribus nostris di possit.

Cui competas electio.

*Axiom. 4.
Quae corporis portio abscindatur.*

*Consect. 1.
An utraque manus abscindi possit.*

nostris certe illud familiare olim fuisse ex WISIGOTHORVM & LONGOBARDORVM aliarumque gentium innumeris legibus recte conijcimus & BAJUARIJ vel soli illud testantur, qui servum in curte Ducis contra leges pugnantem (b) aut alia lege, in curte regis in furto deprehensum (c) manus perdere voluerunt. Quod cum de uno reo fiant recte de manu utraque interpretatur. Justinianus illud Nov. 134. c. 13. & Auth. C. de Serv. fugit studiosè interdixit, ductus aequissima humanae fortis miseratione, ne oneri sit reipubl. qui manu utraque truncatus suis necessitatibus non sufficit, quamvis forte contra finem antiquorum, qui hac poena reos ab ulteriori injuria avocare voluerunt.

*Quod si alteram
careat.*

Illud, si alteram manum relinquant, non impetrabis. Quod si quis altera naturae vitio careat, vel eam in armis & militiae conflictu amiserit, an tunc alteram possit iudex amputare magis dubitatum est. Et video Juris interpretes in diversa abiisse. Magis profecto in tanto Jctorum dissensu humanae fortis miseratione & militiae favor interdum suadet, ut si quis manu altera jam careat, cum videatur fatum & natura jam tum judicis partes explevisse, parcas reo potius, quam tanto ejus & reipubl. detrimento, miserum hominem, ineptum rei gerendae & necessitatibus suis, fato suo satis multatum in certissimam perniciem deturbes. Atque ita BALDUS (d) & PAULUS DE CASTRO (e) responderunt. Neque tamen naturae calamitas ipsum ab omni supplicio sed saltem a clade manus alterius liberabit. Maxime cum haec arbitraria hodie poena sit, fustigatio, relegatio, carcer aut pecuniaria multa in ejus locum rectius substituitur. (f) Ita mulier contra Vrpheadae sacramentum reversa, cum digitos aliquot casu amisisset, amputationis loco, quam merebatur fustigata atque in exilium acta est (g). Quod si dolo delinquentis ad eludendum supplicium, antequam iudex sententiam exsequatur, amputata sit manus (h), vel propter aliud maleficium jam ante iudicis auctoritate abscissa, dolum facinorosis, aut iteratum maleficium manu luendum esse alii crediderunt. Ita certe CAEPOLLA ad d. Auth. sed novo jure C. de Serv. fugit respondit, ne maleficus ex dolo, vel priori facinore commodum capiat. Rectius tamen tunc quoque fustigatione aut alia poena arbitraria ipsum coercebis. Neque enim reus commodum ex dolo capiet, qui jam tum manu ultra cujus amputationem animadverti a iudice non poterat, truncatus est & insuper dolum alio supplicio arbitrario expiabit. Gravior tamen arbitraria poena propter dolum aut supplicii iterationem tunc recte irrogatur, atque SERENISSIMUS SAXONIAE ELECTOR ipse exemplum praevit, & reum contra Vrpheadam secundo reversum, cui jam tum ad priorem reditum digiti abscissi sunt, CONST. 48. P. IV. fustigari & relegari in perpetuum imperavit.

Si dolo vel facinore alteram amiserit.

a) VERHEYN Anat. Corp. Hum. tr. V. c. XI. p. 461. edit. Lips. noviss.

b) LEX BOJOR. Tit. II. c. 11. l. 2. apud LINDENB. p. 407.

c) ibid. tit. II. c. 12. l. 1. d) ad L. I. C. de sent. quae pro eo, quod interest. prof.

e) ad

e) ad Avthent. fed jure Novo C. de servis fugit.

f) SPECKHAHN Cent. quaest. 87. WILDVOGEL de jure manus dextrae p. 55. g) HART. PISTOR. observ. 188. n. 6.

h) *Illud hodie raro accidit, quia haec poena arbitraria est, & reus ante sententiam, manum sibi amputatum iri, conjicere vix potest.*

§. 40. Si nulla manus sit, pede, naso auribusque aut aliis membris *Si nulla reo manus sit, an alia membra abscindenda sint.* in delinquentem temere animadverti non potest, quia de his leges, quibus amputatio manus irrogatur, nihil sanciverunt. Et extensiva interpretatio in Criminalibus non probatur. Ipse hujus supplicii finis ostendit, membra sibi invicem substitui non posse. Membra hoc maxime consilio amputanda sunt, ut qua quis peccavit, parte, eadem supplicium sentiat, ab ulteriori injuria prohibeatur, & reliquis ipsa supplicii nota ostendat, in quo facinore deprehensus sit. Neutrum impetrabis, si aliud, quam quo peccatum est, membrum abscindas: neque enim, si pedem Notario amputes, illum falsa instrumenta consignasse, ex supplicio intelliges, neque si servo fugitivo manum abscindas, illum fuisse profugum, suspicabere. Ergo, cum manus abscindi non possint, rectius suffigatione, relegatione, aut multa, ex facinoris & rei indole, argumento d. CONST. EL. XLVIII. IV. animadvertes. Cum etiam gibbosi suffigandi propter corporis defectum alia poena coercebantur. (a)

a) JUL. CLAR. L. V. Sent. §. ult. qu. 85. n. 11. p. 278.

§. 41. Si utraque manus integra sit delinquenti, debiliorem, qua *Dextra an sinistra debiliore amputanda sit.* facillime careat (a), adeoque vigenti & incolumi reo plerumque sinistram, illis, qui manibus laborant, aridam & gravissime affectam juxta hodie amputat, ut possit supplicium reus membri, quod abscindenda sit. tur, calamitate consolari. Origini & finibus hujus supplicii, illa quidem satis non conveniunt. Ad Romanos Germanosque a Wisigothis & Longobardis imprimis hujus supplicii exemplum pervenit. Illi, ut pacis violatoribus & falsariis faciendae injuriae copiam adimant, & qua conveniens visum, eaque parte puniri, qua peccaverat, reus manum absciderunt. Quis non videt, hoc consilio vegetissimam & dextram plerumque, qua frequentissime peccatur, ab ipsis amputandam fuisse? illud innumera exempla testantur. Ita, qui monetam adulteravit, illi *dextram manum* WISIGOTHI amputant (b), falsi testimonii reum *manu dextra* LONGOBARDI truncaverunt (c), perjuro *manum dextram* amputari voluerunt (d). De homicidio convicti manum, qua homicidium perpetraverant, amittebant (e). BOJI illum qui in curte ducis vel ubi pugnaverant campiones manum levaverit, manu dextra truncarunt, & apud SAXONES manus *qua Guarantiam promisit*, violatori Guarantiae abscinditur. art. 15. M. L. H. *Wehr-Buß* ist eines Mannes Hand, damit er die Wehr gelobet, & Glossib. *darum verleiust er auch die Hand, damit er die Wehr angelobet.* Siculi jubente Friderico I. Imperatore Germanico percussori, manum, qua percussit, abscindi jubent (g). Et BOJI manum incendiario amputarunt ut ne valeat amplius facere malum tit. l. c. 6. l. 6. Et pervenere ad

nos quoque aliqua illius moris vestigia; hinc Augustissimus Rex nos-
ter violatoribus castellorum manum *dextram* amputari fancivit. q. 9.
noviss. Mandat. Duell. d. A. 1712. hierüber noch die rechte Hand abgehauen
werden. Et jure militari, teste LUDOVICO, non debilius, sed illa,
qua peccatum est, manus plectitur. Ich habe niemahls gefunden, daß man
im Kriegs-Recht erkenne, daß dem Delinquenten die Hand, deren er am besten
entrathen kan, abgehauen werden soll, es wird diejenige abgehauen, damit die
Missethat verübet worden (h). Hinc etiam perjuri digiti dextrae manus,
quibus pejeravit, damit sie geschwöhren Ord. Cr. CAROL. art. 107. & art.
198. die zween rechte Finger, damit er mißgehandelt und gesündiger hat,
abgehauen werden sollen, abscinduntur. Cum vero nostris legibus recen-
tioribus, quae manus abscindi debeat, non indicatum sit, sed manus in
genere amputari, daß Hand abhauen, jubeantur, recte Jcti missilime
legem interpretati sunt, atque ita hodie pronunciant: So wird der gefan-
dene J. von W. willkürlich mit Staupenschlägen, oder abhaunung einer Hand,
deren er am besten entrathen kan, des Landes ewig verwiesen v. R. w. DN.
SCAB. LiPS. *ad Consul. D. A. T. in Cijl. M. Dec. A. 1631. & INCLUTA*
FAC. JURID. LIPS. *ad Consul. A. S. 1697.*

- a) CARPZ. P. I. q. 40. n. 43. b) WISIGOTH. L. VII. tit. 6. l. 2. p. 154.
c) LONGOB. L. II. tit. 51. l. 10. p. 648. d) *Ibid.* l. 11. p. 649.
e) LL. LONGO. L. I. tit. 9. l. 38. p. 334. f) LEX BOJORVM. II. c. 12. l. p. 407.
g) CONST. SIC. L. I. tit. 12. p. 706. h) LVDOV. *Encl. zum Kr. Br.* p. 201.

Consect. 3.
An feudum
acquirere pos-
sit, cui manus
amputata.

§. 42. De effectibus hujus poenae ex ipsa amputationis forma facile
statuitur. Primo, feudum, quod servitorum praestandorum vasallo
necessitatem imponit, hac poena mutilatum obtinere non posse, ex
I. feud. tit. 6. §. 2. intelligi videtur, ubi mutus ad rem gerendam plane in-
eptus a feudo excluditur: quae sanctio ad omnes illos, qui per corporis
defectum ad servitia domino praestanda non sufficiunt, aliquo modo vi-
detur pertinere. Et quamvis 2. feud. t. 36. de mutis mitius statuatur, neque odio-
sa temere extendenda sint, rectius tamen dixeris, quia d. tit. 36. dubius
est, & contrarium etiam concedit, atque infamia etiam hoc supplicium
saepe sequitur, & perpetua relegatio, quae illi plerumque conjuncta est,
domino spem servitorum intercipit, atque omnem finem tradendi feudi
intervertit, feudum, quod nullo antea jure ad delinquentem perti-
net, post illud supplicium adquiri nunquam posse. Quod si feudum forte
jam tum occupavit, cum supplicium ipsi subeundum est, illud
faciliter retineri, aut, si magnum sit, alimenta ex feudo minimum decerni
d. I. feud. tit. 6. §. 2. suadere possit, nisi forte tunc etiam infamia &
perpetua relegatio his juribus ipsum excludant.

- a) ROSENTHAL de Feud. C. 7. Concl. 28. n. 73.

Consect. 3.
A sacerdotio
haec poena
excludit.

§. 43. A sacerdotio illum cui manus amputata est, & infamia, l. Un.
Cod. de Inf. qua punitus saepe laborat, & perpetua relegatio, quae a pa-
tria ipsum distinet, & corporis mutilatio sola, non Hebraeorum modo
(a), sed nostro etiam jure excludit. Sunt enim solemnia, non solum pluri-
ma,

ma, Clerico, cum sacra facit, manus ministerio obeunda: manu, durch Auflegung der Hand, (b) confitentes absolvendi, infantum capiti interdum in baptismo, dum precatio dominica recitatur, manus imponendae, hier lege der Priester die Hände auf des Kindes Haupt. Ordin. Eccl. August. rubr. von der Tauffe. Corp. Jur. Sax. p. 220. porro infantes manibus aqua lavandi; inter sacrae coenae solemnities panis & vinum manu consecranda, vinum manu utraque porrigendum, it. in copulatione sac. in sacra ordinatione sacerdotum, manus ordinando imponendae (c), und wie nach Christl. Freyheit gebräuchlich seine rechte Hand dem neuen Pfarrer oder Diacono auf sein bloß Haupt legen, d. O. Eccl. rubr. gemeine Form und Weiß auf welche ein neuer Kirchdiener ordiniret wird, p. 269. & alia innumera gestu & manus beneficio curanda sunt, quibus, dum munere sacro fungitur, supersedere non potest; sed vel maxime dedecus & horror, quem vulgus, dum mutilata manu sacra faceret sacerdos, conciperet, mutilum prohibet, ne sacrum munus obeat. Hodie certe vel levissimus digitorum defectus dissuadet, ne, qui nondum sacro muneri adhibitus est, ad illud temere pertrahatur, & Illustr. ac Rever. Consistorium Dresdensis Candidatum, qui unguem casu amiserat, a sacerdotio ad supplicat. Senat. Chemnic. (d) arcuit: Weßl wir denn selbst bedenklich sind en ermeldeten N. N. gestalten Sachen nach ins Ministerium zu lassen ic. adeoque Alexander III. Papa merito rideatur, qui Clericum in duello, quod alii sponte obtulerat, digitorum parte truncatum post peractam poenitentiam Campaniae Presbyterum constituere non dubitavit (e). Qui vero jam tum munere sacro fungitur, cum manum casu amittit, a sacris obeundis quidem arcetur, & alius in ejus locum substituitur, dignitate tamen & salariorum toto, aut alimentis excludi non potest. Si sacerdotis ex facinore manus per judicem amputanda est, quod raro hodie accidit, illum non removendum modo, sed degradandum etiam, & judicii seculari, ad poenam corporalem sinuendam tradendum esse, tritissimi juris est.

a) LEVIT. XXI. 21. b) *Gloss.* CAROL. DU FRESNE T. II. p. 426.

c) BOEHMERI Jus Eccl. Prot. T. XI. L. I. §. II. seq.

d) vide SCHAMBE. de Jure digit. p. 12.

e) WAGENSEIL Disp. de Corp. vit. ordinandis §. 18. Ald. 1697.

§. 44. Sponsalia ante supplicium celebrata manus amputatione solvuntur, quia tam atrox delictum c. 25. X. de Jurej. & l. i. c. de Repud. & l. i. c. de Conjug. leprof. *Consect. 4. An sponsalia maxime corporis foeda mutilatio arg. c. 3. fin. X. de Conjug. leprof. solvat manus* (a) amorem conjugalem minuit, & data fide de jure absolvit. Nisi for- *amputatio.* te hanc poenam conjugii irrogatum iri, pars altera noverit, tunc enim consensisse in illam conditionem putandus est, & ex consensu obligatur. c. c. 25. X. de Jurej.

a) vide ILLUSTR. DN. LÜD. MENCK, saepius citatum Tract. Synopt. Pandect. p. 341.

§. 45. Porro manus amputatione in delictis, quae civium fidem & *Asiom. 5.* securi *Quod in deli.*

*His quae civi-
um fidem &
securitatem
laedunt, ma-
nus amputa-
tio locum ha-
beat.*

*Delicta ma-
nuum quibus
corpus alte-
rius laeditur.
Consect. 1.
Vis publica
manus ampu-
tatione coer-
cetur.*

securitatem laedunt, atque manus ministerio perpetratur, pro faci-
noris & reorum conditione animadverti, in supplicii hujus definitione
dictum est. De reorum conditione supra §. 57. egimus: restat, ut de
delictorum momentis, quae ad manus amputationem sufficiant, pauca
moneamus. Illa primo, quibus maxime corpus affligitur, perse-
quemur.

§. 46. Corpus maxime violentia laeditur; quae cum publica vel
privata sit, de utraque seorsim agendum est. Vis publica est publicum
crimen, quo respublica atroci atque publica violentia laeditur. Cum
dicitur magistratus, qui potestate abutitur, vim publicam facere, illud
ad Jura manuum proprie non pertinet, & partim supra excussum est.
De reliquis studiosius videndum. Ita, qui armis, fustibus, telis, qui-
bus noceri potest, in publico utitur, & obviis infestus est LEGE JULIA
de vi publica tenetur. Qui, si quam probabilem excusationem afferat, qua
poenam capitalem O. CR. art. 18. huic crimini constitutam, subterfugiat,
ex iudicis arbitrio manus amputatione, fustibus, relegatione coer-
cetur (a). Porro, qui personas publicas & rei communis salutis intentas
in occupatione publica adoritur, LEGIS JULIAE reus est, adeoque, qui
& portarum vigiles pulsat, vim publicam fecisse, credendus est (b), &
manus amputatione pro arbitrio iudicis in ipsum animadvertitur. At-
que ita olim DNI. SCAB. LIPS. pronunciarunt: Hat euer Bürger N. N.
eure verordnete Stadt-Wächter mit einer Parten unversehens Dinges ohne
alle Ursache vorfesslich und arglistig darnieder geschlagen und wund ge-
hauen, so möget ihr ihm die Hand abschlagen lassen, wesset ihr ihm aber Gnade erzeigen,
so möget ihr ihn verkauffen heissen und eure Stadt verweisen. M. Jan. A. 1561.
(c) Quod supplicium tanto certius meretur, si vel in ipsos tenatores &
magistratum injurius est, l. 10. ff. de vi publ. & l. 7. §. 8. ff. de inj. quorum
violationem SERENISSIMUS LEGISLATOR SAXO manus ampu-
tatione expresse coercendam esse sancivit: Wenn jemand im Verme- und Auf-
lauff über gebotenen Frieden oder sonsten entweder seine Obrigkeit, oder die Ge-
richts-Personen, die einen in Haß nehmen sollen, schläget oder verwundet ic. der
soll ic. willkürlich mit Verweisung, abhauen der Hand, Staupenschlägen ic. ge-
strafft werden. CONST. EL. 43. P. IV. Hinc, qui Marechalum exercitus
manu pulsat, aut e longinquo manum intendit, militari Jure manus
amputatione plectendus est (d), & gregarius quidam miles GEOR-
GIUS PETRUS, cum magistro cuidam, qui cum mandatis apud exerci-
tum erat, dem Jourier, quaedam momenti obli steter & manu eum vul-
neraret, manus amputatione & relegatione condemnatus est (e).

a) ANT. MATTH. ad L. 48. Digest. tit. 6. c. 2. p. 444.

b) MATTH. COLER, P. II. Dec. 155. n. 23. c) CARPZ, P. I. q. 40. n. 14.

d) Königl. Schwed. Kriegs-Vericuls-Brief CAROL. GVSTAV. art. 24. 25.
Churfürstl. Brandemb. Kriegs-Recht. art. 12. LVDOV. Einl. zum Kr.
Pr. p. 201. e) SCHWARTZIVS Decif. milit. in Corp. Juris milit. p. 381 seqq.
Rubr. Commando, n. 3.

§. 47. Maxime pacis publicae violatores de vi publica tenentur. Illa, cum omnes Germaniae Principes perpetuis digladiationibus se invicem conficerent, & quia imperii nulla olim judicia ordinaria constituta erant, Imperatoribus in Italia & bello sancto saepe occupatis, Henricorum in primis temporibus, gladio & praeliationibus sibi jus invicem redderent, multis atque assiduus Imperatorum studiis procerumque consultationibus sancita, a FRIDERICO I. maxime primum curari coepta est (a). Ille ante omnia militibus ab omni praedatione, diffidationibus, duellis, sub manus amputandae & capitis sanctione interdixit (b). Qui, cum omnes Germaniae ordines ad illam pacem publicam adducere non possent, primo per *Treugas* ad tempus aliquod, & quibusdam saltem civibus prospiciendum putavit, a quibus de non laedendo certis pactionibus invicem (c), interdum osculo fides, (*Treue*) unde & dictae sunt *Treugae*, data est, intra quod tempus, si quis alteri infestus esset, & treugas, fidem & pacem publicam frangeret, illi inter alias poenas, saepe etiam manus amputata est. (d) Ita FRIDER. II. apud ALBERICVM. : Statuimus, inquit quod si quis treugas datas violatas dixerit atque cum ipso, in cuius manu compromissae fuerint, & cum duobus aliis synodalibus treugas violatas esse, convincere poterit, *Violatorum manus perdat* (e). Et Longobardi eadem severitate sanciverunt, si quis intra treugae tempus hominem interfecerit, ut *manum amittat* (f). Et cum ad injurias Imperii sopiendas interdum pax ediceretur, eadem tunc violatores pacis poena confecti sunt. 2. feud. 27. Si quis *alium contra pacis edictum vulneraverit, ei manus amputetur*. Et SERENISSIMVM ELECT. SAX. CONST. EL. 43. Wenn Jemand nach gebothenen Frieden u. manus amputationem huic crimini constituisse, supra ostendimus.

- a) ILL. DN. H. DE BVNAV Leben Friedrichs des Ersten p. 52. 53 seqq. OTTO FRIS. Chron. L. II. c. 34. b) Id. DN. H. DE BVNAV l. c. p. 38. GVNTH. Lig. de Rebus Gest. FRID. I. p. 309. OTTO FRISING. II. c. 15.
c) ILL. H. DE BVNAV l. c. p. 32. d) LONGOB. L. I. tit. 9. l. 38. p. 534.
e) STAT. FRID. II. c. 4. §. II. apud ALBER. ad A. 1234 T. II. Access. Leibnitz. Hist. p. 349. f) LL. LONGOB. L. I. tit. 9. l. 38. p. 534.

§. 48. At quia ne treugae quidem ad frangendas malefactorum injurias & furorem sufficiebant, loca quaedam maxime sacro sancta esse iussa sunt, quibus ab omni violentia & atrocitate ablinceretur, quae ex securitatis privilegio *privilegiata loca* appellari coepta sunt. Quorum & hodie, quamvis ubique securitas & pax publica religio major est, atque, si quis ibi delinquat, injuria pro atroci habetur, & gravius punienda est. Eo praecipue loca publica pertinere, in quibus violatio pacis, quia solutiorem temeritatem & magistratus contemptum impudentiorem ostendit, apud omnes atrocissima habetur. Hinc, qui aliquem in castellis principum verberat aut pulsat, non modo injuriam tenetur, sed relegatur etiam, suffigatur, aut manus amittit (a). Qui in castellis securitatem & fidem civium sefellunt, *wer den Burgfrieden gebro-*

Pacis publicae violatio hac poena interdicta.

Jus locorum privilegiorum.

gebrochen, quos medii aevi Scriptores *Burgbrecher* appellarunt, in illos *DATTIVS* hac poena animadversum esse, testatur: hanc pacem, in-
 quiens, volantes, quos *Burchbroch* medii aevi Scriptores appellant,
 acrioribus poenis, & interdum manus amputatione coercet (b), quod
 etiam *HENNINGIUS* (c), *KNIPSCHILDIUS* (d) & *FRITSCHIUS* (e)
 confirmant, atque ita a Dn. Scab. Lipf. pronunciatum esse contra nobilem
 juvenem, qui in arce *Altenburgensi* alium verberaverat, *CARPZOVIVS*
 auctor est. So mager von wegen solches in der Burg begangenen Frevels mit
 Abhangung einer Faust, deo er am besten entrathen kan, des Landes ewig ver-
 wiesen werden v. N. w. M. Sept. 1596. quod ab Augustissimo Rege nostro
 in noviss. Mandat. Duell. de A. 1712. §. 9. de novo sancitum, atque ultra
 poenam ordinariam ibi constitutam *manus* quoque amputari iussa est.
 Und wenn der Burg-Frieden gebrochen und violiret, hierüber noch die rechte
 Hand abgehauen werden. Sic *BOJORUM* legibus si quis servus in
 curte domini (f) pugnaverit, aut ubi campiones pugnant, manum ad
 levandum miserit (g), manum dextram, aut si in curte domini aliquid
 furatus sit, manus utrasque perdidit (h). Ita in curia & conspectu praec-
 toris alterum laedens, gravius punitur, l. 7. §. 8. ff. de inj. item in audi-
 torii publicis & templis; ubi si quis sacerdotem violaverit, capitis poe-
 nam meretur. l. 10. C. de Episc. quem si quis veniae titulus, provocatio laesi
 aut alia quaedam facinoris conditio excusant, fustigari, aut quia
 manu peccatum est nobilem aliosque digniores manus amputatione
 coerceri, non dubium est. Atque eadem saepe de popinis, diverforiis
 & omnibus publicis aedibus sanciuntur. Si ad hujus rei cogitationem
 curatiorem incutiendam in aedium publicarum liminibus tabula
 publica, qua manus amputandae supplicium in fine a nobis lit. B. exhibi-
 tum exprimitur, affixa est, non haec saltem poena ex facinoris conditio-
 ne infligitur, verum & omnis ignorantiae & erroris excusatio & veniae
 ritulus excludi videtur. Illae in urbium *Weichbildis* plerumque in lo-
 cis immunitatum maxime, *Lipiae*, auf der *Raths-Freyheit*, in libra pu-
 blica, auf der *Waage*, in cella senatus, auf dem *Raths-Keller*, arcibus sagit-
 tarius *Schieß-Graben*, *Kuh-Thurm* &c. ad excludendas privatorum injurias,
 exponuntur. Inde cum imperii lege solemniter pax publica capitis suppli-
 cio sanciretur & *R. I. FERDIN. AUGUSTAE VINDEL.* composito d.
 A. 1555. §. 48. p. m. 503. ad violatae pacis erimen vis publica dolosa &
 atrox requiretur, patet, quod quotiescunque dolus, aut atrocitas in de-
 lecto reorum cessaret, aut poena ex aliis quae facinus circumstant miti-
 ganda videatur, ex iudicis arbitrio flagellatione & manus amputatione
 animadvertendum sit (i).

a) *CARPZ* q. 40. n. 3. *DANIEL. MOLL.* ad *Conf. Elect.* 43.

b) *DATTIVS* de pace publ. L. I. c. 16. q. 30. 31. edit. Ulmae in fol. 1698.

c) *HENNING.* de Jur. Burgorum c. 1. e) *KNIPSCHILD.* de Jure Civ. Imp.
 II. c. 8. II. citante *DATTIO* l. c. e) *FRITCSHIVS* de Palat. Dom.

f) *BOJO.*

- f) BOJORVM. LEG. T. II. c. II. l. 2. apud LINDENBROG. 407.
 g) Ibid. tit. 2. c. 12. ead. p. l. 1. h) ibid. tit. 2. c. 13. l. 1. ead. pag.
 i) CARPZ. Pr. Crim. quaest. 40. n. 40.

§. 49. Publicus virginum raptus ad vim publicam spectat, atque *Raptus virgi-*
 hoc titulo raptores capite puniuntur, l. ult. pr. C. de Rapt. virg. & art. 13. *num.*
 §. L. 2. p. 295. Die einen Mann schlagen und fahen, oder Weib oder Mägde
 nothzügen und Friede brächen, man schlägt ihnen allen das Haupt abe (a).
 Si vero ad poenam capitalem perveniri non possit, aut sine
 armorum violentia crimen perpetratum sit, raptor manu olim mutilandus fuit, CONST. LEON. 35. Adulterium & stuprum violentum
 attentatum, si vis non atrox, & crimen non consummatum sit, saepius e
 iudicis arbitrio O.C. art. 119. i. e. fustigatione, aut ejus, qua peccatum est, manus
 amputatione coercetur, In freyen Weibern und an eines Mannes Dubschafft
 mag ein Mann noth thun, und seinen Leib verwürcken, ob er sie ohne ihren
 Mann nothzüge art. 46 §. R. L. III. (b) Idem etiam pro facinoris ratione de at-
 tentato plagio habendum. Quorum criminum consummatorum poenam
 capitalem etiam manus amputatione saepius propter atrocitatem recte
 augeri posse, supra ostensum est.

- a) art. 13. §. II. l. c. & GLOSSA GERM. ad art. 64. §. R. L. II.
 b) Sachsen-Spiegel p. 384. vide GLOSS.

§. 50. Porro, cum viarum obsessores, qui vias publicas insidiosae *Viarum obses-*
 occupant, & iter facientibus vim inferre meditantur, quod crimen *fo Verwege-*
 die Verwegelagerung appellatum, & olim in genere manus & membro-lagerung.
 rum amputatione punitum est, NOV. 134. c. 13. fractae pacis publicae *Vorwartung.*
 rei haberentur & capite plectendi essent, SERENISS. LEGISLATOR
 SAXO insidias in aliis viis & angiporibus non latrocinandi, sed vulne-
 randi & vindictae studio factas, andere *Vorwartung* in Gassen, auf Dorff-
 und andern Fußsteigen, welche nicht in Gemüth und Meynung zu rauben, sondern
 zu beleidigen und zu rächen geschehen, studiose ab illis sejunxit, atque in illas, si
 vulnera aut damna graviora sint, manus amputatione aut fustigatione
 animadvertendum esse, expresse sancivit. CONST. EL. 13. P. IV. (a)

- a) CARPZ. Pr. Crim. P. I. q. 40. n. 38. 39. vide GLOSS. GERM. in Weichbild.
 art. 38. n. 15.

§. 51. Vis privata & pacis domesticae violatio *Der Haus- Devi Privata-*
 Friedens-Bruch, quamvis si aedes exterius effractae & oppugnatae sint, inter-
 dum ad pacis publicae interpellationem referatur (a), tamen si quis
 intra aedes suas sine armis & seditione publica alterum pulset aut verberet,
 de possessione sine auctoritate iudicis deturbet, l. 5. ff. de vi privat.
 poena saltem arbitraria & manus interdum amputatione aut fustigatione
 coercetur. arg. l. i. ff. pr. h. t. l. 18. ff. de in jus voc.

- a) CARPZOV. C. Q. 35. n. 31. 149.

Homicidium.

§. 52. Corpus immediate ministerio manus in homicidio petitur, ejusque interdum jaclura pleclitur. Si in dolofo, lethale vulnus inflictum fuerit, an laetus alio morbo vel cafu perierit ignoretur, fi a pluribus occifus & non ex fingulis fed conjunctis vulneribus expirarit, O. Cr. art. 143. quifve lethale vulnus inflixerit non fatis conflet, arbitraria poena eft & plerumque fufiigacione in honeftiores pro facinoris indole manus amputatione animadvertitur, uti ad confil. quaefl. Lipf. a DNIS. SCAB. LIPS. A. 1598. M. Apr. refponfum. Hinc fi vulnus non infpectum Quaeflori Lipf. M. Majo 1625. vel non omnibus folemnibus in infpectione cadaveris Ordinatione Carol. praefcriptis judex ufus fit, Scabinive non adfuerint, ad Conf. Quaefl. Drefd. M. Aug. 1632. & Quaefloris Eckartfberg. Dec. 1631. Vilmarienfis M. Nov. 1626. Si Chirurgus & medicus non jurati & mortui fuerint, Quaefl. Henb. M. Jul. 1630 fi fanguinis effufione non mufculorum & arteriarum principalium laefione, aut medici ofcitantia (a) mortuus fit, vel de hoc non fatis conflet, Nob. Vid. B. a G. M. M. Mart. 1632. fupplicio capitali abftinendum, & in ejus locum fufiigacione & interdum manus amputatione animadvertendum effe refponfum eft (b). Si quis moderamen inculpaetae tutelae injuria excefferit, CONST. EL. S. X. P. IV. provocatus occiderit provocantem CONST. EL. 10. vel fi alterum occiderit & praefumptione juris vel probatione femiplena oftendat, quod in defenfione fui alterum interfecerit, abfque tortura fufiigandus vel manu truncandus fuit. CONST. EL. 8. P. IV. Si quis culpa peccavit vel deficiendo, ligna fecando, & aliis negotiis periculofis non fatis circumfpecte egerit, l. 4. §. 1. & l. 7. ff. ad L. Corn. de Sic. arbitraria, non tamen hac facile poena afficitur, quia in culpa raro ad poenam corporis afflicтивam folet perveniri (c). Medico tamen & chirurgo, qui medicamenta noxia, ignoratione fupina, & fuma infcitia milceat, vel male fecet, O. Cr. art. 134. ut ne manu impoferum in miferorum perniciem temere utatur, maxime cum hoc cafu fraudis fufpicionem vix poffit diluere, manum facilius amputari interdum poffe exiftimamus.

Medicus incautus.

a) GOMEZ, T. III. Refol. Var. l. 3. 4. 28 fqq. p. 482.

b) CARPZOV. Prax. Crim. q. 25.

c) JVL. CLARVS L. V. Sent. §. ult. qu. 84. n. 1. p. 273. BARTOL. l. 1. n. 1. ff. quis aliq. refl. prob. CAEPOLL. Conf. Crim. 33. vol. 2.

Homicidium in personas venerabiles commiffum.

§. 53. Si quis personas fibi maxime venerabiles occidat, manus amputatione interdum animadverti poffe fupra oftentum eft. Perduellibus manum, qua peccarunt, abfcindi, & in loco publico conftitui, inde in quatuor partes fecari reum, vel PAULI JULII quaefloris Danici nuperrimum fupplicium potest testari. Quod infra alio exemplo confirmabimus. (a) Sic parricidis, priusquam capite truncantur, *Succorum* legibus manus folet amputari, ut qua peccaverant, corporis parte, dolo-

dolorem persentiant. Et cum jure imperii nostri parriedii proprii (b) in linea recta perpetrati propter iterationem criminis vel atrocitatem poena exasperari & forcipibus candentibus ustulari corpus reorum vel alio modo ante capitale supplicium iudicis arbitrio affligi debeat O. C. art. 131. non incongrue ante suffocationem illa manus abscindi videtur, qua peccatum est & pestilentissimi exempli monumentum in loco publico expositum civibus & posteritati abominandum exhiberi. Meretrici certae infanticidae in *quaestura* ALTRUPIN haud ita pridem manus amputata est. Oculos illis effodiendos esse WISIGOTHI olim (c) constituerunt, Denique qui sibi ipsis manus inferunt poterant huc *de 1689* *desiges* improprie referri, illisque olim manus mortuis amputatas & seorsim a reliquo corpore alio tumulo in detestationem sceleris sepultas esse apud Graecos ex DEMOSTHENE (d) & PUFFENDORFFIO (e) superius demonstratum est. De bonorum confiscatione & canina sepultura, qua in corpus eorum animadvertitur & cada vere defuncti furcae affigendo (f) agere nostri instituti ratio non permittit.

- a) vide ANT. GOMEZ de hoc Crim. Resol. Var. T. III. c. II. §. II. 12 sq. p. 464.
 b) ANT. GOMEZ. Var. Resol. T. III. c. 3. n. 3. p. 470.
 c) LL. WISIGOTH. L. VI. tit. 3. l. 7. apud LINDENBR. p. 127.
 d) DEMOSTH. contra CTESIPH. ANT. THYSII Collat. Leg. Attic. & Rom. apud GRONOV. ANT. Gr. T.V. p. 1390.
 e) de Jure Natur. & Gentium L. II. 496.
 f) ANT. GOMEZ. T. III. c. 3. n. 13. & 14. p. 474.

§. 54. Etiam si quis sine occidendi animo alterum aggreditur & *Vulneratio.*
Castratio.
 vulnus infligit hoc supplicio coërcetur. Castrationem invidorum, cum ad delicta magnam quae corpus violentia affligunt, recte referatur manu-
 amputatione, unquam coërcitam fuisse non deprehendi. Sed cum poena capitalis l. i. C. de *Eunuch.* constituta NOV. 142. c. 1. in poenam talionis CONST. LEON. 60. in relegationem & pecuniariam poenam mutata sit, hodie vel capitalem esse si castratus inde moriatur, vel arbitrarie & interdum manus, qua peccatum est, amputatione animadverti posse, argumento eorum, quae superius dicta sunt non dubito. BVR-
 GVNDIONVM jure qui ingento servus dentem de industria dolo malo excussit, manus incisione damnatus est (a). Si quis alteri manum *Talionis poe-*
na.
 abscindat talionis poena constituta, membra mutilantur, ut cum fortunam sibi eandem infligendam intelligant a petulantia cives avocarentur. Illa qua laesit quemque parte truncandum apud HEBRAEOS fuisse ex Deut. XIX. 21. *Hand um Hand* & aliisque locis ostensum est. SICVLI talionem tanto studiosius commendarunt, quando magis aequum esse ipsis visum est, ea quemque parte plecli quae nefarium facinus perpetravit (b). WISIGOTHI eadem talione in facinorosos animadvertere, redimi tamen, centum solidis manus ex talione amputationem passi sunt (c). LON-
 GOBAR-

GOBARDI si quis alteri manum excusserit, ab ipso manus redimendae nomine medium Werigeldum, solvi voluerunt (d). SAXONVM *Provinciali Jure* omnis membrorum mutilatio si civiliter agitur mediū WERIGELDI solutione expiatur. art. 16. §. Welchen man an den Mund. l. R. L. 2. p. 204. col. 4. & in genere vulnera cum criminaliter accusator egit, manus amputatione coercentur. Wer den andern lähmet oder wundet, wird er dessen überwunden, man schlägt ihm die Hand ab. d. art. 16. l. R. L. II. & GLOSS. LAT. lit. c. quod de binis vulnerum generibus eadem GLOSSA lit. b. interpretatur: Das ist, um Kampffer = Wunden und andere, die da Lähmniß einführen, und um Fleisch = Wunden, welche die rechte Länge und Tiefe haben, das ist glieds = länge und Nagels = tieffe, 1c.

a) LEX BVRGVND. tit. 26. l. 4. LINDENBR. Cod. LL. antiq. p. 279.

b) CONST. SIC. L. I. tit. 12. c) WISIGO. I. VI. tit. 4. apud LINDENB. p. 123.

d) LONGOB. L. I. tit. 7. n. 18. p. 522.

Injuriae reales.

§. 55. Nunc delictorum quae manu committuntur, serie ad injuriarum realium illas species, quibus factio ad alterius contumeliam susceptio civis sine vulneratione laeditur l. 3. §. 1. ff. de Injur. deferri videtur. De illis l. 5. pr. ff. de Injur. proprie dicitur, quod ad manus ventum sit. & l. 11. §. 2. de Poenis, quorsum maxime illa famosissima alapa (a) pulsationes verberationes referuntur. Quarum poena, quamvis SAXONUM legibus ultra WERIGELDI solutionem carcerem & multam extendi vix possit, tamen & propter laesi dignitatem gravior interdum est, & tunc saepe corporali poena aut quia manu alter laeditur, manus amputatione animadvertum esse supra ostensum est. Ita si quis JUDAEUS in Christianum manus injuria miserit, pugno aut calce, fuste aut flagello aut saxo illum impetierit aut per capillos prehenderit, BURGUNDIONUM lege manum amittit. (b) Maxime magistratus etiam sacrosancti sunt & injuriae ipsis illatae vel manus iactura expiantur. CONST. EL. SAX. 43. P. IV. So iemand im Lermen oder Auslauf über gebotenen Friede, oder auch sonst seine Obrigkeit schlägt, der soll noch hierüber willkürlich mit Verweisung, Abhaunng der Hand, Staupen = Schlagen &c. gestrafft werden. Quae si atrocissimae sint, quia fractae pacis crimina continere videntur, gladio, & tunc demum, si venia data sit, amputatione manus coercentur. So möchte er nach Schärffe der Rechte mit den Schwerdt vom Leben zum Tode gestraffet werden: es wolten denn Ihro Churfürst. Gn. ihm solche Todes = Strafe in Ansehung, daß gleichwohl die Entleibung nicht erfolget sondern der geschlagene Amt = Schreiber beym Leben bleiben, aus Gnaden erlassen. Auf den Fall möchte ihm eine Faust, welche er am besten entrather kan, abgehauen, und er folgendes darauf, nach ausgestandner Leibes = Strafe, des Landes ewig verwiesen werden. v. R. w. quaest. Lipf. M. Junio 1613. Qui vero magistratui alapam extra locum judicii ingesserit, illum saltem temporali relegatione punitum CARPZOVIVS restatur. (c) Hinc quoque militum qui Marefchallum militiae vel magistrum

gistrum suum den Fourier manu percusserat eadem truncatum esse supra ostendimus.

- a) STRYCK. Diss. de Alapa. PVFFEND' de Jure Nat. & Gent. L. II. c. 6. n. 12.
 b) BVRGVND. add. I. tit. 15. LINDENBR. p. 305. c) CARPZ. Pr. Cr. P. III. q. 100. n. 20.

§. 56. Quarum legum argumento etiam injuria parentibus illata *Injuria pavi-
 vindicatur*. Et quia magistratui parentes patronos ex l. 7. §. 8. ff. de *remi illata*.
 Inj. & fam. lib. conjungit & illata ipsis etiam injuria atrox appellatur,
 eadem contra liberos in parentes injurios severitate utuntur Jure Con-
 sulti, adeoque in injuriis realibus fustigatione & manus amputatione
 in illos animadvertunt. Ita a Dnis. SCABINIS ELECT. pronunciatum
 est. Da nun S. Z. der That geständig oder deren mit Recht überführet, so muß
 er wegen solcher an seinen Vater geübten Gewalt mit Abhaugung der Hand, bey er
 am besten entrathen kan, des Landes ewig verwiesen werden v. N. w. M. Febr.
 1595. ad Consult. quaest. zu Eckartsberg. Qua sententia etiam ad Consult.
 Judicii Wintzingerodensis A. 1709. responsum est. (a) Hinc forte quia
 manuum in facinore tam atroci maxime poena coercendas esse credide-
 runt majores nostri; quia tam graviter peccatur, olim a Germanis inter
 fabulas, quam parentibus quisque intulerit nefariam manum in moni-
 mentum facinoris mortui sepulchro exsertum iri, & ne tunc
 quidem incrementa manuum, & perpetuas poenas reo vacationem
 supplicii daturas, Es werden ihm die Hände aus dem Grabe wachsen, jacti-
 tatum est. Antiquo jure Pater per vitae & necis potestatem de filio in
 ipsum injurio libere statuit. Quin vel abrogata hac solutissima licentia
 potuit filium pietatis in se immemorem adducere ad Praesidem Pro-
 vinciae dicturum sententiam, quam pater dici (b) voluerit l. 3. C. de
 Pat. Pot. Sed ne hoc quidem promiscue in arbitrio patrum hodie re-
 liquerunt, ne injuria offensus sententiam dicunt, irae atque in-
 dignationi indulgeant, & in liberos magis incandescencia quam ratio-
 ne & jure animadvertant. Rectius haec arbitrio judicis, quem illa
 injuria non tangit, relinqui creduntur. Adeoque si vel remittat pater
 filio dicta sententia poenam & pro ipso intercedat, ne tunc quidem libe-
 rari filium, sed saltem mitigari poenam arbitrantur. Disceptavi nuper
 de illa causa coram S. A. L. & cum reus in parentem admodum inju-
 rius decenniali relegatione condemnatus & mihi ejus defensio injuncta
 esset, in ipsa denunciatione patris deprehendi quod judicem implorave-
 rit, ut per aliquod hebdomadas seu menses carcere detineret filium do-
 nec ad frugem revertetur. Venit mihi in mentem an non ex lege 3.
 Cod. de patria potestate filius binorum saltem mensium carcere puni-
 endus esse videatur. Scrupulum mihi excitabat, quod legem illam
 antiquatam esse Jcti dicerent, ne parentibus licentia atrocis de liberis
 statuendi seu crudelitatis relinquatur. Regessi contra haec, rationem
 abrogationis, si pater de filio mitius, quam iudex, consulat, expira-
 re,

re, adeoque leviori patris poena potius, quam severa iudicis animadversione coercendum esse filium insiti, atque his rationibus a Dnis. SCABINIS LIPS. ELECT. impetravi ut, cum praecipue ingenii melancholici esse reus, deprehenderetur, secundum patris sententiam, filium VIII. hebdomadam carcere esse puniendum his verbis decernerent: So würde besagter N. N. gestaltten Sachen nach und in Ansehen seines Zustandes an statt der dictirten Landes-Verweisung, 8. Wochen lang mit Gefängnis gestrafft, v. R. w. ad Consil. Acad. Lips. M. Sept. A. 1723. Sola etiam manus in parentes levatio & minae ad exhaeredationis iustum titulum Nov. 115. C. 3. sufficiunt.

a) PROSP. FARINAC. Pr. Crim. L. II. tit. 3. q. 17. n. 36.

b) Atque ita olim a Dominis Scabinis Lips. A. 1588. ad requis. HENR. a GERSDORFF. So möchte er derowegen mit der Straffe, die ihm der Vater selbst erwählen oder setzen würde, belegen werden, v. R. w. pronunciatum est.

§. 57. In iuria etiam conjugii imprimis gravidae illata atrocior est & hinc maritus qui gravidam adeo crudeliter habuerat, ut altero dehinc die partum mortuum enteretur, manus amputatione aliquando punitus est. (a) Et illud videtur ad jura manuum pertinere, alaparum injuriam ab altero illatum homicidio vindicari non posse; adeoque illud Germanorum dicitur, auf eine Mauschelle gehört sich ein Dolsch, omnino fallere. & quamvis tunc poena ordinaria homicidii irrogari non possit, tamen manus amputatione animadvertendum esse a Dnis. SCAB. pronunciatum est. Rente denn M. B. wie recht erweisen oder in Mangel des Beweises auf der Sortir erhalten, daß der Entlebte sich mit Worten zu ihm genöthiget auch eine Maul-Schelle gegeben, auf den Fall wird er mit der ordentlichen Straffe des Todes verschonet und würde mit Abhaung einer Hand, die er am besten entrathen könnte und ewiger Landes-Verweisung in Straffe genommen v. R. w. (b) Ad Conf. Jud. zu Presssch M. Jun. 1589.

a) RICHTER, Vol. V. T. II. Conf. 344. n. 25, fol. 1013. WILDVOGEL. l. c. p. 59.

b) CARPZOV, Pr. Cr. P. I. q. 39. n. 39.

*Mortuorum
violatio.*

§. 58. Manium quoque religio hac poena sancita est. Et sepulchra enim manu violantur, quae ad corpora defunctorum injuria pertinet. Si ipsa corpora extracta & spoliata sint jure civili capitis poena vilioribus reis, deportatio honestioribus constituta est. Si non extracta fuerint, arbitraria poena, relegantur aut in metalla damnantur. Qui armis in sepulchra latronum more irruerant, etiam capite plectebantur. JURE SAX. ELECT. qui sine armis mortuos sepulchris eruant, spoliant, deinde suo loco reponunt, & terra obtegunt, ex iudicis arbitrio, i. e. fustigatione & si facinorosus & reorum conditio suadeat, manus amputatione puniuntur CONST. ELECT. 34. P. IV. Si extractos inpropatulo inscultos reliquere, aut facinus in manes, vel armis faecerunt capite sepulchrorum violatio vindicatur. ead. CONST. EL. 34. pr. Qui occisos

occisos & insepultos spoliant & nudos aut verendos relinquunt, *manus* mutilatione plectendos FRIDERICUS *Siculis* edixit. (a) Tam religiose defunctorum corpora habentur, ut vel a maleficorum cadaveribus injuriam arceant. Et si quis mortui *manum* amputaverit, quod crimen duplici titulo huic pertinet, XII. solidis lege BOJORUM damnatus est. (b) Si quis sententiam passos in supplicii loco aut e patibulo suspensos & rotas innexos vestibus exuat & nudos relinquit, maxime si ad magicos usus extranei auferant fastigatione coercetur. CONST. ELECT. XXXIV. P. IV. in cujus locum cum manus amputatio, ex facinoris & delinquentis conditione, plerumque succedat, hac quoque in illos, quia manu peccarunt recte animadverti potest.

a) CONSTIT. SIC. III. 60. LINDENBR. p. 821.

b) LEGE BOJOR. tit. 18. c. 5. l. 1. p. 435. vid. JVL. CLARVS L. V. §. ult. q. 68. n. 45 p. 244.

§. 59. Ad delicta manuum, quae corpus affligunt etiam *mastrupratorum* recte referas, qui secreta venere se ipsos polluant in se atque *res*. omne genus humanum injurii. De quibus an Sodomitarum poena, quia contra naturam utuntur venere, & spem hominis generandi interceptunt, supplicio capitali cum Onanitis, propter eandem legis rationem, plectendi sunt, ANTONIUS MATTHAEUS dubitat. (a) Comuni Jctorum consensu a capitali supplicio, quia spem generandi proximam non interceptunt neque cum alio genere animalium rem habent, absoluntur & arbitraria poena in ipsos admittuntur. CARPZOVIVS (b) relegationem illis saepius indictam esse testatur. Neque ego dubitem, si crebrius iterata sit aut aliud quid poenam exacerbari videatur, etiam manus, qua peccatum est, supplicio posse illos c. erceri. Quamvis istud haud in usu esse, non dissimulem.

a) ANT. MATTH. de Crim ad Libr. 48. ff. tit. 3. c. 6. n. 89.

b) CARPZ. Pr. Cr. P. II. q. 76. n. 14.

§. 60. Tandem ultimo, contractatione obscœna manus ministerio *Contractatio* in corpus alterius peccatur. Mulierem Hebraeam quae alieni viri ve- *obscœna*. renda vel in luctatione tetigerit, manus jactura punitam superius (a) ostensam. GERMANORUM antiquis moribus, si quis brachium ingenuae mulieri strinxerit, triginta solidis, si mamillam XLV. damnatus est. (b) Et FRISIONUM lege huic crimini in genere quatuor solidorum poena constituta. Hodie in hujus delicti reos e judicis arbitrio & carceris maxime poena animadvertitur. Hoc consilio rusticam, qui jam matrimonium inierat, aliam virginem obscœnitus tangentem, per mensis spatium carcere plectendum *Illustris Facultas Juridica Lips.* M. Martio 1714. de jure respondit. Si violenta sit contractatio, cum ad stuprum attentatum & vim publicam proxime accedat, per ea quae superius tradita sunt, etiam manus amputatione, pro facinoris indole, animadvertere licebit. Ita de delictis quibus aliorum corpora laeduntur, habeas.

a) Deut. XXV. II. b) LEGE SAL. tit. 22. c. 2. & 4. p. 323.

G

CAPUT

CAPUT TERTIUM
DE MANUUM DELICTIS, QUAE
BONA LAEDUNT.

§. 61.

Furtum.

Hinc ad delicta manuum, quibus bona civium laeduntur, argumenti serie deferimur. Furtum maxime, cum res alienae mobiles dolo malo luri faciendi consilio domino invito contrectantur l. 37. ff. De Usurpation. & ubi captionibus in illa injurium habetur. Furibus quidem aliquod membrum abscindi, aut morte in illos statui JUSTIN. NOV. 134. c. 13. studiose interdixit. GERMANORUM legibus recentissimis etiam utroque supplicii genere in illos animadvertitur. In furto *qualificato* quod dicunt & violento CAROLUS V, si effractione, ascensione & armis res tentata sit in einen gestieffenen und gefährlichen Diebstahl mortis poena delinquentes aut ex rei dignitate & facinoris indole, oculorum effossione *manus amputatione*, aut simili quadam poena graviore in fures illos animadvertendum esse art. 159. O. Cr. sancivit. Quae sit illae facinoris aut delinquentium conditio satis inter JCtos expeditum non est. Si aedes violenta manu, sine armorum tamen ministerio, effractae sint, nisi furtum quinque solidorum summam excedat, capitis poenam remitti, & corporis afflictivam reis infligendam esse inter plerosque convenit. Hinc si quis horreum, tuguria rusticorum, stabula, fenestras, levi opera securi vel manu aperiat, arcas tantum violententer frangat, clave adulterina utatur, praesertim in *foro SAXONICO* si quis nihil auferat sed in conatu deprehendatur, si feram saltem rupe-rit & aliud nihil abstulerit, item impubes, minores, cognati intra quartum gradum nisi alia quae factum circumstant illius criminis atrocitatem augeant, vel fustigatione vel *manus amputatione* & aliis corporalibus poenis afficiendos esse constat. Item in furto magno & saepius iterato eum capitalis poena, propter plures delicti socios, vel defectum corporis delicti, CONSTIT. ELECT. SAX. 33. remittitur, fustigationis loco, quam plerumque irrogant, ex delinquentis dignitate aut alia facti conditione amputari manus posse obscurum non est. In genere, quoties furti poena capitalis mitigatur & in corporis afflictivam convertitur, *amputatio manuum* ex delicti conditione, in reliquarum locum recte succedit.

*Venatio pro-
hibita.*

§. 62. LEGE BOJORUM servus qui in exercitu frenum aut instrumentum militare (a) vel in curte domini aliquid subtraxerit (b) manifestus truncatus est, liber homo manus redimere iustus est. Si quis feras bestias contra principis prohibitionem, *gehegtes Wildpret* venetur, extra SAXONIAM, nisi aliud expresse statutum sit, huic etiam poenae locus est, neque jure SAXONICO

anti-

anti quo art. 61. LandR. L. II. verb. Wir haben a. l. poenam capitis perveniri potuit. Wir haben des Urtheil von Gott, daß niemand an sich, Wägel und wilden Thieren seinen Leib, noch seinen Gesundt verwürden möge. Interdum publica affixa tabula, quae manus amputandae formam exhibet expressit ferarum venatio manus amputatione sancitur. Ita in Piscationibus interdictis per ELECT. CONSTIT. VIII. Append. Corp. Jur. SAX. p. 69. seq. expressam cum fustigationi vel *membra- rum extensio* locus est, illa interdum substituitur. Idem de *aucupio* tanto certius habendum est, cum quarundam avium incolumitas propter raritatem aut principium arbitrium, quod ipsis admodum familiare est, huius poenae sanctione saepius confirmata sit. Ita phasianarum avium violatio ab serenissimo Duce Martisburgensi affixa publica tabula, quae huius supplicii solennia exprimit, interdicta est. Qui arbores frugiferas caedit & grave damnum magna protervia & dolo malo infert, so der zugesügte Schaden, so mutwilliger weise geschehen, ganz wichtig und groß wäre fustigatione CONST. ELECT. SAX. XXXVII. P. IV. §. 2. & si denique delinquentium aut facinoris conditio illud poscat, *manus amputatione* coercentur. Qui hodie arbores non frugiferas ordine ad decus & elegantiam in viis publicis confitas in denis Alléen succidunt hac poena saepe, quod propositae publicae tabulae huius supplicii simulacro insignitae ostendunt, propter manus petulantiam & studium nocendi affliguntur. Hinc quia rustica instrumenta & aratra imprimis, quae in propatulo & sub dio relinquenda sunt, juris quodam favore jvantur antiquo jure SAXONICO, qui illa violaverit, rota contusis est. Quam poenam cum *Ser. Elect. Sax.* AUGUSTUS mitigaret in illos qui petulantia & libidine sine animo nocendi aratrum saepe subdlexerint vel aliquot instrumenta, quorum pretium tamen quinque ungaricorum summam non excedit, subtraxerint fustigatione animadverti voluit. CONST. ELECT. 35. quae interdum etiam, quia manus temeritate peccatum est in manus amputationem recte poterit converti.

a) LEGE BOJORVM tit. II. c. 6. l. 1.

b) *ibid.* tit. 2. c. 13. l. 1.

§. 63. Quia etiam *vis bonorum* raptorum seu rei mobilis alienae dolosa violentia, palam lucrificandi animo suscepta contractio, quae extraordinaria poena olim coerceretur, ad vim publicam seu paci- publicae domesticae violationem pertinet, capitali poena vel manus amputatione coercetur, quod supra ostensum est. Quoties in *grassa- tione*, seu *Robbaria* & depraedatione hostili violenta capitalis poena mitigatur, si intra aedes privatas sine armis vis facta sit, vel aetas reum excuset (a) vel crimen saltim tentatum sit, manus amputatio per illa, quae de pace publ. dicta sunt, in mortis poenam saepe succedit. Propter furtum in naufragio commissum, extraordinaria poena in reum animadvertitur L. 1. §. 1. ff. de incendio, ruin. naufr. Quam poenam etiam

Piscatio.
Aucupium.

Arborum
frugiferarum
furtim caesa-
rum crimen.

Ad eleganti-
am posita-
rum arbor-
um caesa-
rum crimen.
Furtum
aratrum.

Vis bonorum
raptorum.

Robbaria.

Furtum in
naufragio
de furtum.

de capitis supplicio, aut amputatione manus, propter naufragorum miserationem, & ne afflicti denuo affligantur, teste GROENWEGIO interpretantur. (b)

a) BRVNEM. ad l. 28. ff. de Poen. n. 8. & 28. vid. ILL. MENGKENVIM nostrum p. 631. l. c. b) ad l. 5. C. de naufrag.

*Termini moti
crimen.*

§. 64. Quo ingeniosius tegitur & rempublicam gravius affligit, tanto majori religione & severitate legislatorum *termini moti* delictum jam tum ROMANORUM *Lege Agraria* l. 1. & 2. ff. de Terin. moto & a GERMANORUM *majoribus SAXONIBUS* que coercitum est. BURGUNDIONES, si ingenuus terminum evellere aut infringere tentaverit, *manus* ipsum incisione damnaverunt (a). Et Longobardi, si quis fines vel sylvam alterius ingrediatur, ibi finaydam id est viam, seu theclaturam faciat, id est arbores finium gratia signet aut incidat, manuum delinquentis, qua peccaverat etiam ipsi inciderunt (b). Jure imperii nostri poena corporis afflictiva judicis arbitrio ex facti & delinquentium conditione hoc crimen coercetur. Der soll peinlich am Leibe nach Rath gestrafft werden. O. Cr. art. 114. (c) qua sanctione imprimis manus amputationem ab Imperatore significatam fuisse ex majorum nostrorum moribus facile colligimus. Qui fines territoriorum movit, protulit, incidit subtraxit, capitali poena aut flagitatione plectendus quibusdam *au Tore* LUDOVICO FACHSIO (d) visus est. Sed hanc poenam apud Saxones in usu non esse sed flagitatione (aut per consequens manus amputatione) animadvertendum, CARPZOVIVS Auctor est (e). Qui *aggeres fluminum aut maris manu ruperint*, arg. l. 10. ff. de extraord. Crimi. aut perforaverint, ex locorum moribus & necessitate variis suppliciis, Omilandorum Legibus suffocatione, apud Frisios extra ordinem, si damnum atrox datum fuerit, apud alios capitis poena incendiariorum exemplo, quin & membrorum mutilatione, coerceri ANTONIVS MATTHAEVS (f) tradit.

*Qui aggeres
ruperint.*

a) LL. BVRG. tit. 55. l. 3. p. 292. b) LONGOB. l. l. tit. 26. l. 6. p. 574.
c) JVL CLAR. L. V. sent. §. 7. q. 82. n. 10. d) LVDOV. FACHSII *diff. Jur. Civ. & Saxonie*, 65 §. quidam volunt. p. 170. e) CARPZ. Pr. Cr. q. 85. n. 71.
f) ANTON. MATTH. L. 47. tit. V. c. 3. n. 3. & 4. p. 193.

Sacrilegi.

§. 65. *Sacrilegus* etiam, qui hodie rota contunduntur, membris antiquitas ante capitis poenam truncavit, & qui sanum effregerit, atque ibi aliquid de sacris tulerit, illum duci ad mare & in sabulo quod accessus maris operiri solet, findi aures ejus & ipsum castrari & immolari Diis, quorum templa violavit, FRISIONES constituerunt (a). Neque vero *manum*, qua peccatum est, amputatam deprehendi. Jure tamen imperii nostri, si quis sacrarum clemosynarum arcem effregerit atque aliquid inde lucretur, interdum, & maxime si aetas fames & levitas juvenilis reum excuset, corporalis poena an Leib oder am Leben zu straffen. O. Cr.

O. Cr. art. 173. 174. & 175. infligitur & tunc honestioribus fustigationis loco manum, sceleris ministrum saepius amputandam esse, criminis ratio & legum aliarum exemplum evincit (b). Servi qui incendia fecerunt, ipsi etiam BOJORUM legibus manus rabidissimae jactura facinus luebant (c).

- a) FRIS. in addit. sapientum l. 12. p. 508. b) CARPZ. Pr. Cr. quaest. 89. n. 66. MATTH. STEPH. in Not. ad art. 175. Ord. Crim. car.
c) BOJORVM LEGES tit. 9. c. 4. l. 5. p. 421. & tit. 1. c. 6. 1.

§. 66. Bona reipublicae & principum etiam monetae falsatione affliguntur. Antiquarum GERMANIAE gentium moribus in duo genera hoc crimen abuisse deprehendo. Alii vel eudebant & de novo formabant, adulterinam monetam; alii casam & formatam rasere & corrumpere. In utrumque facinus *manus amputatione* animadversum est. WISIGOTHI illis qui falsam monetam sculperint aut formatam effiguntur sine iussione Regis aurum figuraverit, aut monetam confinxerit (b) aut percusserit (c) manum amputarunt. Atque eandem poenam CAROLUS M. & LUDOVICUS IMPP. in capitulis suis universilibus statuere (d). Qui circumciderint aut corruerint, raserintve & adulteraverint, illos, si ingenui sint, statim comprehendi, si saepius tentaverint, media parte bonorum mulctari, aut in servitutem detruendi iussere, servis, qui eo adsperant, sub primum facinoris conatum *dextram manum* WISIGOTHI absciderunt (e). Eadem poena & hodie a Gallis multari monetae falsatores ex Matthaeo Parisiensi ad An. MDC XXV. & multa quae huc pertinent CAROLUS DU FRESNE observat (f). Jure Imperii nostri materia & forma distinguitur. Qui ex adulterina materia falsam monetam cudit, aut dolose permutat, in illum ignis supplicio animadversum, l. 2. de falsa monet. O. Cr. art. III. SAXONES illum, qui falsum formaverit non expenderit gladio, qui expenderit non formaverit, arbitraria poena, saepius fustigatione, atque exemplo aliarum legum, si reorum dignitas poscat, *manus* amputatione coerent (g). Qui circumcidat aut radat, corpore vel opibus plectitur. R. J. A. 1559. Edict. Manl. Ferd. §. Hierauf setzen ordnen, und wollen p. 163 & 163. Qui in forma peccaverit & justae materiae & ponderis monetam sine principis concessione & monetandi jure formaverit, aut huic signum alius imperii statum falso imposuerit vel raserit juste excusam, & mutilarit, grandioris solverit, & minorem excuserit e iudicis arbitrio & hinc saepius *manus* amputatione punitur. art. III. O. Cr. FERDINANDUS I. in *Recess. Imp.* d. A. 1559. in Edicto monetalis §. Wir ordnen 171. monetam reventibus ignem minitatus est, a cujus tamen hodie rigore non nihil receditur.

- a) WISIGOTHI VII. 6. 2. LINDENBR. p. 154.
b) LONGOB. L. I. tit. 28. l. 1. p. 575. c) LONGOB. ibid. l. 2.

- d) CAPIT. IV. tit. 33. p. 898. e) WISIGOTHI VII. 6. l. 2. l. c. p. 154.
 f) CAR. DV FRESNE Gloss. T. II p. 425. WILDV. l. c. p. 53.
 g) CARPZOV. Prax. Crim. q. 42. n. 91. 97.

CAPUT QVARTVM
 DE MANUUM DELICTIS QUIBVS
 FAMA AFFLIGITVR.

§. 67.

AB aliis, qui corpori & opibus parcunt, in famam & dignitatem *manu* saevitum est, ne aliquid sanctum inviolatumque sit, quorsum non malevolorum libido rabie, & petulantia perveniret. Illud maxime membrorum motu atque gestulatione in alterius contumeliam suscepto perpetratur. Hinc qui *manum* in alterius contumeliam levavit, injuriarum tenetur; qui contra parentem haec tentaverit exheredatione dignus est arg. Nov. 115. c. 3. §. 1. Ita exserta pallio a juvene *manus*, a quo per primum virilis aetatis annum illo continenda erat, signum contemptus & immodestiae a Romanis habitum (a). Apud Scythas olim, si quis injuriam vindicaturus ab inimico sibi timeret, bove immolato carnes in frusta secatas elixavit & *manus* intergum conjecit, quo nullum apud illos tenerius supplicandi genus est. Inde qui opem ferre volebat, parte carni *manus* accepta & dextro pede corio & ipse insitens virilem opem pro miseri injuria vindicanda, affuturumque se contra omnes insultus auxilio pollicebatur, qui ritus a supplicantis inimico inter atrocissimas injurias haberi solitus, & qui ita adlitterat, ille inter hostes acceptus est (b). Ita nimum plaudere manu & crepitare interdum inter injurias & seditionis conatus memoratum est. Et GRAECI aliquando cum C. ALBUTIUS sophista verba faceret, plaudentes a lictore coerceri voluerunt (c), & CHRYSOSTOMUS, legem plausus in ecclesia prohibentem saepe meditatus est. πολλὰ κἀνὰ ἐνόησα inquit θείνη νόμον τὸν κωλύοντά τις κερδέης (d). Et Romani quidam Imperatores, qui in scena sibi non plauderet, illum majestatis reum esse jusserunt. De quibus manuum ritibus ad injurias compositis, bono cum Deo, alia opella copiosius commentari animus est.

- a) JOSEPH. LAVRENT. de natalitiis conviviis C. V. apud GRONOV. Theat. Graec. Antiquit. T. 8. 1453.
 b) JOSEPH. LAVRENT. de variis sacris gentil. c. 10. apud GRONOV. Rom. VII. Graec. Antiquit. p. 183 sq. c) LVDOV. CRESSOLII Theatr. Rhetor. L. III. c. 20. §. 10. d) CHRYSOST. homil. XXXI. in Act. Apostol.

Famosus libellus.

§. 68. Rectius huc famosus libellus pertinet, quo crimen certum famosum occultato auctoris nomine objicitur & in populum spargitur.
 Illius

Illius auctores ROMANIS legibus capitali poena, *Jure imperii bodi-erno O. Crim. art. 10.* & SAXON. ELECT. CONST. 44. P. IV. talionis poena coercentur; si quis crimen quod manus amputatione luitur objecerit, in illum & manus amputatione animadverti, dubitari non potest. Quin si talio capitalis propter criminis veritatem, CONST. ELECT. 44. P. IV. §. fin. ob provocationem laesi aut alium veniae ritulum, expirat arbitraria poena in fustigationis locum & interdum amputatio manus succedit.

CAPUT QUINTUM
DE DELICTIS QUIBUS ALTERU-
TRUM CORPUS OPES AUT FAMA, ET RE-
LIQUA REIPUBL. COMMODA
LAEDUNTUR.

§. 69.

DEnique facinorosorum vafrities & petulantia, manus ministerio, contra omnem reipubl. felicitatem in corpus, opes, famam, commoda omnia, vel alterutra vel conjuncta, pestilens & ingeniosa est. Huc maxime *scribarum fraudes & falsi crimen* quod lege CORNELIA, *Scribae falsa.* SCTO LIBONIANO & CLAUDIANO notatum est, pertinet. Hujus mali tot artes tot consilia sunt, ut verear, si omnes fallentium & deceptorum machinas excutere conarer, ipse fallam numero & alios decipiam. *Falsum personale* cum partus supponitur, arg. l. i. C. ad Legem Cornel. de Fals. arbitraria poena coercentur, & potest in illud fustigatione (a), etiam manus qua peccatum est jactura, si facinoris conditio illud suadeat statui. Si nomen cum dolo atque in alterius perniciem aut fallendi rempublicam animo mutatur, quia hic non manus semper delinquit, saepius fustigatione & relegatione fraudes coercentur. *Nominis dolo.* *sa mutatio,* *Realis falsi* praecipue scripti aliquas saltem species referre sufficies. Maxime hac poena Notariorum, qui falsas & non idoneas chartas seu instrumenta scripserint aut in solemnibus Romanorum defecerint, fraudes notatae sunt, LONGOBARDOR. leges (b) L. I. Tit. 29 illis manus amputarunt. Si judicii Scriba aliquid annotaverit, unde reo capitis periculum aut membrorum jactura imminer, talionis NOV. LEON. 77 supplicium indictum; si testamentum falsatum sit, RIPUARIORUM legibus (c) pollex cancellario amputatur. Et Haereticis, qui verbo divino syllabam subtrahant, manus, auctore TERTULLIANO V. contra Marcionem, citante GODOFREDO abscissae sunt. In illos praecipue qui pecunias publicas administrarunt & rationes f. cataltra falsa effinxere, hac poena animadversum est. Ita nummulario non ex fide

fide versanti pecunias manum GALBA amputavit, menfaeque ejus affixit; & propter hoc supplicium acer & vehemens & in coercendis delictis immodicus SVETONIO visus est. (d) Exactori tributorum, qui in apochis suis *Zygocephalorum* quantitatem non exhibeat, manus amputationem Justinianus minatur. NOV. 17. c. 8. quam *O. Cr. Carol.* art. 112. quodammodo videtur confirmare. Hinc & privatis, qui libros prohibitos & periculosos & haereticos exscribant, amputationem manus poenam esse, & hac poena vel illos coerceri, qui libros & dicta SEVERI haeretici ad pulchritudinem & velocitatem scribendi saltim imitentur idem JUSTINIANUS voluit. NOV. 42. c. 1. §. 2. *in fine.* Scriba, qui de alienando feudo instrumentum conscripserit manum amittit. 2. *Feud. tit. 55. pr.* Qui mandata principum corrumpant vel tempus & diem mutent vel signum adulterinum sculpant & imprimant, vel qui in scripturam, ad quam multae plagulae pertinent, servata priori alienam injiciant, & sensum auctoris corrumpant, manum perdere *Legibus WISIGOTHORUM* (e) sancitum. vide *O. C.* art. 112. Qui cibaria prohibita vel corrupta vel vinum lymphatum pro puro vendunt, cum primum peccavere fustigandi sunt; qui iterum in crimine deprehenduntur manus SICULORUM legibus perdunt. (f) Et hodie quicumque ad eleemosynas colligendas, casum fortuitum ementuntur, Wenn auf falsche Bettel-Briefse Almosen gesammelt, wird; item si actuaris judicii falsa annotavit, acta publica incidit, plerumque fustigationis poena coercentur, & quotiescunque arbitraria poena obtinet & ad supplicium capitis perveniri non potest amputatio manus, si delinquentium conditio illud patiat, aptissima facinoris poena est. Et hoc consilio nuperrime AUGUSTISSIMUS REX Poloniarum atque ELECTOR Saxoniae in *noviss. Mandato d. 7. Jan. An. 1724.* wieder die *Banqueroutiers*, emisso §. 12. illos qui libros mercatorios aut cambia fallarunt, atque dum fugam meditentur, novum aes alienum contraxere & creditorum pecunias dolo malo secum abstulerunt *manus amputatione* fustigatione aliisque arbitrariis poenis affici voluit: Fände sich aber, daß der Debitor die Bücher nicht richtig gehalten, solche verfälshet, oder mit sich hinweg genommen, falsche Wechsel-Briefe oder andere Documenta und Contracte gemacht, oder sein Vermögen mit Wissen fälschlich angegeben, in gleichem seine Güther und Effecten kurz vor seinen Austritt gefährlicher weise veräußert, oder wohl gar unter dem Werth verkleubert, denen Seinigen oder guten Freunden selbige, oder das daraus gelösete Geld zugewendet, oder sonst auf die Seite geschaffet, verhehlet und unterschlagen, ist der selbe nach Bestinden und Gröfse des Doli; auf gewisse Jahre, zur Arbeit auf den Festungs-Bau, bey Wasser und Brodte zu condemniren. Und da er noch hierüber kurz vor seiner Flucht Gelder auf- und selbige mit weggenommen, alsobie Creditores fürsetzlich und hochhastter weise aufgeföhret, und um das Ihrige gebracht, Ist er mit Staupenschlag oder Abhauung der Hand, oder auch mit dem Festungs-Bau auf mehrere Jahre und nach Bestinden auf Lebens-Zeit, und, wenn es über hunder Thalere beträgt, und diejenige, so er hintergangen, ihm solches nicht gutwillig remittiret,

Banqueroutiers.

mit

mit Lebens-Straffe, gleich einem Diebe schlechterdings, ohn alles Ansehen der Person, zu belegen.

- a) vide Illustr. Dn. MENCK. l. c. p. 674.
 b) LONGOBARD. LL. L. II. tit. 55. l. 33. p. 662. ibid. L. I. tit. 29. l. I. p. 575.
 c) RIPVAR. LEG. tit. 59. tit. 3. p. 463. d) SVETON. in Galb. vita c. 9.
 e) WISIGOTH. L. VII. tit. 5. l. 1. & 6. apud LINDENBROG. p. 151. & 151.
 f) COST. SIC. L. III. tit. 36. p. 810.

§. 69. Hac severitate in illos maxime falsarios legum latores *Qui sacra-*
 usi sunt, qui fidem, quam sefellerunt, stipulatione solemnii & sacramen- *menti religio-*
 to, manus antea ministerio, obligarant. Die Pflicht auf sich haben *ne obligari*
 Hine in notarios maxime animadvertitum esse modo ostentum est. Et *falsum com-*
 calumniatores, quos LEX REMMIA olim l. i. §. 2. ff. ad SCtum Turpill. *misere.*
 notavit, (a) si manu accusationi inscriperant & crimen non probabant,
 talionis poena, & saepe manus amputatione, coercitos ex superiori-
 bus constat. Quin propter solemnem Guarandae stipulationem wegen des
 Handschlags bey angelobung der Gewehr, qua iudici actor se in iudicio ad
 finem perseveraturum porrecta manu promittit, si quis fidem datam
 non expleverit, wenn er die Gewehr gerühret Jure Saxonum antiquo in
 civilibus causis triginta solidis multatus, in criminalibus manu, qua
 deceptat iudicem, truncatus est. Landst. L. II. art. 15. Wehrbuß das
 eines Mannes Hand da er die Gewehr mit gelobet Glossa Lat. ibid. l. 3. verli-
 dem da ist die Buße des Mannes Hand, so er die Gewehr der Klage bricht, quam
 tamen poenam dimidio Wehngeldo seu 10. Imperialibus redimi cit.
 Glos. declarat. oder ein halb Wehrgeld. Guarandam vero si vel libellam
 mutet, vel maxime reo contra alios de eodem crimine securitatein
 praestare non possit, frangi id. Art. 15. W. L. II. Welcher Mann vor Gericht
 fordert eine solche Sache da er seiner Klagen ein Gewehr um geloben muß, und ge-
 lobet er die, und kommt darnach einander, und fodert dieselbige Sache auch,
 und kan der, der zu Gewehren gelobet, einen dann mit Rechte nicht abweisen von
 seiner Klage, er muß seine Forderung fahren lassen, mit einer Wehrbuß u.
 ostendit atque de his superius actum est.

a) GRAVIN. p. 447.

§. 70. Perjuria apud Romanos olim non punita sunt: Sed quia *Perjuri pri-*
 Sacramenti religione violata magis in Deos immortales, per quorum *vati,*
 caput juratum erat, peccari videbatur, ipsorum consilio relictum est, qua se-
 veritate in facinorosos ipsi de sua causa statuant (a) quem morem *Ord.*
Pol. Sax. Eleff. d. A. 1612. §. 66. auch wohl, notare videtur, divinas que
 vindicias iudicis reum supplicio eximere non posse sancivit. Ob auch
 wohl ein jeder perjurus ultionem divinam zugewarten, so soll doch derent-
 wegen keiner so wissentlich einen falschen Eyd geschworen oder sonst wieder Eyd
 und Pflicht dolose gehandelt der zeitlichen Strafe bestreyet seyn. (b) Germa-
 norum gentiumque cognatarum legibus in perjuros qui in sua causa
 sacramentum falsum dixerant a CAROLO M. & LUDOVICO
 (c) manus amputatio, quae redimi quidem pecunia non possit, con-
 H lituta

stituta. FRIDERICUS I. in SICULOR. CONST. (d) perjuros *de-truncationem manus voluit fufinere*. Hodie quidem non sine discrimine perjuris membra mutilantur, sed qui deliberato & lucrificandi animo pejerant *Ord. Pol. Sax. Elect.* d. A. 1612. §. *Obauchwehl* (e) & *Ord. art. 107.* soli hac poena notati sunt. Neque manus hodie sed digiti, quibus juratum est, prioribus articulis mutilantur. Qui manus abscissionem in perjuri delicto plane abrogatam credunt, decipiuntur cum ipse Imperator *Ord. Crimin. art. 108.* illos qui Urpheda juramento confirmata contra Sacramenti religionem revertuntur tanquam perjuros *manu* vel digitis truncari constituat. Qua poena tunc hodie, potissimum in perjuros statnendum est, si jam tum ex alio perjurio digitos amiterunt, ne commodum ex delicto capiant, neve priori posterius supplicium eludatur. Hinc Ser. LEGISLAT. SAXO CONST. 48. P. IV. illos, qui Urpheda juramento confirmata digitis jam abscissis revertuntur, surflagatione plectendos constituit. Hac etiam, si delinquentis dignitas illud suadeat, manus amputationem per legis interpretationem mitiorem comprehendi suspicamur (f). Qui falsum testimonium juramento confirmarunt LONGOBARDORUM legibus (g) & GERMANORUM Capitul. CAROLI M. & LUDOVICI I. (h), manu mutilati sunt. Hodie cum alias plerumque in illos arbitrarie animadvertatur, si pecunia fraudis auctoramento accepta, fidem fefellerint, membris mutilari & si laesus capitis seu manus sacluram aut poenam corporalem perjuro contraxerit, talionis poena, O. Cr. art. 107. coerceri jubentur. Cum & milites sacramento fidem & militiae officia obligent, illis quoque castra deserentibus manus vel digiti amputantur (i). Et WISIGOTHI hoc titulo cives, qui ex imperio contra homagii fidem aufugiant, oculorum effossione puniverunt. (k) Hoc supplicium mutilationi manus comparari supra ostensum est.

*Milites pro-
fugi.*

- a) JAC. GVThERVS de veter. jure Pontificio L. II. cap. III. vid. Graev. Rom. Antiq. T. V. p. 77. & JO. BAPT. HANSENIUS de Jure Vet. c. 2. ap. GRAEV. l. c. p. 806. b) CORPVS JVR. SAX. EL. p. 551.
c) CAPIT. CAROL. & LVDOV. Lib. V. 125. p. 946.
d) CONST. SIC. L. III. tit. 59. p. 821. e) CORP. JVR. SAX. EL. p. 551.
f) SCHVLTZIVS de Urphed. g) LONGOBARD. II. tit. 5. l. 10. & 11. p. 648 sq.
h) Cap. III. 10. p. 875. i) LVDOVICI *Emil. 3um Sr. Pr.* p. 199. & 201.
k) WISIGOTH. L. II. tit. 7. p. 16.

*Majestatis
laesae rei.*

§. 71. Hinc & laesae majestatis reos, qui fidem principi sacramento obstrinxerant, praeter perduellium poenam ordinariam manu etiam interdum truncari, maxime si manu peccaverint, historiarum monumentis proditum deprehendo. In SVECORUM imperio extantissimum hujus supplicii monumentum offendi. ARNOLDUS JOANNES MESSINIUS, *Celeberrimus Suecorum Historiographus*, rebelles contra regiam gentem animos ab avis & proavis ad se propagatos tum viveret ge-
rens,

rens, ex multis facinoribus in carcerem coniectus, & per quatuordecim annos ibi detentus, tandem a CHRISTINA, *Speciae Regina*, liberatus dignitate equestri maclus, atque Historiographi munere ornatus nondum veteres iras, quibus in domum regiam ferebatur, eiecerat animo; sed, maxime ab OXENSTIRNIO irritatus filium annos septendecim natum adduxit, ut carmine famoso OXENSTIRNIUM, BRAHIUM, *aliosque Reginae ministros* & omnem regiam gentem foedissime traduceret & CAROLUM Palatinum, qui deinde Decimi nomine ad imperium pervenit, ad trucidandam reginam omnemque gentem regiam ferro igni extirpandam, & male in se animatos senatores opprimendos, imperiumque vi & armis occupandum evocaret. Quod cum ad reginam perlatum esset, de parente & filio tormentis quaeri coeptum & crimen uterque confessus, pater se auctorem facinoris, filius juvenis ministrum esse non dissimulavit. Inde millesimo sexcentesimo quinquagesimo primo anno, uterque ductus ad supplicium, parens capite truncatus, filius, ante supplicium capitis, *manu*, qua & jurejurando se obligarat reginae, & famosum carmen conscripserat, ante pomoeria in supplicii loco amputata, ipse etiam capite punitus, corpus in quatuor partes dissectum, partes quatuor furcis, in conspectu civium, suspensae & publice propositae sunt, ut monumentum pestilentissimi facinoris ad posterum extaret. Hanc poenam in illos, qui jusjurandum, quo regi obligabantur, violaverant, olim statutam esse vel ex illo intelligitur, quod RUDOLPHUS Palatinus cum ipsi manus in proelio *Martispurgensi* amputata esset, ipse hanc cladem ita interpretatus est, se poenam perjurii quam dicta sententia sibi infligendam fuisse crederet, eam iudice fortuna subisse.

§. 73. Denique ultimo loco manuale factum eine handhaffte That *Manuale factum* cum quis in flagranti delicto & certissimis ejus indicibus deprehenditur, Sa- *Sam Hand-* xonico jure tritissimum, huc merito refertur. Hoc nomine omnia deli- *haffte Tha-* cta manifesta in quibus aliquis deprehensus est, referuntur, ten.

In flagranti vero delicto triplici reus modo deprehensus dicitur; vel cum reum facinus perpetrantem plures animaverterunt, primumquam perpetrato delicto pernoctaret, art. 36. *Pr. L. 2.* vel cum in fuga ipsum assequuntur, unde reum sibi male concium esse conjiciunt; vel tertio cum corpus delicti maxime res furtiva in ejus receptaculo, cujus clavem solus secum habet, inventa est, nisi illa dolo alterius in ejus aedes immissa videatur: Handhaffte That so man einen Mann begreiff in der That, oder der Flucht der That, oder daß er Dieberey in seinem Gewehr hat, da er selbst den Schlüssel zuträgt an der seiten. Art. 35. L. II. *Pr. p. 242. col. 2.* & *Gloss. Germ. n. 2.* Cujus facinoris tres maxime legibus effectus commemorantur. Primo quod confessum & continuo de facinore manuali sine ordinarii processus solennibus statuendum sit, neque fidejussoribus igitur a jure experiundo reus liberetur. art. 57. *Pr. L. I.* & *Gloss. ad art. 35. Pr. L. II.* Secundo quod ne crimen negare quidem, in quo deprehensus est, d. *Gloss. neque jurare Gloss. ad art. 72. Pr. L. 3. n. 5.* possit, quare etiam cum clamor

clamore quasi re jam tum confecta reus de facinore manuali accusandus est. Quod in delictis non manualibus non licet. Wo keine handbassfte That ist, muß man ohne Gerüßte klagen, ob mans ohne Schaden bleiben will. Art. 64. L. II. & Gloss. ibid. Tertio ut ne appellare quidem possit, sed sententiam a iudice dictam subire cogatur, art. 35. L. II. Gloss. Germ. n. 2. Man finde über einen solchen Mann, gleich ein Urtheil was man wolle, mag ers doch nicht schelten. Quarum legum haec esse ratio credita est, quia iniquum videbatur, in reum tanto multorum consensu de delicto publice perpetrato convictum morasque nequentem, non ex templo animadvertere. Et quia seditionis & tumultus si de crimine manifesto non ex templo statueretur periculum imminebat.

CAPUT SEXTUM
DE ALIIS MANUUM
POENIS.

§. 73.

Stigmata.

JAM ut de reliquis manuum poenis aliquid moneamus superest; per quas cum copiosius ire & Tibi & mihi fastidiosum videatur illas tetigisse sufficiat. Famossissima stygmatum inustio ad manus maxime pertinet, postquam hominis faciem ad pulchritudinis coelestis imaginem effiguratam stygmate deformari imperator religiosum habuit. L. 17. C. de Poenis. Stygmata sunt notae delinquentibus inustae ut ipsos criminis dam natos esse propter rei publicae salutem possit constare. Legibus SICULORUM, & lege REMMIA calumniatores in fronte notati sunt: (a) Horum usus apud nos fere omnis expiravit. Militum jure fures saepius in delicto deprehenfi (b) Transfugae potissimum & qui castra deserunt interdum raro tamen (c) stygmate signantur.

a) GRAVIN. de Orig. Jur. p. 447. b) SVARTZ. Decif. indit. sub. Rubr. Virboreg. n. 2. c) HOYER. jure milit. ad art. 46. des Chur-Brandenb. Kriegs-Recht.

Coerenae.

§. 74. Vincula & catenae, quia cum dolore & dedecore injiciuntur; ad poenas manuum improprie referri non dissimulo. Illae olim, si quis de jure passus fuerit, macula quadam captivum notare si iniqua sententia injectae essent more Romanorum egregio & commendabili non solutae sed ferro aut securi effractae sunt, ut vim passum esse captivum ostenderent, & ipsum infamia liberarent. (a) Et quia servitutis signa erant catenae captivis & hostibus injiciebantur. Hoc consilio etiam catenas cum armis afferre in proelium solebant imperatores. (b) Hodie in solis capitalibus criminibus, aut quorum poena corporis afflictiva est, reo certissimis indicis suspecto, si carcer, (ut in pagis) non sufficere videatur ad

ad vim cohibendam, injiciuntur. Videtur huc & Romanorum consuetudo pertinere, qui captivorum manus dum in triumpho ducebantur saepe post tergum religarunt, de quo more Poeta: (c)

Ecce manus juvenem interea post terga revinctum

Pastores magno ad Regem clamore trahebant:

Illorum faciem nummus subjectus repraesentat

quo SERVII GALBAE IMPERATORIS AVGVSTI caput, arcus triumphalis propter remissum quadragesimarum vectigal, supra illum duo equites infra quatuor captivi teste PATINO (d) exhibentur. Maxime damnatos religatis manibus ad supplicium ductos Plutarchus (e) & Svetonius (f) testantur. Sed haec cum apud nos expirarint atque ad hujus commentationis consilium vix pertineant, alii labori reservamus.

- a) DVRANT. Var. 2. c. 3. b) STAT. SYLV. III. 2. 120. FLORVS III. 7. 2.
ALEX. GEN. Dicr. VI.
c) VIRG. AENEID 2. v 57.
d) CAROLI PATIN. Imperatorum Romanorum numismata p. 97.
e) PLVTAR. vit. Philoem. p. 367. lit. e.
f) SVETON. in vita Vitel. cap. 17. n. 2. vid. Pitise. ad l. c.

§. 75. Aliud poenae ingenium militibus irrogatur, quod ad manus poenas possit pertinere. Qui tum pedibus palis acutis insistant, manu dextra ad truncum oblongum superius alligantur ut pedibus puncti & manu fatigati gravissima molestia conficiantur. Hanc, ad disciplinam potius militarem quam ad poenas referunt. Neque militum collegium de illa saepe consulitur sed a magistro, qui exercitui praest, interdum etiam a centurione sine juris solennitate decerni solet. Tandem Tormenta de manuum in quaestionibus seu tormenis, jure, quae & ipsa propter dolorem corporis improprie ad poenas manuum referuntur, quaedam commemorari debebant. Videntur ad manus tormenta maxime praeludia torturae seu territio realis, Das anlegen und zuschrauben

ben der Daumstöcke, (a) quibus pollices paululum comprimuntur, & funium ad juncturas manuum applicatio, wann mit dem Schnüren der Anfang gemacht wird, quod & ipsum adhuc ad teritionem realem pertinet, deinde primus etiam torturae igradus, daß Schnüren mit denen Banden, quo manuum juncturae intra carpum & metacarpum archissime usque ad ossa constringi & forcipes digitorum fortius comprimi solent (b), referenda est. At vix potest de illis aliquid moneri, quod non ab aliis copiosius tradatur. Id tamen obiter addo, quamvis alias in delictis, quae multa saltem coercentur, & nisi suspicione probabili iudex de perpetrato crimine queat conicere, tormentis quaeri de reo non possit, tamen in non capitalibus etiam delictis, aut quorum poena corporalis haud est, & in leviori suspicione interdum teritione reali reum tentari posse (c). Et tunc solet his fere sententia verbis conceptis & solennibus proferri. So erscheinet daraus so viel, daß ihr wohl besugt den Gefangenen dem Scharfrichter auf diese Manne zu übergeben, daß er ihn ausziehen, entblößen, zur Leiter führen, die zur Peinlichkeit gehörigen Instrumenta vorzeigen, auch da es nöthig die Daum-Stöcke anlegen und zuschrauben möge, und wo dieses bey ihm nichts fruchtet, wird dem Nachrichter Gewalt gegeben, mit den Schnüren den Anfang zu machen, jedoch daß es hierbey denn verbleibe und mit *inquisito* zu diesem mahl weiter nichts vorgenommen werde, dabey et denn mit allen Ernst zu befragen *ic.* WISIGOTHI ne servum torqueri quidem passi sunt, nisi hac se accusator lege obstringat, se cum innocens tormenta pertulerit, alium ejusdem meriti servum reddiditum (d). Incausis, quae CCC solidos non superarent, quaestionem haberi moluerunt (e), sed examine aquae ferventis reum tentari consilium.

a) BRVNEM. Pr. Inquis. cap. 8. n. 5. de pracludiis torturae.

b) Hoc enim torturae initium dicitur auctore Julio Claro lib. V. sent. §. ult. Pr. Crim. qu. 64. n. 31. p. 230.

c) CARPZ. Pr. Cr. q. 117. n. 52. 53. 54.

d) WISIG. VI. tit. 1. l. 5. pr. p. 121.

e) WISIGOTH. VI. l. 3. p. 123.

Probatio vulgaris per aquam calidam frigidamque.

§. 72. Haec enim probatio vulgaris & ipsa ad manuum poenas improprias refertur. In probatione per aquam ferventem flagitii patrati postulatus manum, saepe etiam brachium nudum, in aquam ferventem immisit, sacerdotes plerumque preces solennes, ut Deus in reo crimen ostenderet, peregere, tandem manus extracta saepius panno involuta sigillo publico obsignata, denique soluta posttriduum, si adusta deprehenderetur, criminis, si illaesa, innocentiae argumentum habita est. In probatione per aquam frigidam manus rei pedibus alligatas corpus ita vinctum in aquam consecratam conjectum, si natando corpus ligatum aquam superaret, reum pro victo ac nocente, si

sub-

submergeretur pro innocente & fecleris puro habitum esse GOLDASTUS (a) LINDENBROGIUS, (b) STEPHANUS BALVIUS, (c) SPANHEMIUS. (d) CAROLUS du FRESNE (e) & Clariff. Dnus. M. BEYERUS, *Phil. in hac alma P. P. E. in tract. de Orig. & Nat. praejud. in iurei. ejusque relaxatione C. II. §. 25. & 26. copiose ostendunt. Quin & probatio per Ferrum candens* ad jura manuum pertinet. Ibi reus ferrum, per novem *deus.* pedum mensuras perferebat; manus sigillo per triduum tegebatur, & si sanies erubescens in vestigio ferri deprehensa, reus habitus, sin munda extiterit laus Deo relata est. (f) Hujus tamen probationis usus hodie omnis exspiravit; quamvis in processu inquisitorio contra sagas in quibusdam Germaniae partibus hoc consilio de delictis quaesitum esse illustris THOMASIVS testetur. (g)

a) GOLDAST. Conf. Imp. T. III. p. 254.

b) Cod. LL. antiq. p. 1299 sq.

c) STEPH. BALVZ. T. II. Capitul. p. 639.

d) SPANH. T. I. Oper. p. 133 sq.

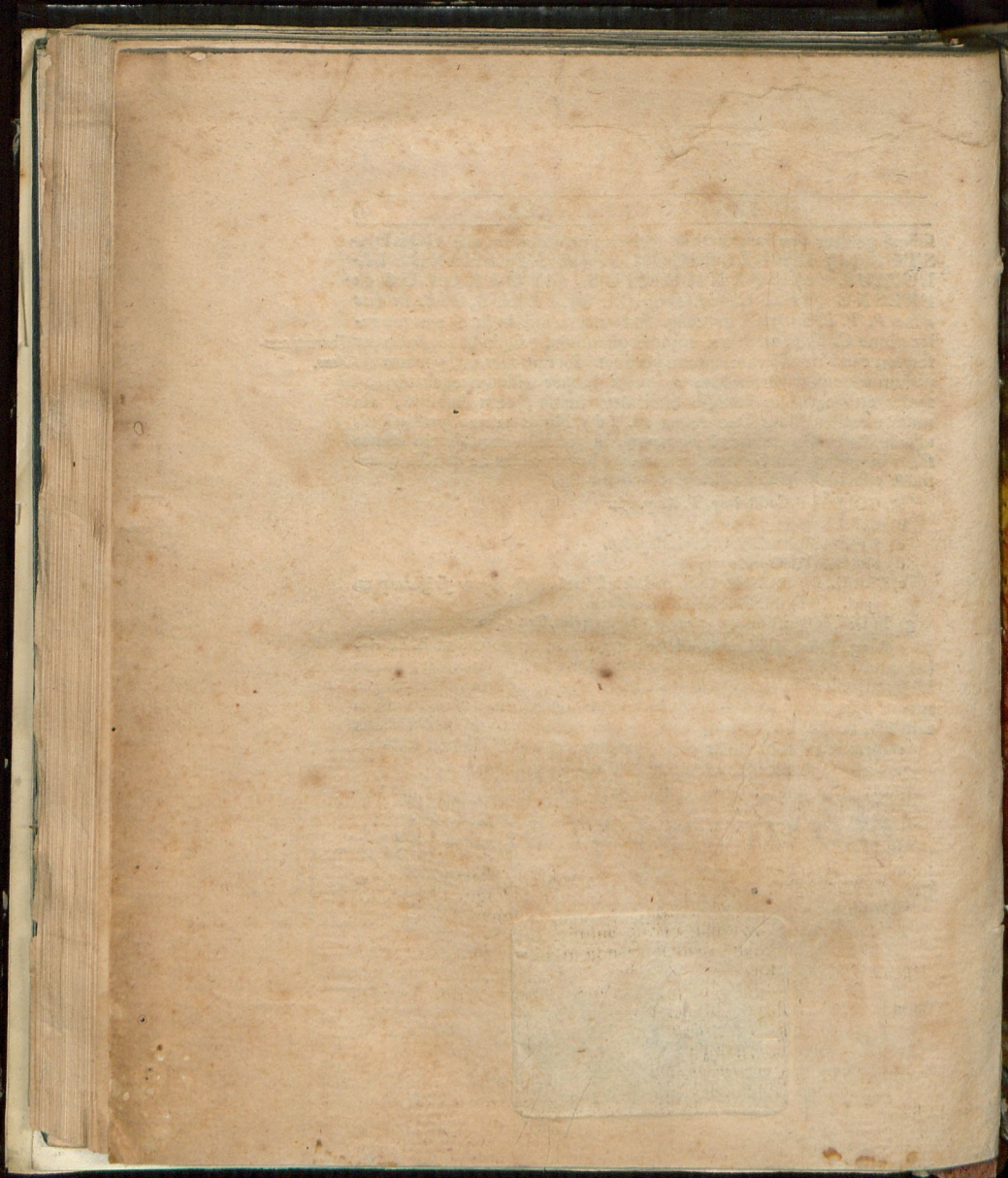
e) CARAL. DV FRESNE Gloss. med. & inf. Lat. in verb. *Aquae frigidae* p. m. 308. f) LINDENBROG. l. c. p. 1210.

g) In Diss. de Occ. Concep. ac intent. Ordin. Crim. Car. 9. 19.

§. 73. Plura Tibi quae ad hoc argumentum pertinent B. L. debantur. Sed Te forte legendi, me manus patientia deficit, neque Dissertationis hujus, quem animo definivi, modulus plura capit. Si qua manus mea in hac commentatione peccavit, errore non consilio offensum est, neque Tu illud mihi in poenam imputabis. Si in coercendis criminibus duriora forte secutus videbor, neque Tu tamen acerbiori de offensionibus meis sententia statues.

DEO SIT LAUS ET GLORIA.

Leipzig, Diss., 1724

X 230 94 75

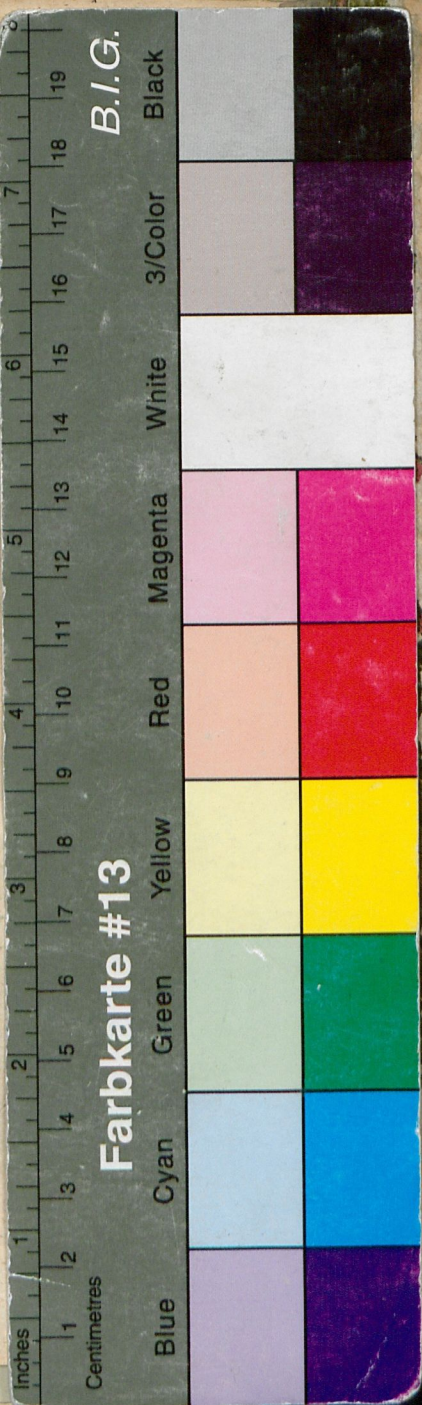
1518

ULB Halle
007 694 725

3

1724

1724, 2 B

DE
JVRE. MANVVM. ET. POENIS
IN. JVDICIO. CRIMINALI. GERMANICO
INPRIMIS. AMPVTATIONE

Vom. Rechte. der. Handt
in. Peinlichen. Sachen

ILLVSTRIS. JCTORVM. ORDINIS
LIPSIENSIS. AVCTORITATE

PRO. LICENTIA

DOCTORIS. IN. VTROQVE. JVRE
DISSERET

CHRISTOPH. LVDOV. CRELLIVS
A. M. ET. POES. PROF. PVBL. E.

LIPSIÆ. D. X. AVGVSTI. ANNO. MDCCXXIV

ET. OFFICINA. BREITKOPFII.

